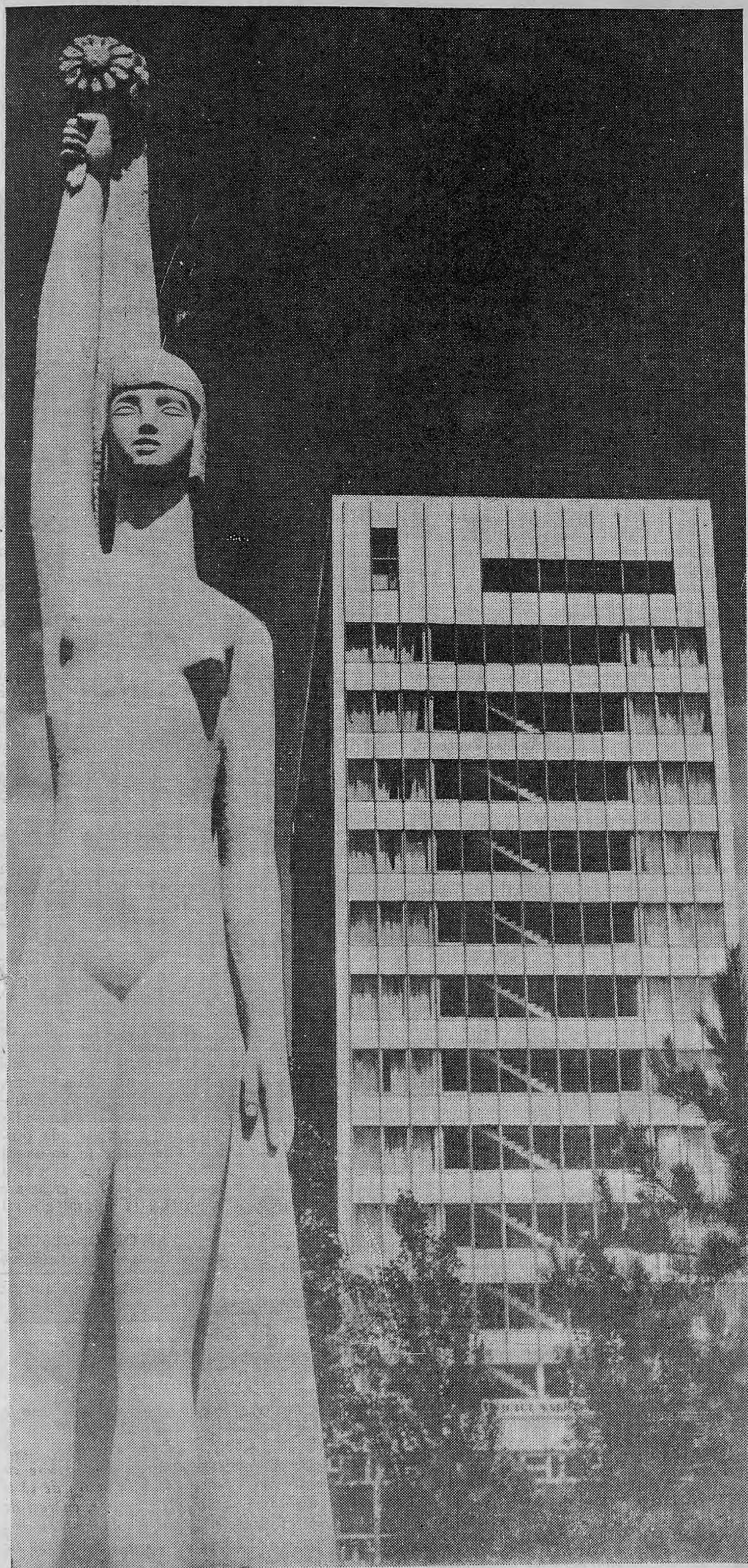

T O M I S

● Pasăre măiastră ● Urbanistica — operă de sinteză? ● Fereastră spre continente ● Săptămîna de aur ● Publicații dobrogene din trecut ● Poezia de azi, poezia de mine ● Tonitza inedit ● Zoologie la Pontul Euxin ● Interviu cu Jean Marais ● Constanța — Calcutta ●

NR. 11
IULIE
1966
PREȚUL 3 LEI

CONSTANTIN MÎNDREANU

Prim-secretar al Comitetului regional
Dobrogea al Partidului Comunist Român

la început de drum

Apare încă o revistă românească cu un larg profil politic, social, cultural. Ea pleacă de aici din Dobrogea cu mai multe civilizații suprapuse în adîncimile pămîntului ei, care vorbesc despre istoria străveche a poporului nostru.

Semnificația apariției acestei reviste, programul ei, se concretizează și precizează în funcție de noile realități socialiste, de dezvoltarea fără precedent a economiei și culturii, de modificările esențiale petrecute și în structura socială a acestui colț de pămînt românesc.

Consecință firească a amploarei schimbărilor care au loc în Dobrogea, revista TOMIS vine să fie expresia, oglinda acestor schimbări și desigur să le pregătească, să le sprijine, cu mijloacele specifice ei — arta scrisului, pe cele care se vor realiza în lumina Directivelor Congresului al IX-lea al partidului.

Apărînd la un an de la Congres, revista TOMIS este chemată să fie tribuna dezbaterii pasionate a celor mai importante probleme și aspecte legate de traducerea în viață a direcțiilor principale trasate, care vizează întreaga viață politică, socială, științifică și artistică a țării.

Revistei nu-i poate fi străină nici preocuparea pentru reflectarea corespondenței-

lor pe care realitatea contemporană socialistă le are cu cele mai strălucite tradiții ale culturii românești. Totodată, ea va avea în vedere că progresul culturii socialiste se bazează pe cunoașterea și însușirea a tot ce e mai înaintat în arta și cultura mondială, pe dezvoltarea largă a schimbului de valori spirituale între popoare.

Arte și literaturii, așa cum spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, le sînt propriu preocuparea pentru continua înnoire și perfecționare creatoare a mijloacelor de exprimare artistică, diversitatea de stiluri. În acest scop, paginile revistei vor fi deschise unor dezbateri principiale, libere, ale problemelor de creație.

Revista, de asemenea, năzuiește să ofere creatorilor din domeniul artei și literaturii, prilejul unei permanente confruntări cu publicul, cu exigențele tot mai ridicate ale acestuia, să fie un mijloc de promovare a tinerelor talente din Dobrogea, să înlesnească pătrunderea valorilor spirituale și artistice locale în circuitul național.

Comitetul regional Dobrogea al Partidului Comunist Român adresează un cald salut revistei și îi urează succes și drum bun.

ION PANAIT

ț a r a

Sub toate cele șapte guri de rai
Cîntate blind cu fluierul de os
Stele în inimi înfloresc deodată
Și strălucesc prelung și furtunos.
Un vînt alungă peste malul drept
Dor de copaci înalți și de aluni,
Pe unde-au amezit de dragoste în sus
Vorbele noastre rupte din străbuni.

Cîntat în adîncime pămîntu-i mai profund,
Din rădăcini sfințim de mii de ani un loc,
Și ne-am deschis pînă la glasul frunzei
În dragoste cu foc, și-n suflețe cu foc.
Sub toate cele șapte guri de rai
Trecem cu dor profund, trăim profund,
Specific românesc de adîncime,
Izvoarele din adîncimi răspund.

tudor arghezi

sursum
corda

Se nimereste fericită nașterea pe digurile de odinioară ale Romei în Dobrogea Mării Negre, a unei publicații literare botezată cu numele străvechi de TOMIS, patrie de antichități latine și a exilului și sepulturei marelui nostru strămoș de limbă, de scriere și de sînge, Ovidiu.

Onoarea Dobrogei românești era prea lipsită de un blazon literar.

Cititorii tineri ai FRUMUSEȚII DE A IUBI, scrisă de poetul latin, astăzi al nostru ca și Eminescu, îi vor putea răsfosi TRISTELE și PONTICELE răzimați de bronzul statuii lui, în același timp cu paginile revistei lor.

Pe pămîntul uscat, sterp și scheletic al fostei provincii mile-

nare, de-a lungul Danubiului pînă la revărsările lui în Deltă, pe nesimțite și cu o muncă titanică a oamenilor de astăzi, se răsfață un adevărat paradis unic în toată lumea. Să nu uităm niciodată că ceea ce n-au realizat veacurile și milenii e opera vastă a vieții noastre socialiste.

De fapt, revista TOMIS e o nouă universitate cu redactorii care vor fi marii ei dascăli, inițiatori inspirați, poeții și prozatorii dobrogeni. Frecvența universitară nu trebuie căutată. Ea este masa cititorilor dintre Dunăre și Pontul Euxin. Ca simplu cititor și eu și întrucîtva scriitor, le urez tuturor să facă față strălucită scrisului și graiului românesc cu nuanța particulară trebuincioasă. Mulți ani revistei și eternitate fraților dobrogeni.

URBANISTICA

Ancheta noastră

OPERA

DE

SINTEZĂ!

GH. DUMITRAȘCU — Dacă ar trebui să răspund printr-un singur cuvânt, acesta ar fi: DA. Numai așa se explică faptul că hotelurile și restaurantele litoralului au stîrnit admirație peste hotare, prin soluțiile de proiectare și liniile arhitectonice, iar pentru unul din primele ansambluri de locuințe din Constanța — gara nouă — gara veche — proiectanții au fost distinși cu Premiul de stat.

Urbanistica este însă o operă care nu trebuie să-și găsească soluții statice și de moment, ci în mișcare, și în perspectiva timpului, ca să poată răspunde cerințelor dezvoltării economice și sociale. Din acest punct de vedere, noi mai greșim încă, în sensul că dacă s-a făcut o schemă de sistematizare rămînem la ea și sîntem uneori nevoiți să nu ne abatem de la ea. Unii beneficiari ne cer să amplasăm obiective în spații în care, dacă nu ținem seama de dezvoltarea în perspectivă a orașului sau localității respective, nu sînt binevenite. Dar pentru a avea în permanență o schemă de sistematizare a localității la zi și pentru a găsi soluțiile cele mai bune de extindere a ei, proiectantul trebuie să dispună de o bază statistică serioasă care să sintetizeze nevoile și cerințele populației la zi. Pentru proiectant e foarte important să știe, de pildă, frecvența maximă a circulației pe o anumită arteră, și mai ales la Constanța, frecvența în lunile de vară, pentru a găsi rezolvările pe care le caută. Din păcate însă nu dispunem de asemenea informații. Ne-ar interesa la Constanța să știm frecvența vînturilor în anumite sectoare, după cum în alte localități mai industrializate, pe proiectant îl interesează să știe procentul de nocivitate. Așadar, pledez pentru o informare largă a proiectantului, în toate sectoarele care-l interesează și modul de realizare a acestei cerințe ar trebui să decurgă chiar din sistemul de organizare a institutelor de proiectare. Acestea ar fi probleme de ordin general ale urbanisticii, dar sînt și altele cu caracter local. Și mă refer în primul rînd la monotonia construcțiilor despre care se vorbește de la un timp. Tovarășul Nicolae Ceaușescu, în raportul Comitetului Central la cel de al IX-lea Congres al P.C.R. atrăgea atenția că trebuie promovate în continuare inițiativa și spiritul inovator al arhitecților și constructorilor pentru înlăturarea uniformității soluțiilor arhitecturale, lărgirea varietății noilor blocuri de locuințe, precum și îmbunătățirea arhitecturii construcțiilor industriale. Uniformitatea este, firește, o consecință a industrializării construcțiilor care te obligă să folosești cofrajele glisante și prefabricatele tip, pentru a avea o productivitate sporită. În ultimul timp a apărut și se folosește o gamă mai variată de materiale pentru decorarea exterioară ca: ceramica, plăci de marmură, piatră locală etc. Dar și tendința de folosire abuzivă a acestora va duce la același pericol. Se impune, cred, folosirea judicioasă și alternativă a tuturor materialelor existente, fără preferințe speciale.

Monotonia poate fi înlăturată prin însăși înțelegerea de către urbanisti a specificului localității respective și prin dotarea blocurilor de locuințe cu elementele care servesc acest specific.

Nu e nevoie, pentru a înlătura monotonia, să construim pe litoral blocuri tip cabană. Dar construirea de teatre în aer liber, de restaurante și bufete, grădini etc. care sînt solicitate vara de mulți turiști sînt pe linia specificului litoralului și-i dau o notă aparte față de alte localități.

Tot în privința amprentei locale și a personalității unui oraș, trebuie să ținem seama de integrarea armonioasă a vechiului fond de locuințe sau de cultură materială în ansamblurile noi.

Constanța nu dispune de un fond valoros de locuințe vechi, în schimb urbanistica are de rezolvat valorificarea tezaurului culturii antice care iese la iveală cu fiecare săpătură pe care o fac constructorii. Și în privința aceasta s-au făcut lucruri bune, s-au găsit soluții interesante și a existat o colaborare rodnică, dar mi-e teamă că, uneori, se depășește măsura. Dacă parcul arheologic, de pildă, amenajat chiar lângă zidurile vechiului Tomis, la poarta de incintă, e un lucru interesant, cred că înșiruirea tuturor vestigiilor găsite, a coloanelor, capitulelor etc., în tot cuprinsul orașului, și mă refer la fațada de vest a peninsulei, nu e necesară. Și urbanistilor trebuie să le dea de gînd soluționarea acestei relații (arhitectură — arheologie) pe care eu n-o văd altfel decît prin punerea în valoare a monumentelor antice, și numai a celor reprezentative, doar pe locurile unde acestea au fost descoperite.

— Pînă acum există o bună colaborare între proiectanți și arheologi, ia în continuare cuvîntul VASILE CANARACHE, și grație înțelegerii pe care am găsit-o din partea proiectanților, în momentul descoperirii unor monumente, bazilici sau străzi antice, aceștia au mers pînă la modificarea proiectelor sau la abandonarea lor pentru a da posibilitatea valorificării vestigiilor arheologice. Este cazul monumentului cu mozaic, unde era proiectat să se construiască un bloc, a bulevardului de centură de pe faleză, a cărei soluție a fost schimbată pentru a se putea valorifica

termele sau atelierelor antice descoperite acolo. Mă gîndesc însă că cea mai mare parte a culturii materiale a vechiului Tomis se află încă sub pămînt, în peninsula Constanței, și în acest sens relațiile care trebuie să existe între proiectanți și arheologi cred că nu mai pot merge numai pe înțelegere. Ori de cîte ori arhitectul proiectează o construcție nouă sau un ansamblu de locuințe cere avizul forurilor sanitare, al pompierilor etc. De ce în cazul unor construcții care se fac pe un teren în care se știe că există o cultură materială veche să nu fie obligat să ceară și avizul arheologului local? Nu e numai cazul orașului Constanța, dar și al altor localități, ca Sibiu, Alba Iulia etc., etc. De asemenea, ar trebui să se prevadă ca înainte de începerea unei noi construcții pe asemenea terenuri, arheologul să facă sondaje și să se prevadă cine anume plătește aceste lucrări. Noi am făcut asemenea sondaje pe locul fostei gări, dar tot pe bază de înțelegere.

În privința integrării armonioase a vestigiilor antice în ansamblul construcțiilor noi, fac o altă propunere urbanistilor. Se știe că aceste vestigii se află mai ales în regiunea peninsulei unde sînt în prezent construcții vechi, fără valoare și pe cale de a fi demolate. În locul lor nu e nevoie să se construiască blocuri înalte care ar închide pîisajul marin, între care elementele culturii antice ar fi un intrus umil. Peninsula ar trebui să devină un adevărat parc în care lângă coloanele și capitulele antice expuse, proiectanții să arunce adevărate arcade peste diferențele de nivel al solului, cu cinematograful în aer liber, cu locuri de recreere și de meditație asupra celor două epoci pe care le despart două milenii.

— Urbanistica este într-adevăr o problemă largă și aportul constructorului la înfăptuirea ei, deși se spune că e cel mai substanțial ca realizare, e minim în privința concepției — ne-a declarat EMIL HULUBEL. Constructorul doar execută ceea ce alții au gîndit, au judecat, au sintetizat. În această privință raportul cel mai direct îl avem cu proiectanții, după proiectele cărora lucrăm. Nici nouă nu ne place cînd trebuie să facem aceleași construcții de nenumărate ori, fără variație, deși sub aspectul execuției ar părea convenabile și comode pentru că muncitorii ajung să se specializeze, dar sînt monotone, plictisitoare. Tot proiectanții ne-au convins însă că pot veni și cu soluții noi, creatoare, variate. Ultimul exemplu îl constituie noul complex hotelier de la Mamaia și restaurantul cu care e dotat și unde proiectantul a folosit ca elemente de construcție, nu numai betonul și materialele plastice, dar și lemnul și piatră locală care creează o ambianță arhitectonică deosebită. Nu greșesc dacă spun că acesta este cel mai frumos obiectiv pe care l-am făcut noi și dacă Mamaia, în general, e frumoasă, noul complex excelează. Soluția stă așadar la îndemîna arhitectului și el trebuie să apeleze, dacă vrea să facă o operă originală, la arhitectura populară, la cele mai bune tradiții ale școlii arhitecturale românești. De asemenea, prin sistemul de avizare a construcțiilor de pînă acum, cînd toate proiectele erau aduse la același numitor de către un grup de arhitecți de la C.S.C.A.S., originalitatea proiectanților era neglijată. Eu sînt de acord ca pentru partea de rezistență, proiectele să fie verificate și să se ceară convenite avize, dar în privința laturii estetice, proiectanții să nu fie îngrădiți, ci obligați să gîndească, să apeleze la fantezie. De ce, pentru a întări responsabilitatea proiectantului față de munca de concepție și a constructorului pentru cea de execuție, să nu revenim la afișarea autorilor pe tablă care să fie aplicate construcțiilor respective? Oare n-ar fi aceasta o obligație în plus pentru autoexigență?

În privința relației arhitectură — artă monumentală și decorativă, latură integrată a urbanisticii, părerile tuturor participanților la anchetă au fost aproape identice. Dăm însă cuvîntul artistului plastic SILVIU BĂIAS, el însuși autor al unor opere care împodobesc litoralul:

— Litoralul este în același timp o veritabilă expoziție arhitecturală (și mă gîndesc la Mamaia), un adevărat muzeu arheologic în aer liber (mă refer la Constanța și Mangalia) și tînde să devină un muzeu de artă deschis. Pentru că aci au fost amplasate în ultimii ani numeroase lucrări de artă din care unele foarte valoroase. Cele mai prețioase și care se integrează armonios în locurile în care au fost amplasate, ni se par cele care au fost comandate în primii ani, adică în 1961—1963, iar unele chiar mai recente. Este evident că în cazul lucrărilor executate pe bază de comenzi, artiștii respectivi au căutat ambianța arhitecturală care să le pună în valoare și au creat lucrări care servesc în mod fericit ansamblul respectiv. Exemple sînt destule: mozaicul de pe fațada casei de cultură din Mangalia, semnat de Jules Perahim, mozaicul din holul hotelului Tomis, semnat de Ghiță Popescu, și multe altele. Ulterior însă au fost achiziționate multe lucrări, din care puține și-au găsit un loc fericit (Foca, în mijlocul unui lac artificial, Copilul cu broască țestoasă, Fata cu floare etc.). Cele mai multe însă, avînd poate valoare în sine, nu pot fi adaptate locului în care sînt amplasate. Mă gîndesc la bustul lui Ovidiu, lucrare valoroasă de Oscar Han, expusă în fața hotelului cu același nume, pe un soclu la nivelul vederii.

Sînt și alte lucrări care pot servi mai degrabă unui interior sau unor parcuri mici, intime, în nici un caz orizonturilor deschise, largi, unde trebuie să se expună opere cu adevărat monumentale. Abundența unor astfel de statuete a dus la înghesuirea lor în unele spații în care se pierd cu totul: exemplul „Zborul în cosmos” de Ada Geo, lîngă teatrul de vară Ovidiu. Cred că e bine, și experiența a dovedit-o, ca lucrările pentru litoral să nu fie achiziționate, ci realizate pe bază de comandă, astfel ca artistul să găsească cele mai bune soluții înainte de a se apuca de executarea lor.

Măi cred, de asemenea, că e bine ca litoralul să nu devină locul de expunere a lucrărilor realizate de unul sau doi artiști, pentru că riscăm să-l transformăm într-o expoziție personală. După opinia mea, trebuie să fie invitați să-și aducă contribuția la înfrumusețarea lui cît mai mulți și mai diverși creatori.

Cîteva cuvinte despre reclamă și vitrine: nu e permis ca la un bar de talia celui care se numește „Turist” să se scrie pe geam ca la orice bodegă: „servim mici la grătar, minaturi etc.” și nici ca între hotelurile elegante de la Mamaia, să găsim panouri în diferite culori scrise cu litere cit se poate de fistiche, care ne anunță că putem servi vin, apă minerală, pui fripti etc., la localul X. Reclama în asemenea cazuri trebuie să fie elegantă, discretă. Iar dacă vrem s-o facem atrăgătoare, în

nici un caz să nu abuzăm de firme cu neon roșu, care sînt toate la fel în Constanța și care se pierd prin multitudine. Mai sînt și alte culori luminoase, mai sînt și alte forme și alte litere care pot fi folosite. Organizatorii vitrinelor ar putea evita transformarea acestora în adevărate galantare în care se expun toate produsele din magazin pentru a-i convinge pe cumpărătorii de existența lor.

Asemenea vitrine mai degrabă îl îndepărtează pe cumpărător, decît să-l atragă. Inființarea unei comisii din care să facă parte arhitecți și graficieni, specialiști, care să indice modul în care să se execute reclamele, firmele, vitrinele etc., și să avizeze expunerea lor, cred că ar sluji acestei laturi a urbanisticii.

În locul obișnuitelor concluzii socotim necesar să extragem din contextul intervențiilor participanților la anchetă cîteva din propunerile făcute:

— Ar fi bine ca proiectanții să dispună de o bază statistică mai completă și multilaterală care să sintetizeze nevoile și cerințele populației la zi. Această problemă s-ar putea rezolva, prin îmbunătățirea sistemului de organizare a institutelor de proiectare.

— Cînd noile construcții sînt amplasate pe terenuri în care se știe că există o cultură materială veche, ar fi bine ca proiectantul să ceară în prealabil avizul arheologului local. E necesar, de asemenea, să se stabilească cine suportă cheltuielile care se fac pentru sondele arheologice pe aceste amplasamente.

— Afișarea autorilor proiectelor și execuției pe noile construcții ar duce la sporirea autoexigenței.

— E mai bună practica de a comanda în mod special artiștilor plastici, lucrările care urmează a fi amplasate pe litoral.

— Ar trebui ca organele locale să înființeze o comisie alcătuită din arhitecți și graficieni care să avizeze firmele, reclamele, vitrinele etc.

DAN CRISTIAN

STAGIUNEA ESTIVALA PE LITORAL

Intr-o scrisoare publicată recent în „Gazeta literară” și adresată cititorilor unei reviste germane și prietenilor cunoscuți și necunoscuți ai Fundației Friedrich von Schiller din Hamburg, poetul Tudor Arghezi chema la vizitarea „tării albe a Dobrogei... cu două civilizații suprapuse, greacă și romană în adîncimile pămîntului ei... Dobrogea (care) uimesc-te... intră în sînge și nu mai poți să scapi de obsesia ei”...

Mirifică prin trecutul ei de civilizație și cultură, Dobrogea dobîndește alături de trecut, gloria prezentului făurit de minți înțelepte, inimi fierbinți și brațe harnice. Acestea au scos și scot la iveală comorile trecutului și în ritm impetuos creează civilizația și cultura socialistă, dînd astfel prilej ca de pretutîndeni, nu numai din toate colțurile țării ci și din toate colțurile lumii, oamenii să fie atrași ca să cunoască acest pămînt al țării românești.

S-au creat aici pe litoralul însoțit al mării, minunate locuri de desfătare. Și cînd aurul nisipului fierbinte te îmbrăca și albastrul odihnitor al mării, afluxul uman crește vertiginos. Acest aflux de oameni are însă capacitatea și dorința de a ne cunoaște în plenitudinea valorilor noastre materiale și spirituale.

Dincolo de ceea ce știm că s-a făcut, încep întrebările asupra a ceea ce mai este de făcut.

Și întrebările le vom îndrepta asupra unei direcții anume: stagiunea estivală, spectacolele care pot încheia plăcut și util fiecare zi de vară de la Constanța, Mamaia sau celelalte stațiuni de pe litoral.

În cadrul oferit de sala Teatrului de stat, de frumosul teatru în aer liber de la Mamaia și moderna casă de cultură de la Mangalia, sau în celelalte teatre de vară se prezintă o diversitate de spectacole.

Celor trei festivaluri naționale de cinematografie românească, de muzică ușoară și de folclor, li s-a adăugat în acest an și un Festival internațional al filmului de animație.

Există o strădanie din partea teatrului din Constanța (și aceasta se remarcă mai mult în vremea din urmă), de a se alătura activității culturale cu spectacole de prestigiu: „Femeia îndărătnică”

de William Shakespeare, „Henric al IV-lea” de Luigi Pirandello, „Io Mircea Voievod” de Dan Tărcihilă, sau spectacole de operă și balet realizate cu colaborarea unor mari artiști ai genului în țară și de peste hotare. Din păcate, spectacole mai puțin remarcabile au făcut și mai fac parte și din repertoriul estival al acestui teatru.

Și alte teatre din țară vin vara pe litoral să prezinte spectacole, dar numărul lor este în continuă scădere și aceasta fără a aduce măcar un spor de calitate. Oare cele mai reprezentative spectacole demne de stagiunea estivală să fie de pildă în acest an (ca să nu mai amintim de cel trecut) „Ulise și coincidențele” (Teatrul C.F.R. Giulești) „Amoor” (Teatrul Mic) „Au fost odată două orfelime” (Teatrul C. Notara) „Tezaurul lui Justinian” (Teatrul Național „I. L. Caragiale”) In repertoriul teatrelor respective nu se găsesc spectacole mai reprezentative? Ar fi fost oare rău să se fi programat și pentru

publicul autohton și pentru străini spectacole de teatru antic puse în scenă la Cluj și Timișoara, „Troilus și Cresida” sau „Opera de trei parale” din repertoriul bucureștean, „Othello” de la Craiova sau „Becket” de la Iași?

De ce să nu acordăm stagiunii estivale a litoralului țînta cea mai elevată a mișcării noastre teatrale? Va fi rău dacă oamenii de pe întinsul țării vor cunoaște în concediul petrecut pe litoral, ceea ce arta noastră scenică are mai de preț? Sau ne va dăuna oare cu ceva dacă miile de oaspeți de peste hotare își vor completa cunoștințele despre țara noastră și cu adevărata valoare a școlii teatrale și muzicale românești?

Pe locurile unde cîndva, cu mai bine de două milenii în urmă prindeau viață, ca și în metropolele grecești, primele spectacole de teatru din lume, se cere ca în aceste stagiuni estivale și arta spectacolului să fie ridicată la înălțimea valorii sale naționale.

ROMEO PROFIT

ncerc să evoc amintiri dintr-un început de veac la Constanța, despre oameni, locuri și vagi manifestări de teatru românesc, care nu dăduse încă nici o obișnuință, nici o nevoie. Deși abia o viață de om desparte Constanța de atunci de cea de azi, parcă ar sta deschisă o prăpastie de timp între cele două orașe.

Constanța despre care vreau să scriu se sfârșea la răscrucea de azi cu bulevardul Lenin, drumul spre glorioasă și strălucitoarea Mamaie. Acolo, dincolo de spitalul comunal, era o movilă, Avratuk Tepe, pe care și sub care mai erau mori de vânt, iar pe ogoarele întinse spre Anadolchioi și Palas, străvechiul plug mai era tras de cămile. Veacul nostru abia începuse. Firește că despre o viață culturală nu se putea vorbi în orașul în care ca învățământ superior abia funcționa un gimnaziu, pe lângă câteva școli profesionale. Există totuși o anumită nostalgie romantică, legată de diverse profesii, care înlesnea o evadare în timp și una în mirajul unor îndepărtate jnături. În timp, evadarea acea-

vocați, cîțiva doctori și alții. Iar cu prilejul rarelor spectacole în turneu, numărul spectatorilor nu era cu mult mai mare decît al lectorilor. Cei cîțiva scriitori stabiliți vremenic la Constanța (reamintesc pe Minulescu și pe Dimitrie Anghel), nu făceau prea mult pentru succesul rarelor spectacole. Se juca în singura sală din acea vreme, sala comunității eline Elpis, mai jos de biserica grecească Metamorphosis. Veneau actori cu renume în turnee alcătuite în felul de atunci; adică un nume mare înconjurat de mulți mediocri și necunoscuți, pentru că erau mai ieftini pentru „steaua” care întreprinsese turneul pe cheltuielile sale. Repertoriul era mediocru, costumele vechi, decorurile sumare și totuși, în aceste condiții, programul în majoritatea cazurilor banal, izbutea, cîteodată, să aducă și cîte o piesă mare, desigur folositoare, dacă nu distractivă, pentru generațiile care creșteau și vedeau astfel prima dată cîte un Răzvan și Vidra sau chiar Hamlet. Au trecut astfel rar printr-o viață de spectacol a Constanței de atunci, abia înfrîpată, nume mari ale teatrului românesc:

Dezvoltarea intensivă a orașelor implică coordonarea unui întreg ansamblu de factori care contribuie la asigurarea celor două cerințe esențiale ale urbanisticii moderne: UTILUL, în sensul creării unor condiții cât mai bune de viață locuitorilor, și FRUMOSUL, înțelegind prin aceasta asamblarea armonioasă a noilor construcții, a echipamentelor cu care sînt dotate, respectarea specificului local și folosirea judicioasă a elementelor de decor natural, integrarea perfectă a artei monumentale și decorative în peisajul creat. Toate acestea dau urbanisticii moderne un caracter de sinteză exprimată prin însăși definiția ei ca: știință, tehnică și artă în același timp, privitoare la construirea, amenajarea, estetica și organizarea economică, socială și sanitară a orașelor.

Firește, coordonarea tuturor activităților la care apelează urbanistica e cu atât mai necesară în opera de dezvoltare a orașului Constanța și a litoralului unde există un specific arhitectonic, unde avem un decor natural unic pentru întreaga țară — marea — și unde arheologia și vestigiile antice trebuie să se integreze perfect și armonios în noua arhitectură. De aceea, la prima anchetă organizată de revista noastră am pus întrebarea:

este URBANISTICA OPERĂ DE SINTEZĂ ?

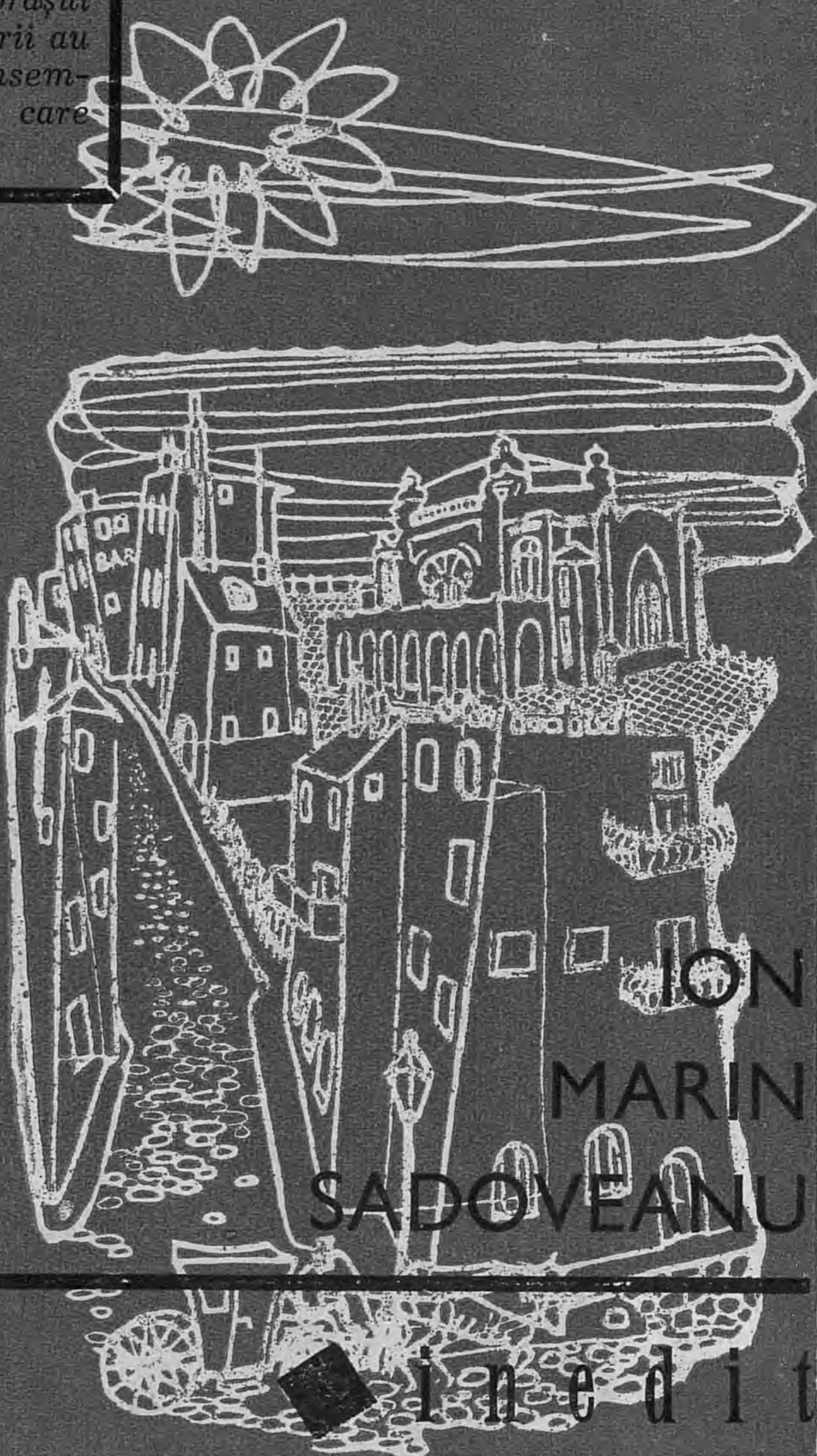
răspund:

GH. DUMITRAȘCU, laureat al Premiului de stat, arhitect șef al orașului Constanța; V. CANARACHE, directorul Muzeului regional de arheologie Dobrogea; EMIL HULUBEI, inginer șef la T.C.E.H.; SILVIU BĂIAȘ, artist plastic.

amintiri dintr-o

CONSTANȚĂ VECHE

Legat de orașul Constanța prin anii copilăriei și de locuitorii ei prin numeroase afinități, autorul lui Ion Sintu le-a dedicat acestora multe pagini dense, vibrante. Din ultima sa călătorie în orașul de pe malul mării au rămas aceste însemnări inedite pe care le publicăm.

sta dădea o vagă pasiune pentru trecutul respectat, dar nu bine lămurit tuturor, al orașului. Ieșeau la iveală și atunci, cu prilejul diferitelor săpături, urmele mileniilor trecute. Un nou mormînt de piatră deschis, cîteva candelice de lut sau fiole pentru parfumuri, monede, foite de aur — mai rar inscripții, dădeau o preocupare de zile și de săptămîni lumii constănțene, diletant arheologicizantă (cuvîntul era rar, aproape necunoscut). Am cunoscut mici colecții prețioase risipite odată cu primul război mondial, strînse cu stăruință de oameni cu totul străini de o preocupare arheologică, de o cunoaștere bine orientată, de săpăturile întreprinse pe proprietățile lor.

Alături de acest vechi Tomis care-i făcea pe modeștii intelectuali de atunci să călătorească în timp și să se pasioneze de Constanța începuturilor, o patimă pentru corăbii și mai ales pentru corăbiile noastre era tot atît de puternică. Crescuse cu încetul, pînă în preajma anului 1906, parcul pachetoturilor noastre și se prelungea linia pînă la Alexandria Egiptului, regulat. Era o mîndrie pentru constănțeni că orașul lor era o verigă în legătura constanțană de joia seara, dintre apus și răsărit, ba ceva mai mult. Obișnuința călătoriilor se sădise în rîvnele și idealurile constănțenilor, care călătoreau adeseori spre Levant. Aduceau de acolo amintiri, dar mai ales aduceau și statorniceau și în alții, mai puțin norocoși, pasiunea pentru vapoarele noastre, care erau urmărite în călătoriile lor cu mîndrie și emoții, cînd furtunile iernilor cumplite le făceau să întîrzie ore întregi și de multe ori să sosească acoperite de gheață. Era atunci ca un zvon de biruință despre o mare faptă eroică, ce străbătea tot orașul. Între aceste pasiuni date de pămîntul străvechi și mare, între aceste puternice realități care atrăgeau direct și rareori se supraconstruiau cu cunoștințe mai largi, cultura românească se înfiripa cu greu. Era departe Constanța de climatul cultural al lașilor, de pildă, librării existau doar două, din care una, în fața statuii lui Ovidiu, aducea ultimele noutăți ale unei beletristici străine, franceze în special. Cumpărători și lectori erau puțini; cîțiva profesori, doi-trei a-

Nottara, Agatha Bîrescu, Liciu și alții. Imi amintesc că restrînsul grup de intelectuali de atunci, neatinși încă de patima și păcatele politicianismului, dar solidari cu o burghezie mai ales „românească”, primea cu rezerve foarte marcante *Scrisoarea pierdută* și în general pe Caragiale. Socoteau „pernicioasă” opera aceasta demascatoare și se țineau departe de ea, în foarte rarele spectacole care o aduceau în fața constănțenilor din acele vremuri.

Fără îndoială că un important moment teatral a fost, în orașul de la marginea mării, inaugurarea în vara anului 1910 a sălii Cazinoului de trupa recent alcătuită (1909) a lui Alexandru Davilla. O vară întregă trupa s-a stabilit la Constanța într-o scurtă stațiune. Actorii mari de mai tîrziu — tineri atunci — iubeau marea și îndeletnicirile sportive de vară, ca și directorul Davilla. Pescuia, canotau. Davilla își cumpărase chiar un cutter pe care-l botezase „Vlaicu Vodă”, cu care evolua în fața Constanței și nu odată spectacolele de la Cazinou au început cu întîrziere, din cauză că în larg, pe calm de vară, Davilla nu „strînsese” vîntul în pinzele cutterului său. Repertoriul era, firește mult superior celui cu care constănțenii erau obișnuți. Se inaugurasă stagiunea cu o piesă a lui Th. de Bainville, Gringoire, plină de poezie și de acțiune. Davilla, rareori amintit astăzi ca actor, interpreta pe Ludovic al XI-lea, regele Franței, iar Ion Manolescu pe poetul Gringoire. Urmău apoi piese „moderne” pe vremea aceea, din lumea teatrului francez, fără valori excepționale, e adevărat, dar superioare, de pildă, unei *Drame de la Belgrad*, melodramă oribilă, improvizată din recenta executare a regelui Alexandru și a reginei Draga, pe care trupe abia înghetate, cu nume răsărite totuși, le jucau prin grădinile de vară cu scene fără rampă, cu cortină care se spăla și culise care se prăbușeau.

Teatrul de stat constănțean, cu o frumoasă și variată activitate, se înalță puternic pentru o lume nouă, acoperind urmele acestora ale trecutului, onorabile cîteodată, neînțelese și neajutorate aproape niciodată în vremurile lor.

Un reportaj

de

NICOLAE JARIȘTE

săptămîna de aur

Pină ieri a fost numai zometul aspru, aproape metalic al spicelor, în care soarele logodit cu pământul a luat culoarea alamei sau a aurului vechi și făgăduința dusă la împlinire a pînii. În dimineața aceasta simți că s-a petrecut ceva deosebitul sau deasupra grîului ori poate în însăși făptura lui. Foșnetul de acum are într-insul o nostalgie mărturisită abia în șoaptă după hambarele din care a descins în toamnă sămînța aici. Am citit undeva, nu mai știu unde, că ciocirlia ar fi un barometru al secerișului. Ca unul care i-am văzut de multe ori zvicnetul înspre țaria înaltului în anotimpul grîului verde spre vinăt, mă îndoiesc. Și totuși cineva a simțit învirtoșirea din boabe mai înainte de a fi devenit strigătoare la ceruri: combina. Îi văd imaginea multiplicată la marginea mărilor galbene, aioma unor escadrile gata de zbor. Cîteva zile s-au apropiat în tăcere de locul decolării, dînd legăturii aripilor scurte acel aer de gravitate pe care-l implică asumarea răspunderii pentru reușita unei bătălii decisive. Acum stau în formații strînse, alumini și suple, jumătate grație de lebede, jumătate severitate de supersonic și vîntul li se încurcă în palele rabatoarelor. În văzduhul în care se volatilizează lacrimi de rouă, se ridică miros de pîine dospită. E limpede, a sosit ceasul recoltei... Cît vezi cu ochii, talazuri domoale de lanuri coapte. Oare unde sfinșește grîul cooperatoriilor din Comana și de unde începe al vecinilor de la Chirnogeni și Tătara? Nici un pom, nici o cumpănă, nici un semn. Departe în zări se zvircolesc apele-amăgiri ale fetel morganae. Oare acolo să fie hotarul? Nu știu și nici nu-mi bat capul să-l aflu. Păsările de aluminiu îl cunosc însă bine și îl vor respecta lăsînd să se scurgă în hambarele fiecăruia cît i-a fost grija și iscusința. Se vede însă după făptura spicelor că nu vor fi deosebiri mari. Fără a exclude puțința întrecerii, contopirea în trupuri fără hotare a grîului i-a dat sensuri noi. Jeratele soarelui a sorbit ultima boabă de rouă. Întîia combină și-a înălțat palele rabotorului închipuind poate un imperceptibil salut. Pe urmă totul devine o paralelă de zboruri razante și un vuiet plin, bărbătesc, acoperă susurul spicelor. Tulpinile se lasă culcate în dinții metalici și sus pe spinarea mașinilor, unde sacii capătă formă și greutate, palmele se afundă în grîu sticlos. E o bătălie de marl proporții, fiecare clipită aduce schimbări în fizionomia lanurilor și totuși oamenii par mai liniștiți ca oricînd. Fie că potrivesc după fața cîmpiei tăișul mașinilor, fie că luptă din răsputeri cu sacii doldora de proaspătă avarie, fie că-și iau în preajma butoiului plin cu chiștoace răgazul cîtorva fumuri, oamenii oficiază secerișul ca pe o firească răsplată. Nu de azi, nu de ieri, din străfunduri de timp. Așa vor fi privit și strămoșii lor tenaci și bărboși din seminția geților strînșul spicelor pentru creșterea cărora îmblinziseră bourii și tarpanii și împreunaseră fierul și lemnul în plug. Așa vor fi privit ceremonia din iulie și urmașii lor. Chiar dacă uneori au trebuit să-și adune răsplata jumătății de arșițe nemiloase sau de puhoaiete căldăreților nepoftiți. Chiar dacă prezența în urmă cu numai 16 ani a lui Ion Dicu din Chirnogeni pe întîia combină va fi croit prin uluitoarea-i noutate un început de legendă. Trinitatea om, cîmpie, soare a rămas în esența ei neschimbată. A sporit numai puțința meșterului crește-pîine de a croi grîul pe voia lui. Nu simplu și nici ușor. Sint martore tractoarele și polibrăzdarile ostenite de-atîta mîngiere a țărîinii și pe care fratele omului din cîmpie, meșterul învie-fier a pus din nou focul să joace și a creat altele și mai de nebiruit. Sint martore serile de iarnă prelungite pe slovele cărților dezlegătoare de drumuri spre matură rodnicie, martore apele trase cu forța din albi și aduse sub rădăcinile amenințate de sete. Anul trecut de pe șesurile și colinele Dobrogei s-a strîns cea mai mare recoltă de grîu din istoria țării. Și strădania care l-a precedat i-a dat autoritatea unui seceriș prevăzut, a unui final îndreptățit. Zorul combinelor anunță reeditarea izbînzii. Și totul e îndreptățit și firesc.

Luni, marți, miercuri, joi, vineri, sîmbătă, duminică, iarăși luni... Dintr-o zare și pînă în altă zare, mișcări tunse scurte, bătește. Pe drumul care duce în inima satului se mai zărește frîntura unui număr de circulație: 2 —DB — 53... și alții.

Restul se pierde în praful stîrnit de convoi și în liniștea care pune stăpînire pe drumul imprimat cu desene de anvelope. Ultima grămadă de boabe a luat drumul hambarelor. A luat stîrșit săptămîna de aur. Escadrilele cu aripile scurte care au isprăvit în șapte zile ceea ce dura altădată pînă la plecarea cocorilor s-au retras. S-a sfinșit încă o bătălie. Fără spice cîmpia pare săracă. Dar nu trezește părerea de rău. Grîul ei poate fi înfîlțit pretutîndeni, acolo de unde venise sămînța; în pîinea cu miez de zăpădă fierbinte, în antena televizorului din casa cu olandă roșie și cu mobilă nouă. În clădirea spațioasă a cîminului plin de cîntece sîmbăta seara sau în dispensarul în care sint alinate dureri. Într-un cuvînt,

în tot și în toate, așa cum a fost așteptat și sortit.

Se lasă tîrziul serii, mătăsoasă ca o aripă de liliac. Cîmpia acoperită de barba țepoasă a mișcării moțate în tăcere. Încă puțin și te aștepți ca s-o simți coborînd chiar sub tălpile tale într-un somn greu și lung. Dar iată s-au aprins alte stele sub stelele cerului. Și fără să vezi decît negrul pămîntului năvălind peste fostele mări de alamă și aur simți mirosul revăm ai brazdelor. Poate că pămîntului i s-a făcut dor de grîu. Sau poate grîului de pămînt. Cine știe... În tot cazul le simți alergînd unul spre altul pe sub fișile farurilor, bucuroase că sint chemate să-și împreune puterile într-o nouă germinăție purtătoare de aur și bucurii.

OCTAVIAN GEORGESCU

flux natal

Aici pămîntul are culoarea aurului și a licorilor vechi. În fiecare pasăre cîntă o zare și-n fiecare piatră se zbate sufletul legendelor străvechi.

Aici mi-a fost dat să mă nasc, Dobroge, tărîm al fantasticilor mori de vînt, al respirației în necuprindere și-al stelelor cu luminos veșmînt.

Amforă a tuturor amintirilor copac cu fluviile rădăcinilor curgînd în adînc vînt al gorganelor amăgirilor și-al sălciiilor care-n noapte plîng.

O frumusețe fără seamăn a rupt nopțile tăcerea vailor de piatră, tristețile în zodia brizelor roșii și-n cîntecele sub care au înflorit toate viețile.

dor

de

constructor

Coboară

pasăre a visului,
ciugulește cîntece stînd pe umărul meu,
Să fim alături pînă la cea mai înaltă fereastră.

Te voi lua apoi

să colindăm cosmodroamele piețelor
și vom zbura pînă la zarea
de unde încep alte case, alte piețe, alte grădini.

Serile

vei pluti lingă odihna mistriei
și cărăbușii de pe filele cărților
și lingă adierea de-azur a privirii iubitei.

Rămînînd

între palmele mele și zimbetul ei
ca o dimineață continuă.

interior

țăranesc

Atîtea culori îngemănate ca-ntr-o poiană :
din roșul macilor și buzelor
din negrul cărăbușilor și frunzei
cu-azurul ochilor copilăriei.

Atîtea linii îmbinate-n frumusețe
cu arcuirea zborului de păsări,
cu clătina cerbilor în ape
și gestul de a dărui ulciorul plin.

Atîtea linii și culori înmlădiate
ca într-o doină sunetele

cu argintatul susur de izvoare,
cu freamătul din brazi, cascadă verde.

Atîtea farfurii pictate
atîtea scoarțe și velinți în potriveli
urzite cu migală.

Altar al unei vieți în simplitate
și lumină.

lied

Dacă-am fi rătăcit pe mări

Așa cum dragostea ne-a dus încolo și înapoi,
Ne-ar fi lucit prin volburi, ca un ochi de cerb
Mult înțelept steaua polară.

De prea mult farmec, ori de prea mulți nori
Noi cîrma am lăsat-o-n voia
Vîntului. Și nici

Măcar

Acum

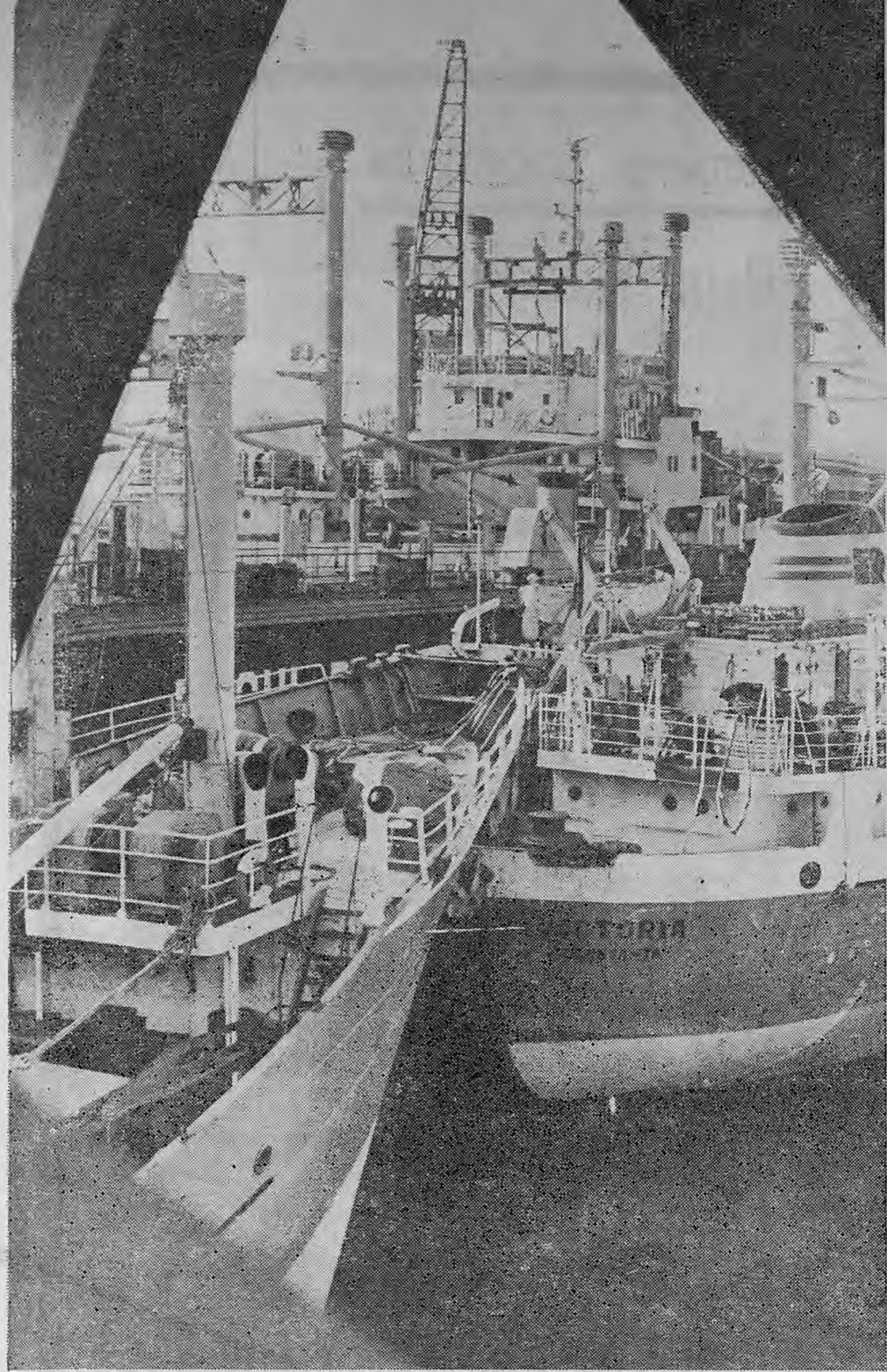
Nu știm,

De ce în clipele sonore ale-nsingurării

Luna plutește-atît de-aproape,

De apele iubirii noastre.

Un port este un loc în care se adună zărrile și mirajele lumii.

Un șarpe fantastic așteaptă să fie reconstituit la proporții uriașe și instalat pe grumazul noului port, imagine a unui trecut de milenii.

În turmele dealurilor de calcar zac fără formă cheiurile viitorului.

FEREAȘTRĂ

SPRE

CONTINENTE

reportaj de
**GEORGE
OCTAV**

Vira ancora! Mola ancora! Aceste comenzi pot fi auzite în ceasurile tirzii ale nopții, când statuile orașului dorm, pe promontoriul marelui vâd comercial care este astăzi Constanța. Un dig înaintea departe în mare — și acolo se deslușesc lumini în luptă cu negurile, basculante aruncând în gura lacomă a valurilor blocuri enorme de piatră. Semnalele verzi și roșii ale farurilor de larg sînt sincronizate cu lumina portocalie a marelui far de coastă. Ochi prietenoși în noaptea, saluturi de bunăvenire. Vapoarele intră și pleacă, încercînd, descărcînd, într-un ritm care nu încetează niciodată. E o respirație trepidantă, o mișcare febrilă, un vuiet dens. Locomotive trag lungi garnituri de marfă pe încrengăturile șinelor. Macaralele își rotesc capetele în virtutea ameiitoare, desenînd arabescuri pe cer. Autostivuitoarele se întretaie cu tractoarele cu remorci de-a lungul danelor. În umbra marilor silozuri elevatorile vibrează cu zgomot de cascadă. Navele încărcate lansează semnale de plecare, în timp ce piloținele străbat apele uleioase în întîmpinarea altor nave care-și anunță cu sunete răgușite de fumul zărilor sosirea în radă. Vira ancora! Mola ancora!

Un port este un loc în care se adună zărrile și mirajele lumii. Există o poezie unică a mării fremătătoare, a călătorilor îndepărtate, pe care o simți de la început în briza sărată și umedă, în zborul agitat al pescărușilor, în glasul adînc al vapoarelor trase la cheiuri. Poposind în Constanța, te înconjoară din toate părțile, ca un cîntec al sirenelor, atmosfera solemnă a plecărilor înforate de distanțe, a întoarcerilor pline de amintiri. Spre Constanța vin cîntecele patriei, culorile, aromele și bogățiile ei nenumărate. La Constanța se adună pavilioanele lumii, numele porturilor din cele patru puncte cardinale, elementele trebuitoare nouă din geografia altor țări. Desenat pe verticale, orașul modern suride dimineților. Brațele lui de beton și metal stăpînesc valurile, ademenesc depărtările. Între mare și cer — e o fereastră spre lume.

Poate că noul far va avea forma unui calcan cu un singur ochi deschis peste abisul apelor. Sau poate va semăna unei cosmonave în clipa lansării spre astre.

Tomis — Constantiana — Kistendge — Constanța. Porturi în timp, purtînd amprentele unei istorii frămîntate. Sub pămînt, dorm dalele străzilor antice, răsună zarva tabernelor, surdă coloanele și arhitravele, chipurile zeițelor nedezgropate încă. Pe aici au trecut corăbiile tuturor timpurilor: galerele romane, vasele Bizanțului, goetele genoveze, caicurile turcești. Geții „cei nemuritori”, arcașii lui Mircea, corăbierii lui Ștefan s-au întîlnit cu prieteni sau dușmani, în relații de schimb sau în înfruntări desfășurate sub semnul vitejiei apărării unui pămînt străbun. Romanii au făurit edificii mărețe, șosele care durează pînă astăzi, apeducte și ziduri de apărare — și acel monument impunător, Trophaeum Traiani. Genovezii au venit cu mirodenii, cu stofe, atrași de mările de grîu, de munții cu aur.

1
stăpînirea otomană a transformat marea într-un lac închis. Așezarea de pe țarm, trecută prin flăcări și săbii, a renăscut mereu, sub alte nume, sub alte înfățișări.

Un șarpe fantastic, cu trup de flăcără albă și ochi blînzi de femeie, zeitate necunoscută nicunde în lume, așteaptă să fie reconstituit la proporții uriașe și instalat pe grumazul noului port, imagine a unui trecut de milenii. Numele portului Constanța, scris așa cum se pronunță, apare pentru prima oară într-o hartă a cartografului Taitbout de Marigni, datată 1830.

Istoria portului modern este un simbol pentru dezvoltarea întregii țări. La sfîrșitul secolului al XIX-lea, el începea să se dezvolte la posibilitățile unui stat abia scăpat de jugul otoman. La începutul secolului nostru, sub conducerea inginerului român Anghel Saligny, cunoștea freamătul unor lucrări vaste. Între cele două războaie mondiale își contura liniile în condițiile unui stat burghez, și în multe privințe a servit intereselor monopolurilor străine. După 1945 el intră într-o perioadă nouă: un șantier, alături de alte mari șantiere ale țării ce-și făurea un destin luminos.

2
La 1 decembrie 1964 au început cele mai mari lucrări din istoria sa. Autobasculanta 52051 DB a aruncat în mare primele zece tone de piatră destinate făuririi unui dig uriaș. În același timp, la sud de Constanța, marea visa un al doilea dig uriaș. A început vije-lioasa întrecere a basculantelor pe drumul de 30 de kilometri de la cariera Ovidiu în port.

Din aceleași cariere generoase ale Dobrogei au ridicat grecii cetățile lor, romanii au durat edificii, genovezii au înălțat faruri. Și din aceeași piatră s-au născut primele zăgăzuri ale Thalasei. În turmele dealurilor de calcar zac fără formă cheiurile viitorului.

Marea nu e liniștită în larg. Valurile și ceața, vînturile și frigul îngreunează mersul lucrărilor. Basculantele gonesc fără încetare, trecînd peste punțile făurite de zelul lor. Cantități imense de piatră hrănesc apa, și la fiecare 24 de ore brațele digurilor au mai smuls stihiei cîtiva metri. Bivolii de calcar alunecă în adîncuri; pe măsură ce digurile înaintează, adîncurile cresc amețitoare; valurile își ridică cefe de plumb, boturile vinete și trufașe...

Este de neimaginat, dar pentru cele două brațe în lungime totală de 5—6 kilometri, sînt necesare douăsprezece milioane de tone de piatră și o sută douăzeci de mii de metri cubi de betoane. Imaginea portului actual nu se restrînge însă la aceste punți care înaintează în mare. O puzderie de schele, de osaturi metalice noi apar, schimbă zilnic relieful, profilul portului. Poduri elastice fac trecerea avalanșelor de oameni și mașini spre cheiuri, spre dane. Antrepozite enorme se conturează în lungul șinelor. La sud, departe spre sud, se întinde un miraj de zări verticale și zboruri.

4
La Gara maritimă, în sala telegrafistilor, unde sosesc știri despre navele românești, devine foarte concret, se materializează sentimentul că portul este o uriașă fereastră spre continente, care te îmbeie să privești. **Timișoara** sosește la Glasgow. **Moldova** se află în rada portului sirian Latakya. **Dobrogea** plutește undeva în Marea Japoniei. Cargoul **Brasov** a plecat din Lisabona venind spre casă. Comandantul tancului petrolier **Ploiești** comunică timp nefavorabil în Oceanul Indian.

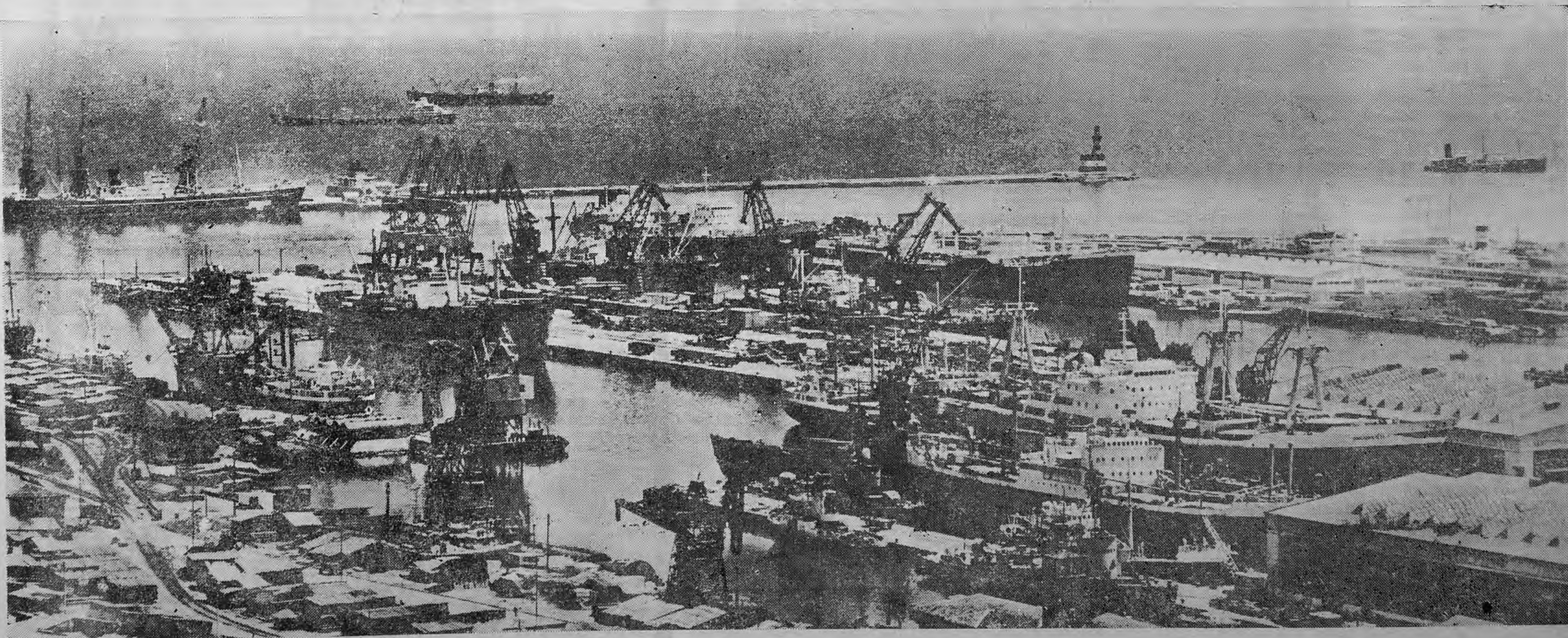
Dincolo de sala telegrafistilor, în lungul danelor, portul trăiește fluxul obișnuit. Un vapor sub pavilion grecesc încarcă geamuri pentru New York. Vasul românesc **Suceava** descarcă bumbac din Republica Arabă Unită. Un cargonu abia sosit de la Anvers este încărcat cu camioane românești pentru Extremul Orient. Nu este timp de răgaz spun valurile, macaralele, oamenii, ochii lor. Fiecare minut este prețios, fiecare ceas...

3
Zi și noaptea, farurile navelor lumii poposesc la țarm ca niște pipe ale păcii. Călele mari sînt descărcate și încărcate într-un uruit continuu, într-un flux fascinant. Produse și utilaje petroliere, vagoane de cale ferată și camioane, tractoare, produse chimice și ciment pornesc de aici cu inscripția **ROUMANIA**, către mările și oceanele lumii.

În 1945 un singur vapor purta tricolorul românesc la pupa. În 1960 flota noastră număra 10 nave. În 1964 erau 28. Nava **București**, de 10.500 tone, realizase primul înconjur al lumii. Alte nave porniseră pe itinerarii lungi, spre continentul cu arbori gigantici descoperit de varegi și de Columb sau spre arhipelagurile zguduite de cutremure și taifunuri din Oceanul Pacific.

Sîntem în primul an al cincinalului și iată că noul minier de 25.400 de tone, cu tricolorul fluturînd în vînt, spintecă apele oceanelor. Alte nave de 30.000 și 45.000 de tone urmează să sosească în port, pentru a purta culorile patriei spre lumea celor 1001 de nopți, spre fiordurile nordice, spre porturile tuturor continentelor. Directivele celui de-al IX-lea Congres al Partidului prind viață. Pînă în 1970 flota noastră comercială va crește cu nave de mare capacitate, sporind posibilitățile de transport-marfă cu 420.000 tone. Cifre de trei ori, de patru ori mai mari decît ale trecutului apropiat. Simboluri care reflectă înflorirea patriei noastre socialiste.

Mării de lumini a portului noaptea i se vor adăuga alte mări de lumini. Deasupra marelui port care va fi Constanța se va înălța, desigur, un nou far, semnalizînd pînă departe în larg drumul spre cheiurile rodniciei. Poate că farul va avea forma unui calcan cu un singur ochi deschis peste abisul apelor. Sau poate va semăna unei cosmonave în clipa lansării spre astre. Aici se vor întretaia arterele de aur ale marilor fluxuri comerciale. Vapoarele lumii vor desena la nesfîrșit alte artere peste cercurile Thalasei.

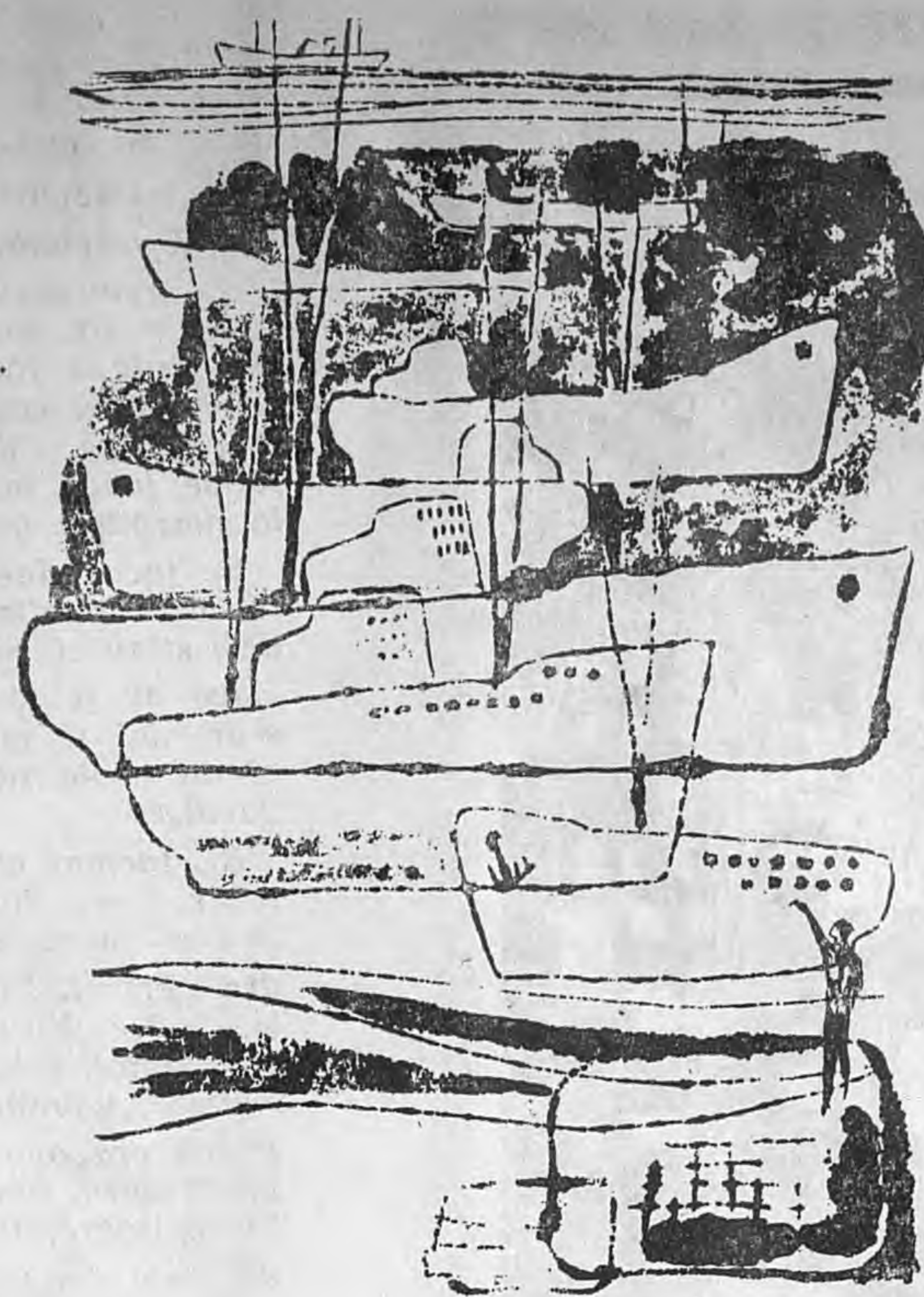

cocorii

Din bănci copii cuminți în ochi mă privesc și așteaptă ceva despre toamnă să le spun. Eu țipete lungi de cocori am auzit azi-noapte și aripi zbătându-se. Corbi tremurând am văzut cocoțați pe arțari și pe luntrea întoarsă cu fundul în sus, raze de soare eurgînd și ploaie mărunță și brumă. Intr-o curte, pe deal, singură în tot satul, de pe funii, o femeie grăbit își strîngea rufele. Ce să le spun?

E timpul ca să plec, strănută candelă! Așa mi-am zis cînd se făcu de ziua. M-așteaptă-n curtea școlii pițigoii, căci le-am promis la pescuit să mergem. Un stol deodată-n urma mea se-adună; și iată-ne ca gîștele pe mal, apoi în bărci; și gata: rîme, undiți... Dar valuri mari izbesc în coaste luntrile și le apleacă-ncolo și încoace. Nu e nimic. În ghemul de ierburi încurcate sclipeșc și se alungă peștișorii — mai sus de nuferi și mai jos apoi. Cîți solzi pe ei, atîția-s peștișorii — și-i foarte bine, îi vom prinde-ndată. Casele noastre sînt doar sus pe deal. De ce nu ne-am juca aici cu apa? Pe mal cînd ne uităm, vreo două bărci mai stau înțepenite în nisip ca două păsări negre ce așteaptă să-și ia zborul la primul fluierat, la primul pocnet. Noi ne vedem de treabă, pescuim.

delta

Se apleacă-n ape spicul copt din trestii să nu treacă o zi fără-nchinare. Pămîntul curge grav pe lingă apă, cu vuietul genezei la picioare.

În fiecare lac răsare-o lună. Spiralele din valuri urcă-n stea. Mă miră atîtea limbi necunoscute ce le aud înția oară-abia.

Izbită de sinteza lumilor de-aci, sfîrșind un drum de ape și începînd o lume aș vrea să-i fiu asemeni, aș vrea să nu răsar, să nu am datoria de-a apune.

rătăcirii

S-a rătăcit un ren în țara caldă. Să nu-i sîngere ochii, geologia doarme. Nu-i sugrumați nici vara, nici pădurea, prieteni, nu-i mai prindeți flori de hîrtie-n coarne.

Lăsați-l să alerge sau să se-ntoarcă dacă mai are rămurișul neînfrunzit de ploie. Priviți-l cum îi curge din ochi ziua și noaptea și plînge cu-tunerice și raze peste noi.

O lună și jumătate stătuse Năluca în reparații la Belgrad, și timpul acesta fusese pentru el un adevărat chin. Acum Năluca avea o elice nouă, multe plăci de la fund îi fuseseră înlocuite, iar interiorul devenise mai primitiv și mai comod datorită noului mobilier, așa că vasul pornise la drum întinerit. Nu mai avea răbdare să ajungă odată la Budapesta. Hei, dacă n-ar fi fost ordinele stricte ale comandantului, dacă nu s-ar fi vorbit atît de des despre disciplină, ar fi știut el, Huțulică, cum să facă Năluca să zboare, nu alta. De ce nu-i scrisese Marica de loc? Să-l fi uitat așa de repede? Sau poate i se întimplase ceva? În definitiv, orice i s-ar fi întimplat, trebuia să-i dea și lui de veste. Era un drept al lui să știe. Sigur, trebuia să existe la mijloc un motiv serios pentru care nu i-a scris... Pe urmă, așa cum obișnuia deseori, în timp ce își făcea cartul, începu să-și amintească chipul ei suav, nasul în vînt plin de pistrui, sprîncelele arcuite și foarte subțiri, să-și amintească de întîmplarea prin care o cunoscuse și mai ales de cele două zile petrecute atît de stupid, dar pline de promisiuni, împreună la Budapesta. Abia fusese detașat temporar, din flota comercială maritimă la cea fluvială și făcea curse

regulate pe Năluca între Budapesta și Giurgiu. Cursele i se păreau plictisitoare. Între marinăria pe mare și cea de pe Dunăre, i se părea o diferență ca între pămînt și apă. Altă viață era pe mare. Colindai de fiecare dată alte porturi, cunoșteai altă lume, cu alte așezări, cu alte străzi pline de fete frumoase. Aici, la Dunăre, numărul porturilor pe degete. La aceasta, se mai adăuga și impresia că toată lumea știa cu ce tînichea atîrnată de coadă venise în flota fluvială și nu se simțea în largul lui. Făcuse cîndva destule boacâne. Și de fiecare dată, fusese la mijloc slăbiciunea lui pentru femei. Cum punea piciorul într-un port și vedea o fustă, i se înmuiau picioarele. Cînd se îmbarcase pe Năluca își propusese să-și șteargă renumele prost. Nu mai pleca niciodată singur de la vas, nu mai cutreiera porturile hai-hui, fără nici o țintă și de fiecare dată căuta drumurile care duceau mai degrabă către vreun muzeu, către vreo expoziție, decît către circumiș. Și lucrurile se părea că merg bine, pînă în ziua cînd, aflîndu-se la Budapesta, capătul itinerariului lor obișnuit, trebuia să plece din nou la drum. Încă nu urcaseră toți pasagerii la bord, și comandantul și-a adus aminte că isprăvise țigările lui preferate, „Rîndunica“.

— Dă fuga, Huțulică, și ia-mi două duzini de pachete de la un debit, i-a zis comandantul și motoristul, care-și pusese în gînd să-i intre pe sub piele, nu s-a împotrivit. Mai mult chiar, se bucură că avea prilejul să cumpere cîteva vederi pentru a le trimite în țară. „Dar ai grijă, că mai avem numai o oră pînă se dă mola“, i-a amintit comandantul. Debitul de țigări pe care-l știa el era dincolo, peste Dunăre și trebuia să treacă peste unul din podurile care se arcuiesc deasupra apelor. După zece minute, aflîndu-se din nou în apropierea podului, gîfînd ca un accelerat, se așeză pe una din băncile din fața parlamentului maghiar să-și stăpînească bătăile inimii și să-și șteargă sudoarea. Era și un prilej nimerit de a-și mai arunca încă o dată privirile peste vederile pe care le cumpărase și a hotărîi cui să le trimită. Tocmai cînd făcea lucrul acesta, Huțulică observă că din capătul celălalt al băncii, o fată îl privește cu insistență. Huțulică scăpă ilustratele din mînă și rămase împietrit. — Bon giorno, bon giorno, signorina, roști el două din puținele cuvinte italienești pe care le știa, ducînd instinctiv mîna la șapcă și uitînd că e cu capul descoperit. Fata se aplecă asupra unei cărți și poate că numai se făcea că citește. Huțulică profită de

faptul că nu se uita la el și-i analiză profilul pe care-l găsi dumnezeiesc. — Sprechen sie deutsch? mai încercă Huțulică o dată, convins dinainte că nu va primi nici de data aceasta un răspuns. — Ia, ia, zise fata, ridicîndu-și privirile acelea pe care le simțise de la început urmărindu-l. Dar, Huțulică nu mai știa nici o boabă de nemțescă în afară de cîteva expresii uzuale ca „vreau țigări“, „dă-mi să mîncînc“ sau „adu de bîut“, pe care le folosea în restaurante și alte cuvinte deocheate pe care le spunea de altfel în mai multe limbi. Nu se putea folosi în clipa aceea nici de unele, nici de altele. Găsi că e mai nimerit să se apropie de fată. — Ia marinaro rumeno, Gion Huțulică, se recomandă el, amestecînd ruseasca cu italiana și traducîndu-și numele în englezește. Și în aceeași clipă, prinse mina fetei. — Ighen, ighen, răspuse ea, dînd la iveală o dantură albă și frumoasă ca un șir de perle, într-un zîmbet copilăresc. Huțulică nu-și mai amintea nici un cuvînt pe care ar fi putut să i-l spună și rămase uimit de faptul că fata nu-și retrăgea mina. Îi simțea căldura dogoritoare. Fata se ridică, fără să se simtă stingherită, și-i adună de pe jos ilustratele de care Huțulică uitase. Le așeză în

poală, ceru din priviri încuviințarea și începu să le privească. În clipa aceea, Huțulică își aminti motivul pentru care ieșise din port și îi sună în ureche ecoul ultimelor cuvinte ale comandantului. O îngrijorare neobișnuită puse stăpînire pe el, se ridică ca un resort și se înclină în fața fetei. — A rividerci, signorina, a reviderci. Fata se ridică și ea și făcu un gest semnificativ către ilustratele lui. — Nu vrei să ne scriem? Să-ți dau adresa mea. Pe mine mă cheamă Marica Besch, zise ea în maghiară. Înțeleg că fata dorea să-i scrie. Nici nu s-ar fi așteptat la mai mult. Și să mai zică cineva că n-are dreptate: dragostea, n-are granițe. Mulțumi de cîteva ori în toate limbile în care cunoștea expresia aceasta și nu se pufu abîine pînă nu-i sărută de două ori mina. Fata se despărți de el cu același zîmbet copilăresc și prietenos și el o rupse la fugă. Dar cînd ajunse în port, vaporul nu mai era la chei. Îl căută cu privirile peste tot, alergă ca un năuc de la o navă la alta și abia cînd îi veni în minte să se uite la ceas, observă că trecuseră aproape două ore. „Draee, am rămas pe uscat“, își zise el în cele din urmă, resemnindu-se. Abia peste două zile Năluca avea să se întoarcă. Două zile n-ar

fi fost mult, dar n-avea la el nici bani și nu era îmbrăcat decît cu costumul de lucru de la mașini, subțire pentru noaptea care se lăsa răcoroasă și pătă de ulei. În căutarea vreunei soluții, hoinări o vreme pe cheu. De acolo urcă spre Pesta și în drum îi veni o idee: să se ducă din nou la debitul de țigări și să dea pachetele și vederile înapoi. Cu banii primiți putea oricum să cumpere cîte ceva de mîncare și o pereche de ciorapi, pentru că era cu picioarele goale, în pantofi. Debitantul se arătă destul de înțelegător, dar cînd să se întoarcă înapoi, pe podul Petőfi, îl apucă o ploaie torențială. Curgea din cer cu căldarea și pînă să ajungă sub un adăpost arăta ca un șoarece opărit. Se lăsa de acum seara, de-a lungul străzilor începeau să treacă, pe caldarimurile spălate de apă, perechi-perechi, vesele și zgomotoase și se părea că nimeni nu observă că pe acolo se mai află și Huțulică, care n-avea nici măcar unde dormi. Începu să-l prindă frigul și simțea nevoia să bea un ceai cald și să se schimbe. Cu ceaiul ar fi rezolvat-o repede în orice local, dar nu-i venea să îndrăznească în halul în care era. Orașul își trăia viața mai intens după ploaie. Perechile se înmulțeau, veselia creștea. „Cîtă lume e și în Budapesta și cîte fete frumoase trăiesc și aci“, gîndi Huțulică. Și

în toată mulțimea aceasta nu cunoștea pe nimeni. Absolut pe nimeni. Ba da. Pe Marica! Cum de nu se gîndise la ea mai înainte? „Draee, e semn că am început să mă schimb de-a binele. Dar în cazul ăsta nu mi-o iert. Cum de nu m-am gîndit pînă acum la ea?“ Căută adresa în buzunar și o găsi. „Marica Besch, bulevardul Kosuth 13“. Număr cu ghinion, dar nu contează. Plecă repede în căutarea ei. Trebuia să-i explice cu orice chip situația și avea să-l înțeleagă. Ba, după zîmbetul pe care i-l oferise la despărțire, era sigur că avea să se bucure. Găsi adresa mai repede decît se așteptase și în fața casei apăsă pe primul buton. S-a aprins o lumină aproape imperceptibilă, ca o lumină undeva sub o boltă și s-au auzit pași ușori, ca de pisică, coborînd înec. Apoi s-a deschis ușa și în pragul ei a apărut Marica. Dar lui i se păru că nu era ea, ci vis, un inger coborît din cer, o minune. Era aproape goală sau cel puțin așa părea în cămașa aceea de noapte, vaporosă ca spuma de mare și transparentă ca văzduhul unei zile de vară. Parcă era o sirenă apărută din adîncul apelor, și el rămase înmărmurit în fața ei, fără să fie în stare să scoată un cuvînt. Ea clipi din ochi de cîteva ori, încercînd să se acomodeze cu in-

tunericul de afară și avu un moment de ezitare. — Servus, îngăimă el în cele din urmă, dar cînd îi auzi glasul, ea închise ușa repede și o luă la fugă pe scări. — Marica! Marica!, strigă Huțulică în urma ei, dar nu primi nici un răspuns. „Să fi așteptat pe altcineva?, îi trecu lui o idee prin cap. Sau poate s-o fi speriat cînd m-a văzut“. Își cercetă cu privire hainele de pe el, ținuta, și găsi că într-adevăr era foarte posibil ca ea să-l fi crezut un cerșetor sau un om cu intenții nu prea curate. Ploaia îi făcuse din pantaloni două burlane, iar bluza subțire i se lipise de piele. În clipa aceea simți o ciudă nemaipomenită. Îi venea să înjure, să scrișnească din dinți, să-și frîngă miinile, să se dea cu capul de pereți, să facă orice, numai să iasă din situația aceea penibilă. Marica, din camera ei, parcă îi înțelesese gîndurile și nu după mult timp se auziră din nou pașii aceia cunoscuți pe scări, ușa se deschise și reapăru în prag într-un capot roșu de catifea care-i acoperea treapta de sub picioare ca o trenă. — Bună seara, zise ea în limba ei și îi făcu un gest, invitîndu-l să intre. Fără să mai fie nevoie să-i mai explice, ea

înțelesese în bună măsură că i se întimplase un necaz și începu să se îngrijească de el. Dispăru pentru cîteva minute, timp în care puse în funcțiune un ceainic și îi aduse o pijama curată și un pantalon de marinar. Apoi îl conduse la culcare într-o cameră unde era o masă încărcată cu tot felul de ilustrate și vederi din toate orașele pămîntului. Prin multe din ele fusese și el și recunoștea străzi, clădiri. Faptul acesta îl puse pe gînduri. Cine i le trimisese? „Nu, nu putea fi așa, își răspundea Huțulică, întorcîndu-se de pe o parte pe alta. Dacă ar fi fost altfel nu m-ar fi lăsat nici pe mine singur. Poate are un frate marinar și i-le-a trimis. Ai lui ori fi și pantalonii pe care i-am îmbrăcat... Și dacă e serioasă, atunci de ce mi-a dat adresa așa de repede?“ A adormit tîrziu, și cînd s-a trezit era singur în toată casa. „Desigur, Marica trebuie să fi plecat la serviciu, undeva, gîndi Huțulică. Sau o fi din nou în vreun parc?“ Cînd Marica s-a întors după-amiază, Huțulică a regretat mai mult ca oricînd în viața lui că nu avea bani la el și că nu era îmbrăcat cum trebuie. Ar fi putut s-o invite la un restaurant sau la plimbare pe insula Margareta. Ar fi putut să meargă la clubul „Luxemburg“, unde aflase că se cîntă o muzică îndrăcită și se dansează ca-n iad. Așa, a rămas acasă.

neața următoare, Huțulică recunoscuse din somn cele trei fluierături prelungi ale Nălucii și sări din pat. Marica i-a adus hainele călcate la dîngă și i-a petrecut pînă în poartă. Ultimele ei cuvinte au fost aceleași pe care i le spusese în parc, la prima despărțire: — Să-mi scrii, neapărat să-mi scrii. Și Huțulică nu numai că le înțelegea, dar le auzea mereu, ca un ecou îndepărtat. Toate amănuntele, toate întîmplările legate de Marica îi veneau în minte acum cînd Năluca se apropia de Budapesta. După o lună și jumătate... Cîte scrisori nu i-a scris, ce declarații infocate nu i-a făcut, și ea nu-i răspundea decît cu „Salutări din Budapesta“, rar și în ultimul timp de loc. De ce? Ajuns în port, aproape că nu mai avu răbdare să se termine manevra obișnuită. Alergă la prima florărie și își umplu brațul cu garoafe albe și gladiole. În fața casei pe care o revăzuse de atîtea ori în minte în timpul staționării la Belgrad, îi veni să leșine de emoție. Sună, și Marica apărură într-adevăr, veselă și zîmbitoare, așa cum și-o închipuisese. Dar nu-i sări în brațe cum ar fi vrut el și cum se aștepta și nici el nu îndrăzni s-o sărute așa cum îi promisese de o mie de ori în scrisori. Îi răspunse într-un fel convențional la salut și-i invită în casă. „Se întimplase ceva, desigur. A-

vusese dreptate cînd se gîndise la o astfel de alternativă“. Ajunși în salon îi întîmpină un bărbat voinic, blond și bronzat. Primul lucru care îl izbi fu faptul că bărbatul purta pantalonii aceia de marinar pe care îi îmbrăcase și el în seara cînd venise prima dată la Marica, semn evident că întîmplarea lui se reedita cu altul. — Faceți cunoștință, zise Marica, cu degajare, în limba ei. Sotul meu și Huțulică de care fi-am povestit. Huțulică înțelesese prea bine cuvîntul „sotul meu“ și simți că pămîntul se învîrtește cu el cu viteza elicei de la vapor. „Așadar, era căsătorită. M-a mințit sau nu m-a mințit, dar a ascuns. Atunci de ce s-a purtat cu mine așa? Ce nevoie avea de scrisorile mele? E o...“, îi veni pe limbă să zică un cuvînt tare, pe care-l spunea deseori la adresa tuturor femeilor din lume, dar se abțînu. — Să trecem în camera cealaltă — îi invită gazda, și Huțulică se supuse, încercînd să nu pară stingherit. Dar în clipa aceea i se păru că buchetul de flori din mînă e o bombă sau o încărcătură cu plumb. Îi lăsă pe o servanță și trecu în încăperea care-i fusese pusă la dispoziție cîndva. Acolo văzu mai întîi pe masă ilustratele pe care i le trimisese Marică, deasupra celorlalte pentru care își pusese atîtea întrebări. Alături, cîteva albume goale și pe un piedestal un pachet cu scrisori nedeschise. Erau

chiar scrisorile lui pe care le recunoscuse într-o secundă. Toate aveau numai timbrele dezlipite de pe plic. Și atunci înțelegese ceea ce nu fusese în stare timp de o lună și jumătate: Marica era o pasionată filatelista și colecționară de vederi, și...

... totul se reducea la atît

povestire de
GEORGE MIHĂESCU

SOARELUI

DRUMUL

esiră cu toții la margine, să se joace de-a vardiștii și hoții.

Orașul rămăsese undeva departe, cu frământarea lui neistovită. Aici nu se mai auzea decât un vuet înăbușit, un muget al pământului, undeva foarte departe — și ei se ducurau că nimic nu putea să-i mai atingă. Totdeauna, când voiau să se joace în liniște, veneau aici, la marginea orașului.

Se jucau de-a vardiștii și hoții și făceau treaba asta foarte serios, deși știau că nimic nu era adevărat. Dacă ar fi fost ceva adevărat, nu s-ar mai fi jucat: nici unul dintre ei nu vroia să fie nici hoț, și nici vardișt.

Și, tocmai când jocul era mai aprins, se auzi un huruit surd, venind în același timp și din cer și din pământ. Pământul se cutremură și, când se liniști pentru o clipă, din ulița cimitirului o auziră tipând pe Reveca, nebuna. Uhuhu!... Uhuhu!...

Parcă era o cucuvaie. Și băieții se înfricoșară. Reveca prevestea lucruri îngrozitoare. Vroiră să-și spună ceva, dar nici unul nu fu în stare să o facă. Huruitul acela crescuse acum și mai amenințător, venind de aproape și din cer și din pământ și ei văzură femei despletite și bărbați.

O clipă mai târziu, apărură monștrii uriași, negri și verzi, cu semne groaznice pe ei: tancuri și care de luptă.

Mamele alergau cu copiii în brațe; bătrâne sleite de puteri, plîngeau fără lacrimi. Ei se uitau în toate părțile, nu înțelegeau nimic din toate acestea și așteptau de undeva o vorbă oricum ar fi fost ea — dar vorba asta nu venea de la nimeni și de nicăieri, ca și cum oamenii și-ar fi pierdut graiul. Băieții își întoarseră privirile spre soare, dar nu-l mai găsiră unde-l lăseseră, în coama ploilor: alerga înnebunit de-a curmezișul cerului și acela nu mai era soarele pe care-l știau ei din totdeauna, ci o diră nesfîrșită de foc.

Din inima orașului răbufni un tunet necunoscut, trecu peste ei și peste oameni și muși undeva departe, sfîrtecînd măruntaiele pământului și aruncîndu-le în cer. Tunetul se prăvăli încă o dată. Și încă o dată. Soarele arăta ca o rană imensă, din care curgea un singe mut, negru.

— L-au omorît! strigară înspăimîntați și, alergară să scape soarele de la o moarte groaznică.

Alergară ceasuri în șir; zile nesfîrșite, apoi săptămîni și luni întregi; alergară o vară și o toamnă, o iarnă și o primăvară, și iar o luară de la cap. Anii se adunară unii lângă alții, negri și triști. Hotărîrea rămînea însă de neclintit: soarele trebuia salvat. Numai să ajungă acolo.

Drumul era lung și greu, dar trebuia străbătut cu orice chip. Altfel, peste lume s-ar fi lăsat întunericul nesfîrșit și, dintr-un capăt într-altul al pământului, s-ar fi așter-

nut un ger groaznic. Părinții n-or să mai poată merge la lucru, mamele vor orbecăi triste prin case și niciodată nimeni n-o să mai știe ce înseamnă să te așezi la masă ca lumea.

Din ce în ce alergau tot mai greu, scâlțați în sudoare. Totuși, soarele trebuia salvat.

Și, tot alergînd ei așa, după ani și ani, tocmai când puterile li se sleiau văzînd cu ochii, dintr-o dată izbucniră strigăte de bucurie. Mamele își aruncau copiii în sus, bătrînele rîdeau cu ochi mici și umezi, bărbații se căutau și se striveau în brațe. Deasupra tuturor, soarele rîdea iar, așa cum îl cunoscuseră ei.

Fericiți, se strinseră unul lângă altul, cît mai aproape, chiuiră lung și vrură să se îmbrățișeze. Dar, tocmai când să o facă, se treziră privindu-se cu ochi mari, încărcăți de nedumeriri. Nu se mai priviseră de atîta timp și, acum cînd trebuiau să o facă iar, nu mai erau în stare. Descoperiră un lucru îngrozitor: nu mai erau copii.

Nedumeriți, priviră în urmă, spre locul unde se jucaseră pentru ultima oară. Chiar vrură să se întorcă acolo, să-și reia jocul de unde-l lăseseră. Dar, cînd priviră mai bine, înțeleseră că lucrul acesta nu mai era cu putință: între ei și locul unde se jucaseră cîndva, acum era o prăpastie. Nu puteau să se mai întorcă acolo.

Un singur drum mai rămînea deschis. Drumul soarelui. Și, fără să-și spună unul altuia măcar o vorbă, porniră hotărîți.

ERMIL RĂDULESCU

idee fără seamăn

Există un singur punct de sprijin
Idea care arde-n vilvătăi
Idea ca o cupă cu flacără aprinsă
Idea cuprinsă între munți și văi.
Despicați-ne piepturile cu privirea
Și-o să găsiți o stea în hohote arzînd
Despicați-ne tîmpla sau fruntea
Și-o să găsiți o stea în hohote arzînd.
Sufletul nostru e un cerc de pasiune
În care cresc aripi uriașe de vis
Zîmbetul nins de iubire
Il dăruim cu sufletul deschis
Slăvit partid — idee fără seamăn
Coloană sprijinită de umeri neînfrinți
Mereu mai tineri creștem lingă tine
Partid, idee aprinsă peste frunți.

ȘTEFAN RAICU

mama

Tăia mama numai cocoșii.
Puicile le păstra de prăsilă;
mă striga tare — din glasu-i adînc,
numele meu pînă-n zări să se-audă —
și-alergam de mi se umfla inima-n piept,
ca să-mi dea să mînînc
inima cocoșului, crudă.
Imi zicea: mînîncă zburătorule,
să te faci inimos
și să-ți crească aripile-ntr-una
și cîndva, peste ani,
să ciugulești din punga cerului,
ca pe doi bani,
soarele și luna.
De ce te-ascunzi, mamă! sub rouă?
Uite, și le-am adus pe-amîndouă.

ION DRĂGANESCU

bronz

Ai poposit poete
Să odihnești în pace,
Vegheat de unda mării,
Să te dezmiere briza,
să îți coboare-n plete
Stelara melodie
În liniștea-nserării.
Și nimeni nu-ndrăznească
Să-ți tulbure visarea,
Că noi, cei veșnic tineri,
Ne ținem legămîntul:
Și-ți stăm mereu în preajmă
Cu cerul și cu marea.
Cu cîntu-ți pururi tînr
Străluminînd prin timp —

ION FAITĂR

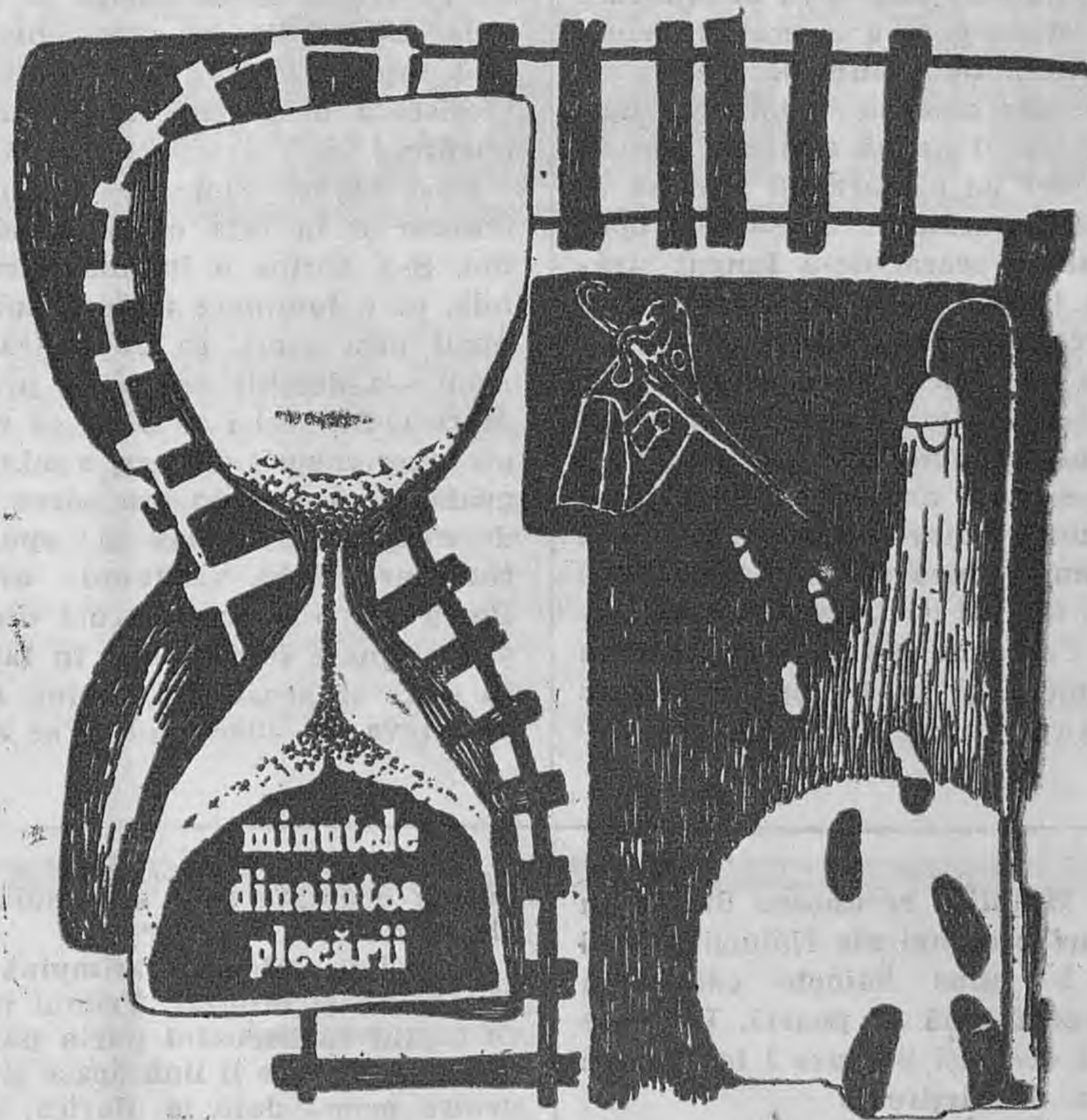
pasărea de plumb

Pasărea de plumb e un obiect cuminte.
Niciodată n-a tulburat liniștea camerei
cu un filfîit de aripă,
niciodată n-a spart tăcerea cu un cîntec.
Privirile au rămas mute în fața vizitatorilor,
nemișcată a rămas aripa frîntă,
sprijinită pe marginea cristalului.
Pasărea de plumb s-a născut în anul 1939,
cînd agurida se aprindea în obraz;
soldatul care m-a învățat să trag
cu praștia și cu arcul,
primise ordine de plecare. Noaptea, l-a primit.
În zori, un bulgăr rece și greu îmi străjuia perna:
era pasărea de plumb, un obiect cuminte —
nimic mai mult.

Au trecut prea repede acești patru ani și-mi pare rău. Valiza e aproape gata. Toate lucrurile sînt puse la punct. În dispensar nu mai e nimeni în afară de mine. În această după-amiază i-am trimis pe toți pe teren. Acum mă simt mai bine singur. În ciuda distanței în timp, sînt azi mai aproape decît oricînd de mine — cel de acum patru ani, cînd am venit prima dată în acest sat. Purtam o pălărie bej care nu mai face azi nici două parale, dar pe vremea aceea eram mîndru de ea. Fostul medic știa chiar și ora la care trebuia să sosesce, așa că, abia intrat în curtea dispensarului, mi-a ieșit înainte, mi-a luat geamantanul din mîină și mi-a zis:
— Bine-ai venit, frățioare. Mă bucur că te cunosc. Stai să te văd. Ești cam boboc, dar pari un băiat destul de cumsecade. Așa, poftim în cabinet și într-o clipă îți pun în față procesul-verbal. Am trecut eu acolo totul. Și la farmacie, tot singur am făcut inventarul. Cred că ai încredere, nu?
— Bineînțeles, am răspuns eu ca unul care vrea să se dezvinovățească și am semnă hîrtiile pe care mi le-a întins.
— Oh, oh! Se vede că ești boboc. Ai noroc că sînt băiat cinstit și nu pot să te trag pe sfoară. Să nu mai semneze altădată fără să vezi pe ce. Ascultă-mă pe mine.
— Am încredere, am zis eu vag, cu toate că-i dădeam dreptate.
El a înțeles și a schimbat vorba.
— Totul e în regulă. Așa... Acum hai să-ți prezint personalul dispensarului. (Voiam să mă ridic de pe scaun). Nu, nu, stai! mă opri el. Nu așa. Trebuie să-ți spun cîte ceva despre ei, ca să-ți fie mai ușor să-i cunoști. Poate că eu sînt un nepriceput, așa că nu ești obligat să ai încredere în ce-ți spun. Să încep cu asistența medicală. E fată muncitoare și, vai mie! rea de gură. Fii atent, e-n stare să te bată la cap toată ziua, dar bizuie-te pe ea, nu face mofturi cînd o scoală noaptea un bolnav și e la curent cu toate noutățile. Sora Florica e slabă moartă. Pare bolnăvicioasă. De la o

vreme ia toată ziua medicamente. E cam întoarsă pe dos, suflătește vreau să spun. A lăsat-o bărbatul. La urma urmei, e în folosul ei că a lăsat-o, așa că starea ei n-o să dureze mult. Cealaltă, Lili, e-o fată de zahăr, pe cîntea mea. N-o s-o duci rău cu ea, smechere! Și asta, Ilie, vizitiul, nu-i băiat rău, de mine se atașase, dar e un bețiv și jumătate. N-am reușit să-l vindec. Te pricepi la cai?
— Oarecum...
— Atunci tot e bine. Cînd te întorci seara, uneori trebuie să mini tu. Să nu-l dai afară. E devotat și muncește mult. Știe de toate. Pune cloști, știe să facă o cușcă pentru porumbei, cîntă frumos, taie singur lemne cu joagărul, ce n-ai văzut de cînd ești, curăță și frige o găină într-o jumătate de oră, potcovește singur caii și altele, și altele. Nu văd cum te-ai putea descurca aici fără el. Poate încerci tu să-l vindeci de pacostea lui. Camăștia sînt oamenii cu care lucrezi.
— Sper să mă înțeleg cu ei.
— Rămîne de văzut... Observ că de pacienți nu mă întrebî nimic. În general, oamenii sînt sănătoși și cumsecade. În satul ăsta poți învăța meserie, omule. N-ai să crezi, dar eu am făcut și operații de apendicită aici. Dacă m-ar fi știut cei de la raion aș fi pățit-o urît. N-am înțeles fricoși și lucrul ăsta e foarte important în meseria noastră. De cîteva ori mi s-a stricat stocul de anestezic. N-am avut ce face cu el. Ei sînt convinși că e mai dureros să-ți scoți măselele cu injecții.
În timp ce vorbea, predecisorul meu își aduna lucrurile de prin casă și le îngrămădea într-o valiză veche și mare.
— Ei, acum te las cu bine, frate. Mult succes. Imaginează-ți că în clipa asta nu-i ușor pentru mine. Și la urma urmei, te invidiez.
Atunci gîndeam că ce-mi spune e interesant și-mi va ajuta, dar că exagerază sau pur și simplu minte cînd afirmă că mă invidiază.
— Mai stai puțin, l-am rugat. Ziceai că-mi prezinți salariații dispensarului?

EUGEN LUMEZIANU

— Nu pot. I-am trimis pe toți cu treburi. N-am vrut să fie aici cînd plec. Ar fi fost prea greu. Nu te uita la mine că sînt așa, zău, ar fi fost prea greu. Tot ce-i aici, scaunul ăsta, biroul, dulapul, soba asta care scoate uneori fum, au fost ale mele, am lucrat cu ele, cum s-ar zice. Pe canapeaua aia a murit un accidentat. N-am avut ce-i face. L-am reanimat de două ori, dar era făcut harcea-parcea.
Mi-a luat mîna și mi-a strîns-o puternic.
— Te las cu bine. Și să nu uit. Să nu te miri dacă vei avea unele surprize. Uite ce mi s-a întimplat. Știi că asta-i bună, sau așa mi se pare mie. Trebuia să mă însor. Cunoscusem o nempotăică la Mamaia... Dacă-s ca un porumbel liber acum, îți poți în-

chipui cam cum s-a terminat toată chestia asta cu însurătoarea. Trebuia și nu aveam destui bani, îmi mai lipseau foarte puțini. Ce să fac? Mă hotărîsc să-mi vînd tranzistorul japonez. Era o bijuterie. Comerț n-am făcut de cînd mă știu. Mă duc, pe la magazin. Totul se petrecea într-o simbătă seara. Era acolo o îngrămădeală de nedescris. Venise un camion cu bere și lumina se inghesuia să cumpere. Spun mai pe ocolite, într-un cerc de oameni, că vreau să-mi vînd tranzistorul. „Nu-l iau că-i prea mic”, îmi zice ăla de la asigurările sociale. Alții că nu le trebuie, că n-au bani pentru așa ceva... Imi pierdusem speranța, cînd simt că-mi pune cineva mîna pe umăr. Mă întorc. Cine crezi că era? O bătrînă pe care am vindecat-o de paralizie. Ai

s-o cunoști. Nu știu cum o cheamă. Cred că nimeni nu știe. Poate că nici ea nu e sigură că o cheamă așa, sau așa. „Lasă maică, îmi zise ea, că am eu grijă. Nu le mai spune ăstora, că nu se pricepe toți la aparate! Eu am crezut că glumește, aproape că nici n-am înțeles mare lucru din cuvintele ei, dar abia am ajuns acasă și mă trezesc cu bătrîna. Cum vine, desface pe masă o batistă mare, bărbătească, plină cu bani. „Ți-l cumpăr eu, maică, zice. Ia-i și să-ți ajute Dumnezeu! Dă-mi mie ăla. Mai ascult și eu nițică muzică, sau poate îl dau unui nepot, să mă pomenească”. Fără nici o altă vorbă, bătrîna mi-a luat aparatul și s-a dus. Eu am rămas trîznit, înțelegi? M-a dat gata băbuța. Ce părere ai? Și acum te las cu bine, chiar plec.
L-am condus pînă la poartă.
— Ai călcat vreedată pe melcii vii? m-a întrebă. Închipuie-ți, acum am senzația că strivesc zeci, sute de melcii vii sub tălpile mele... Uite, nu-ți mai pot spune nici un cuvîntel. Și a plecat. L-am urmărit multă vreme. S-a întunecat și nu l-am mai văzut. Cred că a părăsit satul cu o mașină de ocazie. Unde o fi cîtit ideea cu melcii? m-am întrebă mult timp după aceea. De atunci nu l-am mai văzut, nu știu pe unde-i acum, dar mă gîndesc ce mare bătaie de cap am mai avut cu el. M-a urmărit multă vreme, pretutindeni, pas cu pas, de dimineață pînă seara. Mult timp n-am putut scăpa de comparațiile pe care le făceau oamenii între mine și el:
— De ce bei atîta cafea? mă întreba dojenitor țața Marioara. Cînd era doctorul nostru aici, el bea o cafeluță dimineața și cu asta basta!
Și Ilie îmi reproșă:
— Au slăbit caii, tovarășe doctor. Au și ei nevoie de-o mîngiere, de-o vorbă bună. Doctorul nostru le dădea și zahăr. Ehe, s-a dus!
Orice le-aș fi făcut pacienților mei — și m-am străduiut cît am putut — degeaba era. Dacă-i consultam îndelung cu migală, ei îmi spuneau că fostul doctor îi consulta repede și-i însănătoșea repede. Cînd le dădeam re-

țete încărcate, îmi făcea observația că celălalt nu-i îndopa cu atîtea doctorii și, din contră, dacă le prescriam două-trei medicamente, mă priveau cu îngăduință. „De unde nu știi, nici n-ai ce să dai bolnavilor. Ehe, doctorul nostru...” citeam în ochii lor.
Medicul acela a fost o vreme un blestem pentru mine. Pînă și Lili... cînd o invitam la o cafeeluță, mă refuza. Dacă mergea cu mine pe teren, stătea tocmai în partea din urmă a căruței și nu scotea o vorbă. O surprindeam adeseori oftînd și nu-mi era greu de ghicit după cine. Ea nu mi-a pomenit niciodată de fostul medic. Și din toate acestea am înțeles că el a judecat-o greșit. Cred că l-a iubit.
Ce caraghios mi-am început cariera! A trecut destulă vreme pînă să-i fac pe oameni să aibă încredere în mine.
Pînă acum ar fi trebuit să vină cel ce mă va înlocui. Sînt tulburat. Fluier. Privesc dulapul, biroul, canapeaua. Mai citesc o dată dovada că am reușit la examenul de secundariat și ordinul de transfer, dar acum nu mai pot să mă bucur pentru nimic. Mă-sora camera cu pași apăsați. Văd cum intră în curte un tînr slăbuț care privește curios în jur. Într-o fracțiune de secundă mă gîndesc la primele lui luni de ședere aici. De data asta, eu o să fiu cel blestemat. Sînt totuși mulțumit la gîndul că oamenii mă vor regreta. Cred că nici nu s-ar putea altfel. Și poate că dacă lucrurile nu s-ar petrece așa, nici pentru el n-ar fi destul de bine. N-ar simți cu toată intensitatea posibilă satisfacțiile de mai tîrziu. În clipa acesteia înțeleg de ce mi-a spus predecisorul meu că mă invidiază.
Ies în întîmpinarea tinerelului. Și-i iau geamantanul din mîna.
— Bine-ai venit, frățioare. Mă bucur că te cunosc. Stai să te văd. Ești boboc, dar pari un băiat destul de cumsecade...
În timp ce-i spun vorbele acesteia am senzația că strivesc sub tălpi melcii vii.

plecarea cargoului

Îmbrățișarea de lângă
scara cargoului care pleacă...
Marinarii caută de fapt
un cuvânt fermecat
cu care să-ndulcească
apa sălcie a despărțirii.
Doar fluturări de basmale și șepci.
Iubire care nu pleci
niciodată întreagă și nu rămii,
iubire care te rupi dureros
în două la toate plecările!
Două perechi de brațe întinse
și între ele pământul imens.
Ce putere nemăsurată ține
aceste inimi perechi
pînă la-îmbrățișarea de lângă
scările navelor care vin?

trecerea prin furtună

De unde începe metalul
Și de unde palmele apăsate în el?
Timonieru-i tot una cu cirna sărată,
De cînd marea și-a înecat liniștea prietenoasă
Și a rămas
Dușmănie sălbatică și opacă.
Furtuna a dat jos ultima stea,
Camea intră pîn-la durere în frică;
Ce-o fi înțeles fierul din palme,
Ce i-o fi spus altui fier?
Mașinile beau iarăși rom negru și cîntă
Și după trecerea navei marea nu mai rămîne
decît

O gură convulsionată de crocodil
Din care curajul a tras afară toți dinții.

AL. PROTOPODESCU

absolut totul

Adorm într-o casă luminată de pești
Tîndr reporter în documentare,
Emoționat într-o țară ondulată de vești,
Vreau să pun cuiva o întrebare.

Sînt de la un ziar de fericire:
— Cum doriți?

Vă iubește nevasta?
Dacă locuiți într-o casă cu vedere spre mare,
Seara nu suferiți cînd închideți fereastra?

Aș vrea să știu că vă place să dansați,
Deși la-nfățișare sînteți niște oameni banali
Dar trebuie să călătoriți mai mult însingurați
Stingîndu-vă țigările-n copitele de cai...

Eu nu vă-ntreb decît ce s-a-ntîmplat,
Cu inima deschisă ca Ion Neculce-n hronic:
Aseară pe scrisoarea unei fete a plouat
Și mie-mi pare rău că-am fost ironic...

Dar sînt un reporter bun, înția oară,
De adevăruri tremur ca năvodul
Zvonii c-apare un ziar de fericire
Și pregătiți mașinile de scris...
Știu totul.

MARCEL PĂRUȘ

marea

Marea făurește ritmul tuturor cîntecelor posibile.
In adîncimi, o străbat glasuri solemne de orgă
și țipătul straniu al pescărușilor înecați.
Pe plajă, viorile marilor maestri,
vîntul, zarea și valul, cuarțetul sensibil
al celor patru puncte magnetice.

Marea cunoaște știința exactă a fertilității.

In unghiurile fiecărui timp posibil, din inima ei
țîșnește febra primelor ființe cu viață.
La răsăritul soarelui, cunoaște bucuria
de a vedea cum scoicile se deschid
și cum algele se rotesc
în jurul aceluiași ax metabolic.

Seara, nisipul împinge căldura în trupurile reci,
ca fochistul puterea cărbunelui în locomotivă
și totul se transformă într-o fosforescență sărată
în care pașii lunii capătă contururi bizare
Marea spune fiecăruia cîte-o legendă.

Urechea să asculte melcul cum povestește
Vuetul spune viața fiecăruia pe îndelete.
Aproape cîntă.
Nu ascunde decît propria lui cutezanță.
Celor mîndri și liberi le dă fermitate-n idealuri.
Marea-i oglindă a luptei și a armelor libere.

Pe țărmul Dobrogei, trecutul din cronici
păstrează udar de valuri pansamentul statuiilor,
anii dublei furtuni, a oamenilor și a mării.

La amiază, lîngă dana 7
simțeam lîngă mine pașii bătrînului docher
urcînd parcă din mare și numărînd catargele.
Există un sens al tăcerii:
eroii se regăsesc în permanența memoriei.
Stejarul falnic cade, dar lasă în urma lui o pădure.
Corăbiei îndrăznețe
nu-i stă în față furtuna,
ci propria ei mișcare obișnuită.

Ah, catarge, în săgeata voastră găsesc un îndemn,
în flamura voastră, zîmberul patriei renăscute,
în antena voastră de radio,
cuvîntul care vă dezleagă de cheiuri,
în furtunile depărtate pașii poporului spre ziua de azi.
Cînd fremățați,
deasupra albiei strălucitoare a bordajelor,
văd diminețile ce-au să vină.
In porturi, catargele sînt cele mai ample poeme.

Marea privește stelele și le cheamă.

Calculează traiectoriile și le desfășoară,
mișcînd ecuatiile fiecărui strop de lumină.
In ea calculul se efectuează pentru eternitate.
In ea pulberile stelare sînt puse să gernezeze.

Marea făurește ritmul tuturor cîntecelor posibile.

ION BOSNIGEANU

imponderabilitate

Mi-ai contaminat tot universul casei
cu dragoste.
Și toate lucrurile plutesc.
Chiar și pantofii mei cu care-am mers, pe jos,
lung drum pînă la tine
se leagănă ca niște bărci,
legate cu odgoane în formă de șireturi,
de colțul mesei.
Și pălăria-mi seamănă cu o parașută.
Dă greutate lucrurilor, și vino.
Eu te aștept legat de casă,
cu mina streășină la ochi.

AURORA CONȚESCU

nu, n-am să plec

Nu, n-am să plec, cum vînturi în cele patru vînturi,
cînd ploaia și nisipul îmi biciuie obrazul,
în zile lungi și lente, ca trase cu barcazul,
pe ape gri, ce-neacă și zare și pămînturi.

Nu, n-am să plec, pesemne sînt una cu furtunile
mocnite-n pinza apei, ce macină din rocă,
ori din al humei pîntec, ce lenes se dislocă,
cînd maiestos, sub crivăț, pornesc spre sate dunele.

Nu, n-am să plec. Poți pune iar drugul greu la poartă.
Mușcatele — pe pragul lor cald, dintre ferestre:
sînt cerga ta, adusă în sipetul cu zestre,
sînt colțul tău de stîncă, cu stăbil loc pe hartă.

mai așteptați, corăbii

Chemările anotimpurilor nu se aud.
Frenetica lunecare spre ele nu lasă rană.
Pe nesimțite, lumina coboară spre sud,
umbra se-ntinde, aeriană.
Voi cînta pînă la ultima notă, gama.
Fiece oră va strecura un galben în salbă.
Teacul mai are cu ce-mi umple crama,
pînă-n dimineța cealaltă, înghețată și albă.
Ziua de mîine, cu pleoape lăsate,
mi-o voi scrie, cu roșu, pe hartă, ca o cireasă.
Nu veniți la cules pomu-i copt jumătate,
jumătatea cealaltă abia floarea și desfașă.
Mai așteptați,
mai așteptați, nerăbdătoare corăbii:
virful privirii încă nu s-a înfișat pe o nouă planetă.
Pînă mi-o scrie și-acolo, pe țărmuri, conturul, cu cretă,
lăsați cerul, să-mi zgîrie geauul cu vrăbii.

la discuția despre:

ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA

1. Revoluția culturală a produs o foarte rapidă transformare
a peisajului poeziei, atît din perspectiva scriitorului, cît și din aceea
a publicului cititor. Masele largi au fost chemate la înțelegerea ar-
tei, iar arta s-a adaptat la necesitățile creării unui nou prototip
uman, a accentuat deci latura ei educativă și a deschis mai larg un-
ghiul accesibilității ei.

Acum, raporturile sînt din nou în curs de modificare, sub pre-
siunea creșterii nivelului de gust și cultură al maselor, îndreptate
mereu mai mult spre substanță de idei și expresie frumoasă.

2. Critica mi se pare a fi elementul moderator, acela care slu-
jește de intermediar între poet și cititor, care explică ultimului in-
tențiile primului și indică mereu unuia necesitățile intelectuale, spi-
rituale, estetice ale celuilalt. Criticul trebuie de aceea să judece
fără scheme, dar în lumina concluziilor unei informații de cultură
tot mai întinse și cu o obiectivitate maximă, în afara simpatiiilor
și antipatiilor personale. Exigența mare a actualului moment din
istoria culturii românești se răsfrînge și asupra criticii care trebuie,
prin activitatea ei, să fixeze foarte sus gustul epocii noastre.

3. Văd incumbînd ambelor părți obligații oarecum egale. Obli-
gația poetului de a scrie pentru oamenii vremii sale a devenit
aproape un loc comun, din care derivă ideea mult recomandată a
accesibilității. Dar aș vrea să subliniez un lucru și anume că, în
această relație, nu poetul trebuie să facă concesile. Vorbesc de
poezia adevărată, nu de aceea care mimează o voită, ieftină ermi-
ticitate, echivalînd în fapt cu o incoerență a viziunii lăuntrice
sau cu o incapacitate de expresie exactă a ei. Cititorul are îndă-
torirea de a se ridica spre poezie ca spre un tărîm care nu este
acela al facilității. Nu se citește o poezie cum se ascultă o melodie
de muzică ușoară, ci cu reculegerea interioară acordată marilor,
gravelor lucruri ale lumii. De aceea, ca și în muzică, în plastică
și în orice artă, e nevoie de educație îndelungă și în poezie care
este limba sentimentelor, a afectelor superioare.

Astfel, cititorul trebuie să se plîngă din ce în ce mai puțin de
neînțelegerea limbajului poetic și să înțeleagă că poezia este altceva
decît proza și mijloacele ei altele.

4. Cu un oarecare efort de imaginație, se pot parcă întrevecea
unele aspecte posibile. Văd mai întii o extensie mare (poate prea
mare, după părerea mea) a activității poetice în general, socotind
după numărul mereu sporit de manuscrise pe care și eu ca și cei-
lalți critici le primesc. Văd o mare varietate de stiluri poetice ex-
primînd în diverse formule personalitățile tinerilor care vor în-
cerca să folosească în chipul cel mai original îmbătrînitul Pegas.
Am impresia însă că odată cu creșterea numărului poezilor, vor
scădea unele din stringențele exterioare ale poeziei. Adică ne vom
întîlni din ce în ce mai rar cu frumoasele produse ale versificației
clasice. Tinerii epocii noastre sînt grăbiți și nu mai au poate su-
ficientă răbdare să învețe meșteșugul elementar al regulilor pro-
zodice. Sînt o mare admiratoare a versului alb și a versului liber
care au fost utilizate de cei mai însemnați poeți ai lumii, dar aceia
stăpîneau mai întii desăvîrșit versul supus numărului.

Văd o largire considerabilă a tematicii poetice în continuare
și o adîncire firească a analizei eului confruntat cu lumea socia-
listă și modernă, cu rezultate extraordinare în creșterea expresivității
creatoare.

ȘTEFAN AUG. DOINAȘ

1. Risipirea confuziei care făcea din poezie o variantă versificată
a reportajului a însemnat orizontul liric. Factorii principali ai a-
cestei noi înțelegeri și aprecieri a poeziei mi se par a fi trei: a)
— înflorirea diverselor stiluri, modalități și formule poetice; b)
— restabilirea contactului intim cu tradițiile poeziei românești; c)
— largirea cunoașterii poeziei universale, printr-un volum sporit de
traduceri din marii poeți ai lumii. Acești trei factori trebuie stimulați
a conlucra, în continuare, pentru menținerea și îmbunătățirea unui
climat spiritual propice dezvoltării personalităților poetice.

2. Stabilirea surselor istorico-culturale și a înrudirilor stilistice
(operația de determinare), degajarea trăsăturilor originale, ireduc-
tibile, care au dus sau pot să ducă la cristalizarea personalității
(operația de definire și îndrumare) și emiterea unor judecăți de
valoare obiective, argumentate și nuanțate (operația de apreciere)
mi se par a fi cele mai importante sarcini ce revin criticii literare
de astăzi. Realizarea lor presupune un critic cu o solidă cultură
filozofică și literară, de un desăvîrșit gust estetic și de o mare pro-
bitate profesională. Din păcate, la ora actuală unii critici literari
nu s-au dezbărat încă de vechile metehne: înlocuirea gustului estetic
cu preferința profesională, circumscrierea impresionistă a formulei
poetice, echilibrarea șablonardă a cronicii literare care devine, ast-
fel, un penibil referat etc. Dar cea mai gravă dintre toate lacunele
este — la unii — lipsa unei concepții moderne asupra poeziei. In
fine, aș vrea să pun o întrebare — ce-i drept, nu atît de naivă
pe cît poate să pară: — nu cred unii critici că și în meseria lor
e nevoie de talent?...

3. Poetul are o singură obligație față de cititorii săi: să se
realizeze ca poet. Formula cultivată de el poate să fie una cu „pri-
ză” la public, sau una cu circulație mai restrînsă. Pentru poezia
sa, cei doi termeni ai alternativității au exact aceeași importanță. Mi
se pare absolut evident că astăzi noțiunea de poezie are un alt con-
ținut. De acest lucru trebuie să țină seama atît poeții, criticii, cît
și cititorii. Personal, consider că față de un cititor care a rămas
la sensibilitatea poetică a veacului trecut, am o singură obligație:
să-i ofer o poezie „la zi”, adică pătrunsă de spiritul epocii pe care
o trăiesc. Numai în felul acesta îmi rămîne întreagă șansa de a-l
face contemporan cu mine și — mai ales — cu poezia. In această
tentativă de transformare a gustului poetic, critica e datoare să
mă ajute, ba chiar să mi-o ia înainte. Cît despre manualele școlare,
acestea vor plăti întotdeauna un tribut tradiției, deoarece ba-
zele culturii poetice nu se pot pune decît cu ajutorul textelor cla-
sice. Dar școala mai are, pe lîngă programa analitică, o serie în-
treagă de activități instructiv-educative (cercuri literare, cenacluri,
șezători, lecturi particulare etc.), care sînt chemate să dea elevilor
îndrumările necesare pentru a fi la curent, a înțelege și a gusta poe-
zia zilelor noastre. In privința aceasta, profesorii de limbă și lite-
ratură (română și străină) au un rol covîrșitor. Dar oare sînt ei
toți la înălțimea acestei sarcini? Mă gîndesc că viitoarele promoții
de profesori ar putea deveni factorii activi ai unei mult mai largi
și nuanțate educații estetice, dacă la fapta pe care o urmează
ar exista și o catedră de... „poetică modernă”!

4. Nașterea munților, formarea mărilor și alunecările de teren
sînt — după cîte știu eu — imprezvizibile.

ION GHEORGHE

1. Poezia și-a schimbat tonul: locul chemărilor l-a luat medi-
tația, dezbaterea asupra obiectului revoluției, asupra sensului re-
voluției.
S-au schimbat argumentele, mijloacele de lucru ale poeziei. Me-
tafora a reintrat în drepturile ei; gălăgia și bătaia cu pumnul în
piept au fost abolite; dezbaterea ideilor dă acum ceea ce s-a numit
patosul civic.
Se lasă mai mult loc de gîndire cititorului, propunîndu-i-se și o
bază de dezvoltare mai largă.

POEZIA
POEZIA
de

răsp.

ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA
ȘTEFAN AUG. DOINAȘ
ION GHEORGHE
DUMITRU MUREȘAN
I. NEGOCI
GRIGORE
EMILIAN

1. Ce schimbări mai s-au petrecut în poezia noastră și care sînt cauzele acestor schimbări?
2. Care e misiunea criticului literar în epoca noastră și cum se exercită?
3. Cum vedeți relația dintre poezie și societate în prezent?
4. Cum vă imaginați poezia în anul 1975?

S-a schimbat apoi contextul cul-
turii noastre poetice. Se însușește
trădămintele ale culturii românești. Apoi
mișcări spre noi calități în materie
de creație poetică.
2. Critica să-și recunoască rolul
în epocă și nu poate fi peste poet.
Eroarea unor critici literari rezidă
esențial: critica s-a născut după opoziție
Atunci cînd și-a închipuit că poate
directiv de dezvoltare și-a întrecut
cuse. Atunci a devenit dogmă literară
artistică sau alta, reguli de creare a
purtare estetică.

Oricîtă subtilitate ar dovedi N. Mureșan
să cultiv ceea ce-i place lui, fiindcă
ceea ce e firav, fără clorofilă.

Versul energic îl sperie și va dăuna
să-i justifice spaimele și inconsistențele
4. Atunci manualele, lucrările de
unui singur criteriu: Poezia bună,
cînd a fost creată.

Peisajul liric peste 10 ani?
La această întrebare mi-e teamă
„mari talente” sfulberate și atîrtați
în brațe...

Poetul este. Cînd începe să se lezeze
el nu mai este.

DUMITRU MUREȘAN

1. Majoritatea poezilor noștri conțin
voia unei rennoiri, a unei reprofiliări.
fără să am pretențiile criticului ex-
dente la poeți ca Eugen Jebeleanu și
leanu nu mai realizează poeme de mare
sează în „cîntecele împotriva morții”
psian alege o mai mare libertate intimă
clasică. Un poet ca Geo Dumitrescu a
modalitate refuzată, dar întru totul în
văzuse înclinarea spre meditație a
tropic. Al. Andrișoiu se spiritualizează,

PUBLICAȚII

DOBROGENE

DIN

TRECUT

LITORAL

Eterogenă în compoziție, evocând „brazii seculari”, „azurul miorit”, „strămoșii răspicați”, această poezie a practicat uneori un tradiționalism pozitiv, alteori s-a simțit atrasă de clasicism, sau, cultivând imaginile de rafinement, a stimulat tendințe parnasiene. Oricum însă, expresie a procesului de interiorizare a liricii în genere, versurile acestui original caiet de poezie și-au asociat mai întotdeauna meditația.

Deși cu o activitate de scurtă durată, punctată de întreruperi, revista a reușit să sublinieze câteva nume de creatori și să atragă atenția asupra talentului lor. Care sînt ei? **D. Olariu, I. Micu, A. Dumitrescu**, Primul, colaborator sporadic la **Bilete de papagal** și **Universul literar**, indiscutabil poetul cel mai înzestrat al vechiului **Litoral**, a fost creatorul unei poezii interesante, cu o evidentă notă de autohtonism, unde tendințele pillatiene se împleteau cu cele argeziene. Ilustrarea ne-o poate face poezia **Transhumanță**, piesă de definire a fondului ancestral, în care, aidoma **Testamentului** argezian, se transcrie sentimentul de solidaritate cu străbunii / **coboritori cu primii împărați** / din pisc în zugrăveală de altar / Impletit cu calda evocare a efortului artistic milenar al colectivității (De veacuri ei neseris s-au

opinit / Să-ngine în lemn azurul miorit, / Înaltul, vastul sferelor ecou /), autoportretul revelează factura folclorică a viziunii poetului, călăuzit de stele, ca-n mitul mioritic : / **Dar stelele ce mă călăuzesc, / În fiecare noapte cite-o stea, / Roind, o-nșurubez în cartea mea, / Și treaz norilor mă destăinuiesc.** / Poezia naturii, bine rotunjită și densă, afișează peste tot preferința pentru alegorie, element în care originalitatea lui D. Olariu iese în evidență. Întotdeauna sugestivă, alegoria permite poetului să se organizeze în viziuni de amplă orchestrație, luminoase, înfiorate de un a-dinc umanism, ca-n această **Dimineață euxină** : / **Vuleanu stins al nopții izbucni / ațit de crinocen, de neașteptat, / că lava lui fierbinte, lingă zi, / în auroră s-a pietrificat.** / — / **Ermetizate raze-n diamant / de cast înghet sticlese interior, / ca frunzele intacte de acant / în geologie strat, nemuritor.** / Lirica peisagistică a acestui poet, reactualizînd ipostaze romantice, stabilește o permanentă corespondență între artist și mediul exterior, dacă nu se întimplă ca notația să devină un pretext doar pentru realizarea meditației, cum avem în **Tărîm magic**, poezie cu versuri emoționante, de adîncă rezonanță muzicală : / **Un rug enorm își părăsește încet / vâpăile, în port acum retras, / cum s-o retrage sufletul cîndva, într-un ceas, / în zări, din rugul nostru de brădet.** / — / **E o seară ca o altă conștiință / ce-am descifra-o cum se suprapune, / într-o neodihnită aluviune ;**

Motiv literar dominant, inspirația marină a constituit pentru poezii de la **Litoral** și un element de disociere artistică precisă. Dacă **D. Olariu** este în marile sale un romantic modern, **Ioan Micu** și **Aurel Dumitrescu** au realizat în schimb o poezie de factură clasică.

La **Ioan Micu**, clasicismul se recunoaște în primul rînd în interpretarea mitologică a realității, dar și în echilibrul sufletesc și viziunea senină a poetului. Așa se face că în lirica acestuia ne

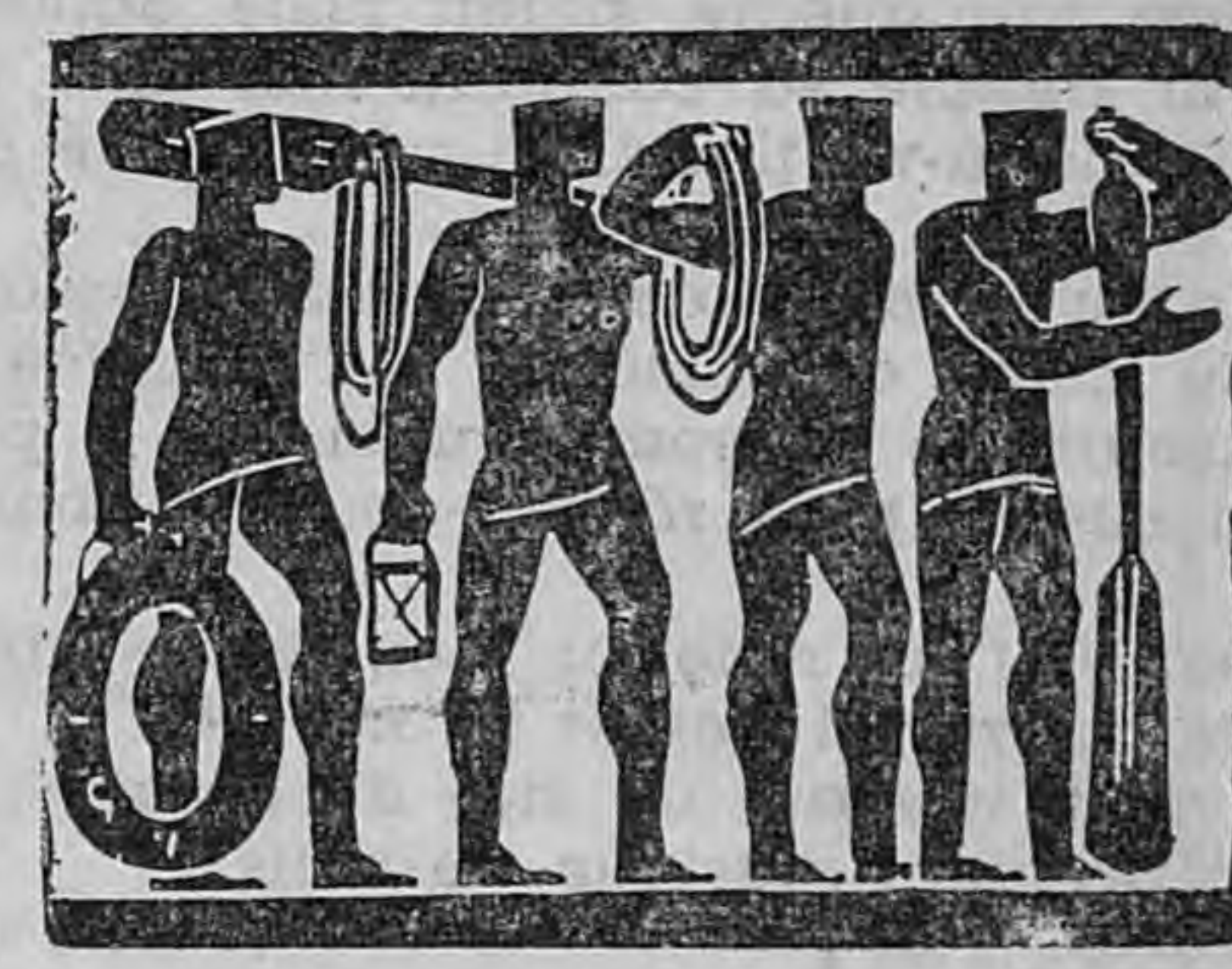
tabilă și oferă dovada unei puternice invenții artistice : / **În fundul mării apele închid / tăceri de cimitire milenare ; / aprinde noaptea negre felinare / prin draperii de ape verzi, timid ; / Lumini de taină, reci, hermetizate / trec prin păduri de alge elegante ; / decor marin cu trup agil de plante, / sub cer tăiat din sticle irizate.**

La **A. Dumitrescu**, clasicismul îmbracă o altă formă. El se realizează prin evocarea arheologică, astfel că versurile lui propun, ca univers poetic, altceva.

Poezia se constituie de astă-dată din solemnitatea cu care se contemplă vestigiile antice și din calmul reveriei : / **Monedă bătută din aur curat / Moartei cetăți să-i duci, sol, peste vremuri, / Efigia augustului faur, domn și-mpărat, / Tezaur strîns cu evlavie mută de-acei / În ochii căror rotundă lună și mică, azi tremuri !..**

Adeseori, poetul știe să evite lungimile parazitare, care, atunci cînd apar, dizolvă emoția și irită. Folosindu-se de poezia cu structura clasică, **A. Dumitrescu** n-a putut rezista tentației unor prețiozități formale. În ultimă analiză, aceste prețiozități nu sînt decît un soi de parnasianism mai atenuat. **A. Dumitrescu** a probat totuși certe calități și e curios că numele său n-a mai figurat în publicațiile literare.

Poezii **Litoralului**, evocatori în primul rînd ai farmecului marin, au fost receptivi și la frumusețea peisajului terestru. Un poet puțin cunoscut, **Șt. Branza**, a scris adesea o poezie de fericită inspirație în această direcție. Catrenele din al său **Caramurat**, în care se întrevăd frumoase posibilități în direcția discursului liric, sînt mistuite de o nobilă ardoare — dragostea de glia natală : / **Ca să mă simt trăind prin tine / Pămînt din piatră și nisip / Așa cum sînt și eu la chip, / Te cînt ca să mă cînt pe mine.** / — / **Te**

Ivită în miez de vară, revista de azi, Tomis, recheamă în memorie vechi publicații dobrogene, printre care și **Litoral**, caietul de poezie apărut acum un sfert de veac, unul din **frumoasele entuziasme** tinerești, cum se exprima **G. Călinescu**.

Pliant de tinută, condiționat de permanente privațiuni și abandonări, înaintașul actualei publicații, deși cu posibilități reduse, a marcat o prezență prestigioasă în viața literară a țării, căci redactorii lui, **înfrății în nemărginita lor dragoste de mare**

și fascinați de steaua visului ce le călăuzește pasiunea”, s-au sus-tras ambițiilor meschine și au servit cu loialitate țelurile adevăratei arte.

Izvorit dintr-o conștiință artistică înaltă și scris de câteva condeie autentice, **Litoralul** de ieri, în frunte cu editorul său, talentatul poet **D. Olariu**, a reușit la vremea lui să smulgă poezia de sub semnul convenționalismului, integrînd-o liricii românești de valoare. Colaboratorii lui, aproape douăzeci de poeți, dobrogeni și din alte părți ale țării, n-au fost frecventatori ai artei „pure”, creatori de valori estetice în sine. Poezia lor, deschisă sufletului uman, frământărilor acestuia, atestă adevărul impresionant că, și într-o perioadă potrivnică, sensibilitatea, valorile sufletești pot rămîne nealterate.

întîmpină tritoni care trag în fugă carul poseidonice, tinere nereide, sirene care cîntă, zeități de tot felul din nesfîrșita mitologie marină. Cultivarea mitologiei, devenită condiția însăși a poeziei, a conferit în același timp versurilor lui un aspect intelectualizat, ceea ce a triat desigur pe cititori. Cîntăm, spre edificare, la întîmplare, dintr-un **Crepuscul pontic** : / **Deasupra mării, iată, ce-reștii dodofori / înclină torțe negre udate de hiade, / cînd nopții de pe umeri zăbranicul îi cade / ca un vestmint albastru desprins din cheutori, / Dusă la extremă, așa cum a făcut Ioan Micu, această pasiune pentru clasicism obosește. Altfel, pastelurile lui, deși nesuștinute de tumult sufletesc care să le facă să vibreze, rețin prin tablourile bogat colorate ale feerilor marine. Prive-liștea grădinilor albastre ale apelor din aceste versuri este no-**

cînt cum cîntă-n minarete / Uitîndu-se la cer osmanii / Cînd noaptea își asvirle banii / Și talismul plin de pete. / — / **Își cîntă cînd clipește din geană / Luceferii pe muchea zării / Monotonia depărtării / În vînt, căruța dobrogeană.** /

Cît privește colaborările „din afară”, este interesant să constatăm că un poet ca **Horia Stamatu**, suprarrealist și ermetic, aparținînd generației lui **Eug. Jebeleanu** și **C. Theodorescu**, este prezent în paginile **Litoralului** cu o poezie „cuminte”, în care părăsește dicteul automatic și dovedește preferințe pentru pastorelele cu cadentări de versuri largi, solid construite, în vreme ce **Anișoarea Odeanu**, prozatoarea de rafinement din romanul medelenist **Într-un cămin de domnișoare**, înzestrată poetă totodată, a publicat poezii conceptuale, dezvoltînd simboluri fastuoase, de factură mistică.

Cu rivna manifestată în primenirea viziunii artistice și a izvoarelor de inspirație, vechiul **Litoral** a marcat un moment însemnat în istoria culturală a Dobrogei. Redactorii lui n-au fost singuri în strădania lor. Beneficiind de concursul valoroșilor gravori **Vasile Dobrian** și **C. Grosu**, revista a fost ilustrată cu scene inspirate simbolizînd elemente ale poeziilor publicate, care au creat de la un număr la altul o atmosferă de elevație ce nu a scăpat cititorilor. Scoasă însă într-un moment de grea cumpănă, această publicație n-a putut viețui decît doar patru ani, pînă în iulie 1943, înregistrînd în acest rîstimp dese și lungi întreruperi. Revista de față, Tomis, apare în zilele însoțite ale erei socialiste, cînd „**blocul de marmoră în care zace chipul necunoscutei Dobroge**” — cum se exprima redactorii **Litoralului** de ieri, își dezvoltă an de an splendorile, dînd, prin munca harnicului nostru popor, strălucire și farmec acestui pămînt românesc. În aceste condiții noua intrupare de tipar este o împlinire de înalte așteptări.

ENACHE PUIU

Ce să facă? Se plimbă prin curte cu mîinile infundate în buzunare și încearcă să-și prindă cu vîrfurile pantofului umbra capului lunguiață ca un pepene verde. Nu poate. Se așază pe prag simțînd cu plăcere cum i se răspîndește în corp căldura cimentului încălzit de soare. Umbra, cuminte, se așterne alături. O puzderie de furnici, bete de lumina primăverii, cu mișcări repezi și, aparent dezordonate, încearcă să-și escaladeze un pantof. Nu reușesc. Cad. Cu perseverență iau acțiunea de la capăt. Mereu aceleași mișcări...

Nicușor a născocit un joc : de-a comparația. Are avantajul că se poate juca în unul, în doi sau în cît de mulți vrei. Îți concentrezi atenția asupra unui obiect și încerci să descoperi cu ce se aseamănă. Numărul comparațiilor îl desemnează pe cîștigător. Jocul de unul singur, te satisface sau te îndispune după cum ai reușit sau nu să stabilești cît mai multe asemănări. Nicușor se uită la furnici. Cu ce naiba să le compare? Nicușor își dă seama că e într-o pasă proastă. Poate e plictisit, poate doar l-a amorțit jocul alb al razelor de soare care-i cad pe creștet. „Ca icrele negre”, își zise, deodată inspirat. Dar ce folos

de comparația asta? Habar n-avea cum arată icrele negre. Știa doar că se mîncă și inversînd termenii, ideea că ar putea mîncă furnici îl umplu de scîrbă. Scuișă, însă cu dichis, într-un anumit stil și se ridică. Puse mîinile la spate și umbra îl flanca pe stînga, puțin în urma lui, ca un slujitor credincios. Era și asta o tovarășe...

Plimbîndu-se încercă să-și explice starea în care era. Se simțea nepuincios să întreprindă ceva, să se antreneze în una din multiplele activități care, altădată, l-ar fi distrat de minune. Își aminti deodată că e ultima zi de vacanță și că de fapt, nu era plictisit, ci supărat. Mama îi sechestraseră romanul la care citea și-i ceruse să-și vadă de lecții. Parcă nu știe el și singur ce are de făcut! Să-și fi pierdut mama încrederea în el?

Un val de vînt uscat și prăfuit îl înfășură și făcu să-i sporească enervarea. Ei drăcie! Numai pe Doina o cicălește maică-sa toată ziua pentru note. N-are voie să se joace, n-are voie să citească, n-are voie nimic! Numai să învețe... Să aibă el asemenea pîrînti nici nu s-ar mai duce la școală...

Trecu pe lingă cotețul lui Tarzan ca-

ANA BARBU

de unul singur

re mîrți fără chef și nici nu se clintî din culcușul lui. Ajunse în spatele casei. De aici se vedea foarte bine în curtea vecinilor. Mama Doinei lucra în grădina. Privînd-o, Nicușor își zise că n-ar fi vînt

să apară și Doina : s-ar duce și el să le ajute sau ar chema-o pe Do-na să se joace sau... Ca și cum i-ar fi auzit doarina, Doina ieși strigînd-o d'n prag pe maică-sa. Avea însă o voce atît de timidă și de șovăitoare î. cît femeia pricpu pe dată despre ce-i vorba și răspunse pe un ton care nu admtea nici o replică :

— Treci în casă și pune mina pe cartele! Vezi tu, adăugă ea semnificativ.

Doina îl zărise pe Nicușor, cocoțat pe gard, și refuzul mamei o umplu de mînie și de nechez. Nici măcar nu-i îngăduise să-și exprime rugămîntea. O durea capul de atîta cîit și ar fi vrut să se joace puțin. De la fereastră îl urmărise pe Nicușor în curtea vecinilor și spera ca mama, văzînd că acesta e pe afară, să-i dea voie și ei să se joace.

Nicușor o urmărea cu încredere pe fată, așteptînd ca ea să riposteze, să se roage de maică-sa, ori să fugă din casă fără ca aceasta s-o observe, în sfîrșit să facă ceva.

Doina era gata să intre în casă și atunci Nicușor se strîmbă cît putu el mai mult și repetă cu o voce pișigăiată ceea ce auzise : „Treci în casă, Doina”, și lungi glasul pe cît îl ținu răsufarea, plin de răutate.

Poate că fata nu înțelesese de la început ce vrea Nicușor, poate cănta în el un salvator căci privea la el nedumerită, neștiînd parcă ce să facă. Dar cînd Nicușor scoase și limba, fata pricpu batjocura colegului său și, cu lacrimi în ochi, îi întoarse spatele trîntînd ușa în urma ei. „Pesemne că bocește”, gîndi Nicușor, jără să știe el dacă-i pare rău sau nu, apoi se așază pe stînga de lemn din spatele casei lor, privînd insistent dincolo.

Mama Doinei lucra cu aceeași îndrîjire de mai înainte. Micul incident n-o tulburase de fel. În hărnicia ei mecanică semăna cu o furnică.

Nicușor renunță s-o urmărească, mai ales că simțea cum crește în el indignarea.

Se uită la casa vecilor — casă nouă, încă netencuită, cu o ușă frumoasă din stejar galben pe care lucea într-o parte moneta incușietorii Yale. Nicușor înregistra cu satisfacție toate aceste amănunte și cu oarecare încetineală ca un om care nu se grăbește fiindcă știe că mai are de așteptat și o hotărît să aștepte. Avea certitudinea că ușa aceea de stejar se va deschide iarăși și atunci va ști el ce trebuie să facă.

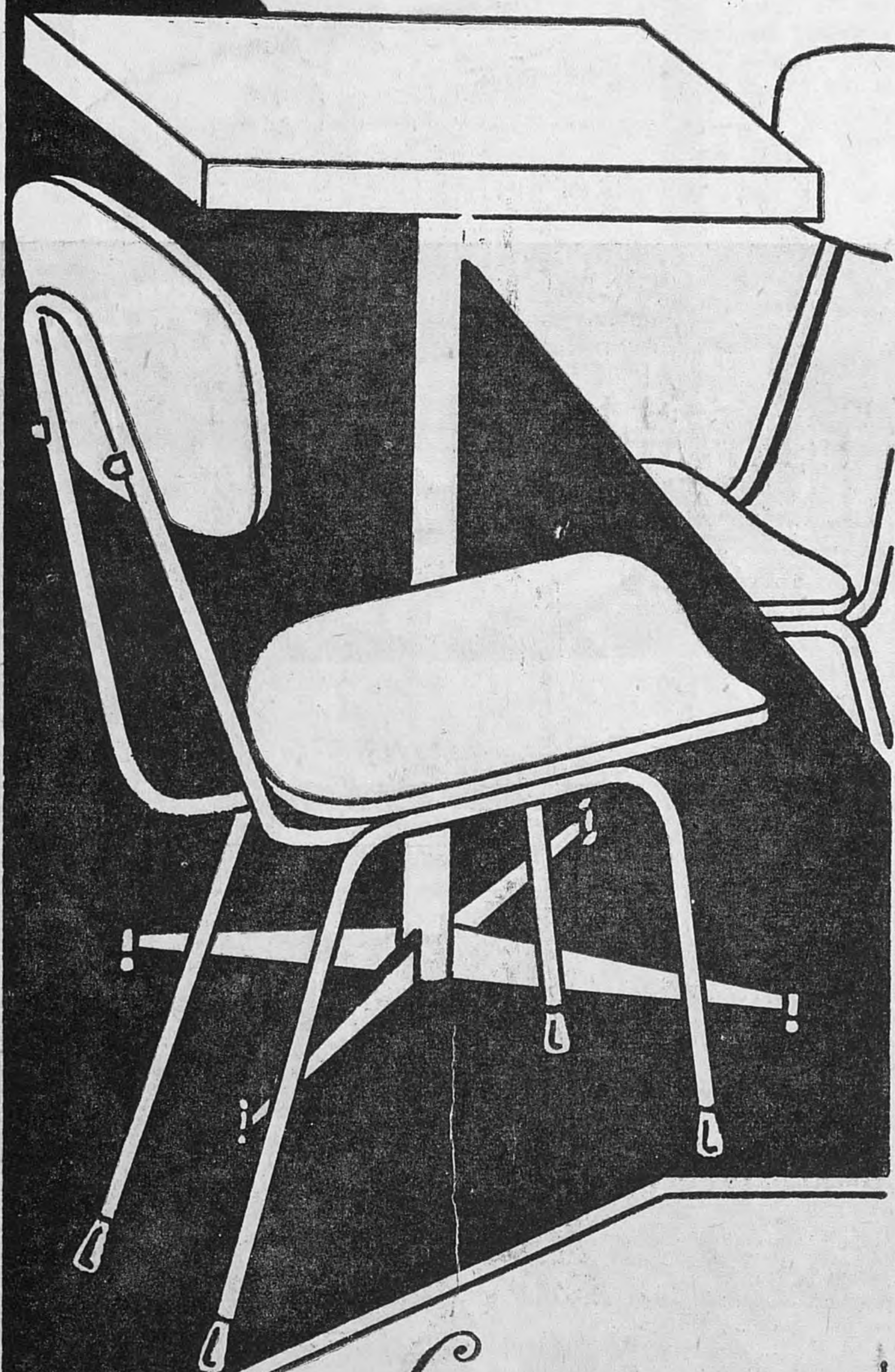
INTREPRINDEREA PENTRU PRELUCRAREA
LEMNULUI

CONSTANȚA-STR. AL. LĂPUȘNEANU-2
TELEFON 4063-4064

Produce:

MOBILIER COMERCIAL

din P.F.L. melaminat cu
schelet metalic și

BĂNCI
Căscotare

ÎNTEPRINDEREA DE CARIERE ȘI BALASTIERE
Constanța

din stoc disponibil
FĂRĂ REPARTIȚIE

SPLIT 0-25 mm. a 27 lei/to
franco vașon stația de încărcare
CĂRIERA ZEBIL

STR. ALEX. LĂPUȘNEANU 1

Telefon 3772-3794

vară fierbinte

A sosit la Tomis vara
mai cu nori și mai cu soare
cu turiști și cu turiste
picurați direct în mare.
Muzele-n costum de baie
mi-au dat har și fan-ezie
dup'un an de așteptare,
pana s-o plimb pe hirtie.
Responsabilul de plajă
mai deunăzi îmi spune:
anu-acesta categoric
voi fi lipsă-n gestiune,
pentru că mulți dintre oaspeți —
scuze — fără voie fură
de pe-n-insul cel albastru,
zilnic, câte-o-nghițitură.
Cei mai arzători din fire
se vor transfera în scurt,
de la băi fierbinți de soare,
la băi stinse de iaurt.
Unii-n slip vor face piața,
sau în șort, și prin oraș
se vor scurge zgomotoase,
triburi mari de papuași.
Și-acum gata, plajă bună,
vă doresc la fiecare
băi fierbinți în tro'eibuze,
tot traseul pîn-la mare.
Iar la filme și la piață,
cer senin și seri de vrajă
și la zece dimineața,
cîte-un petec gol de plajă;
mese libere-n localuri,
după ora zece seara,
și de e cumva posibil,
să se prelungească vara.
V-am scris toate-aceste rînduri,
chinuite, o, vă jur
cu picioarele-n apă
și pe spate cu arsuri.

CONSTANTIN CERNICI

SPATURI * SPATURI * SPATURI

— Când coborâți din tren nu fugiți direct la mare, ea nu închiriaza nimic.

— Dacă vreți să vă bronzați pielea din prima zi, riscați ca o doua zi s-o dați jos.

— În caz că ați suferit vreo decepție în dragoste, cura la mare vă va cicatriza rana, dar s-ar putea să vă deschidă altele.

— Umbrelele te feresc de soare, dar niciodată de ochii vecinului.

— Folosiți băuturile răcoritoare. Inșă nu uitați să vă aduceți gheață.

— S-ar putea ca femeilor să nu le placă Mamaia, nu se mulțumesc ele numai cu o perlă.

— Ca să fiți serviți la local cu promptitudine, vorbiți orice limbă străină, chiar dacă n-o știți.

— Dacă obișnuți să mînceați pe plajă aveți grijă ce faceți cu alimentele. Cele consumate se transformă în calorii, iar cele aruncate în... amendă.

— Amarul nu se îneacă în apa mării, cel mult în restaurantele de pe mal.

— Bijuteriile se predau la casa de valori. Lăsîndu-le pe plajă s-ar putea să-si piardă valoarea.

— Aveți grijă să nu faceți curte vreunei cîntărețe; dacă află soția iese cu... muzică.

TRAIAN BRĂTIANU

Individualistul

Pe un ciot de piatră goală
Imbufnările-și degajă
C-ar fi vrut și el o plajă,
Inșă una personală.

Ingîmfatul

El, în apă, nu de frică
Intră numai pîn-la glesne
Ci ar vrea pe lîngă dînsul
Să se simtă marea mică.

Birocratul

Grav, cu mîinile pe mapă,
O nedumerire are:
Cum să intre-așa în apă
Fără nici o aprobare?

Intîrziatul

Tot cu vechea lui viteză
Și la mare a venit;
Vrînd un răsărit să vadă
El a prins un asfințit.

Dramaturgului Corneliu Leu

la piesa de teatru
A doua iubire
Așa cu un plan subțire
Ai scris „A doua iubire“
Cred că nu ți-a fost prea greu
Că-i o piesă de „un leu“.

Dramaturgului Constant'n Pastor

la piesa — „Stăpînul Apelor“
„A luat plasa „furtuna“
spune-n dramă autorul.
Alții inșă, spun întruna
C-ar fi luat-o spectatorul.

Poștașul

Face plajă cu o fată
Ce i-a fost... recomandată.

Șahistul

Cu soarele și marea an de an
șahistul „întreține“-un... simultan.

TOMIS

estival

- PUBLICITATE
- UMOR
- CARICATURI
- PUBLICITATE

P

Nr. 1

€

P

I

G

R

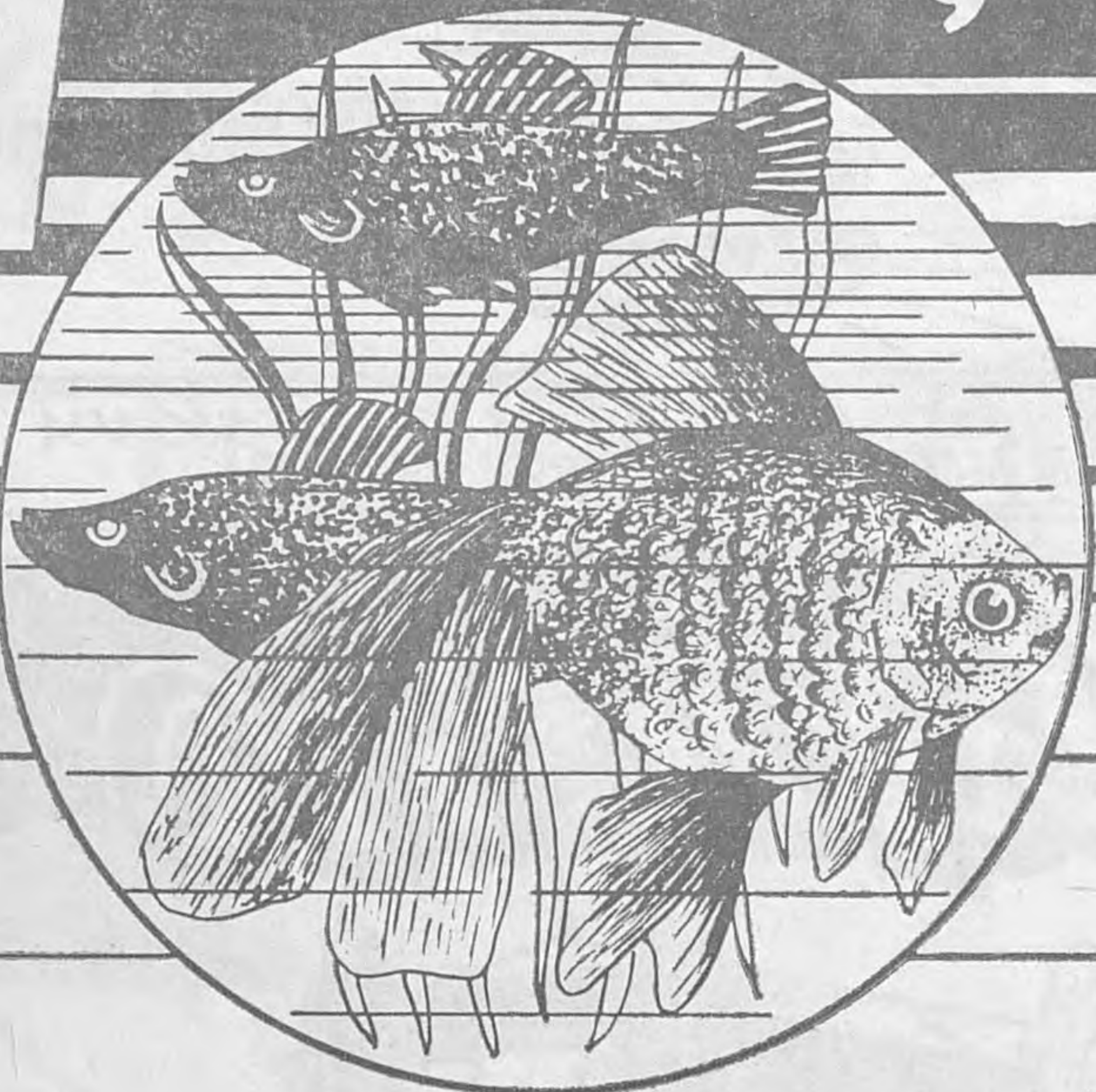
A

M

€

Vizitati

ACVARIUL din CONSTANȚA

Muzeul „ACVARIU” A LUAT FIINȚĂ LA 1 MAI 1958, FIIND CONSIDERAT CA PRIMUL ACVARIU PUBLIC ROMÂNESC.

DE LA ÎNFIINȚARE ȘI PÎNĂ ÎN PREZENT, ACVARIUL DIN CONSTANȚA A FOST VIZIONAT DE PESTE 2.500.000 DE VIZITATORI DIN ȚARĂ ȘI STRĂINĂTATE, FIIND DEOSEBIT DE APRECIAT, CA O ADEVĂRATĂ ȘCOALĂ BIOLOGICĂ LA NIVELUL TUTUROR.

Muzeul conține în colecție peste 110 specii de animale acvatice cu 2500 reprezentanți din M. Neagră, Delta Dunării, cât și din zone tropicale (așa-zisii pești exotici).

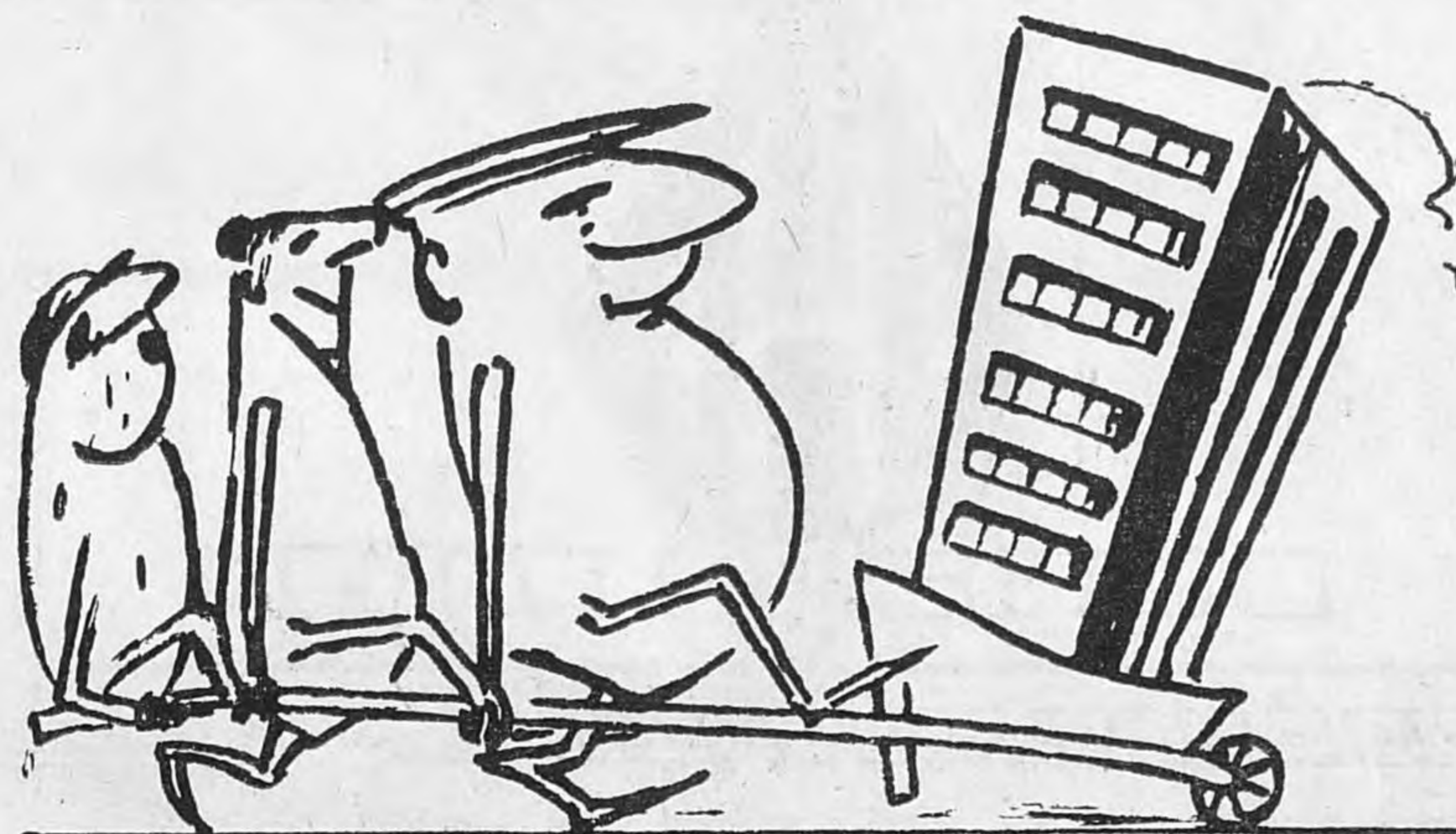
PE PERIOADA SEZONULUI DE VARĂ MUZEUL ESTE DESCHIS ZILNIC ÎNTRE ORELE 9 - 21³⁰.

FILIALA ONT CONSTANȚA
Organizație a II-a ediție a
EXCURSIEI:

TURUL ROMÂNIEI
15 ZILE CU AUTOCARUL
ÎNSCRIERI PÎNĂ LA 5 AUG.

Deosemeni

Da invita la excursiile organizate pentru
VIZITAREA LITORALULUI LA MONUMENTUL
LA CETATEA ISTRIA de la Adamclisi
ÎN CROAZIERE pe MARE ÎN DELTA DUNĂRII

ÎNTPRINDEREA DE PREFABRICATE ȘI
MATERIALE DE CONSTRUCȚII

Constanta
Str. Filimon Sirbu Nr. 131

PRODUCE ȘI LIVREAZĂ
pe bază de repartitie:

- *Fisii late și înguste cu goluri rotunde pentru plătsee
- *Chesoane tip C2 și C6
- *Stilpi pentru spalieri de vie de 2,40 și 3,25 m.
- *Stilpi precomprimati pentru linii electrice aeriene - toate tipurile -
- *Panouri mari pentru cabane litoral și locuințe individuale.
- *Jghiaburi precomprimati în secțiune parabolică și policentrică pentru irigații -
- *Elemente TT din beton precomprimat pentru acoperisuri la construcțiile industriale.

ÎNTRERINDERA HOTELURI SI RESTAURANTE
CONSTANTA

**Unde
mergem!**

CONSTANTA
RESTAURANTUL
EUROPA
din statiunea EFORIE
nord

CELMAI NOU RESTAURANT de pe
Muzică Litoral Dans-Antren

In fiecare seara
SPECTACOLUL-REVISTA:
**"La templul
Cu BACHUS"**

La barul de noapte
"VRAJA MĂRII"
Localul este amenajat în stil
ANTIC-COSTUMATIE ROMANA

Construcție arhitectonică modernă

Restaurantul

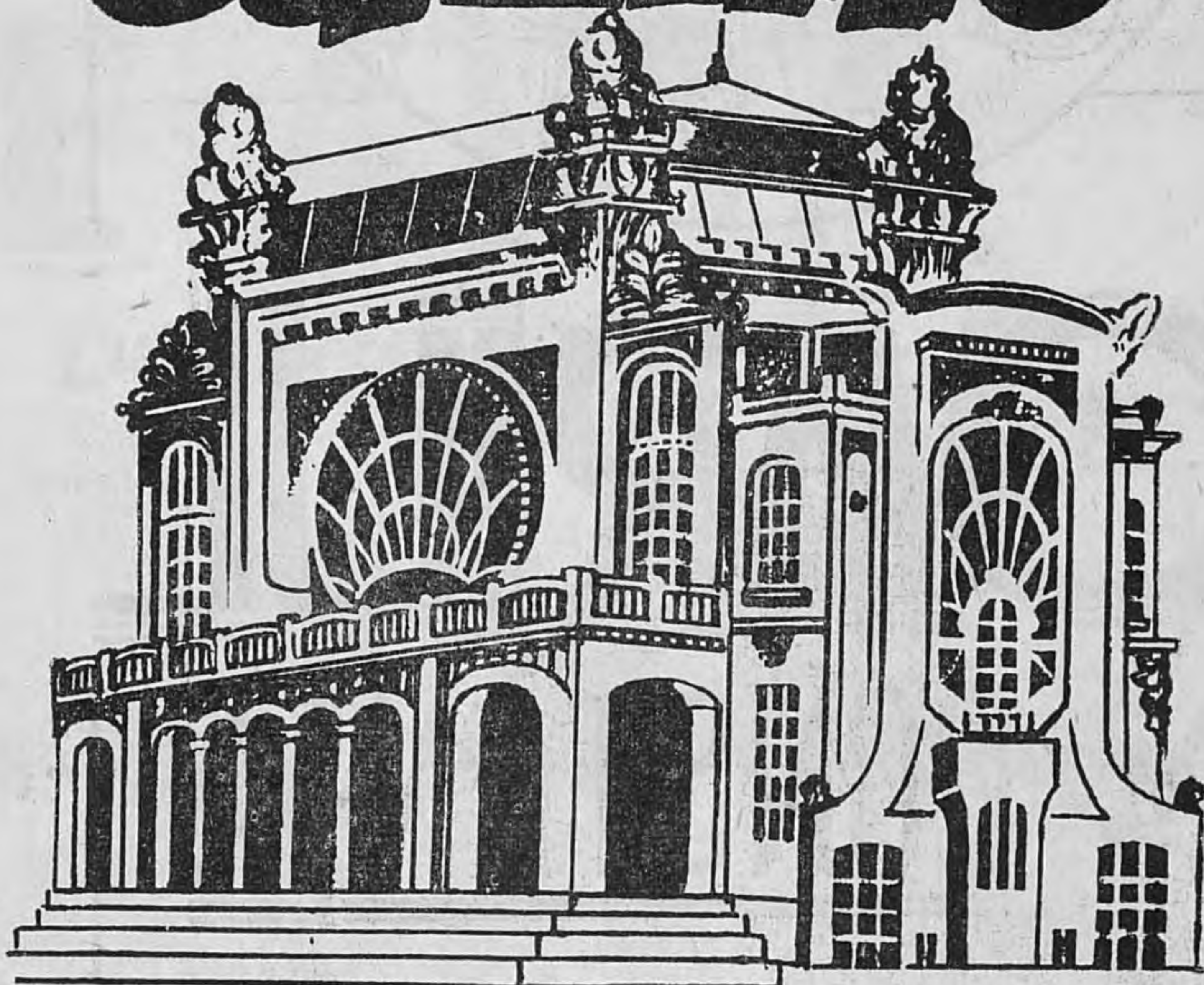
PERLA MĂRII

EFORIE NORD

CONCERTEAZA ORHESTRA DE MUZICĂ USOARĂ
RENUMIȚI SOLIȘTI VOCALI

Cazino

Constanța

funcționează restaurant și
BAR DE NOAPTE

PROGRAM DE MUSIC-HALL

In fiecare seara
LA BARUL DE NOAPTE

CASINO

RENUMIȚI SOLIȘTI VOCALI

BĂILE RECI DE NĂMOL

EFORIE NORD

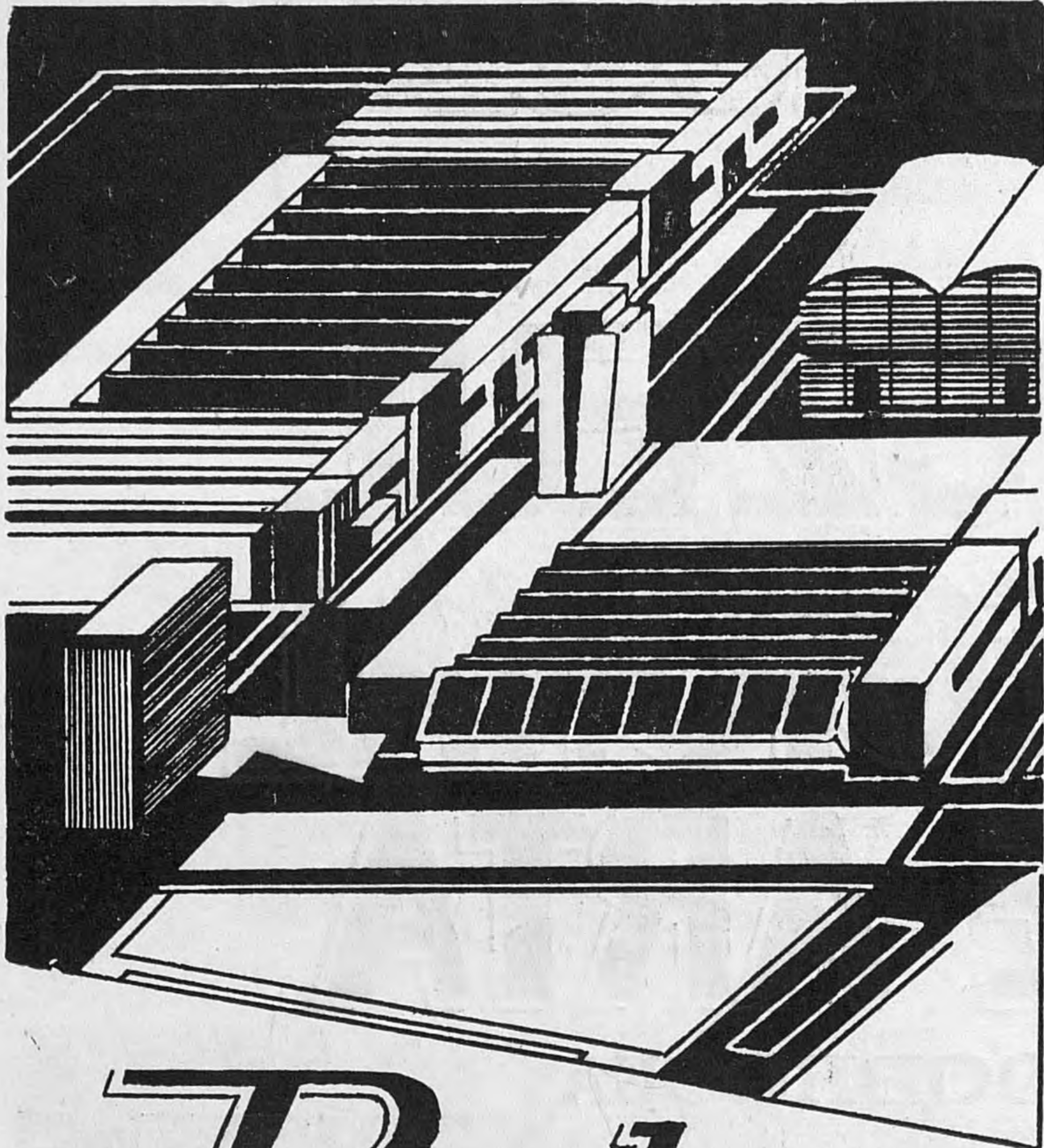

Cabine spațioase
Serviciul ireproșabil
Construcție modernă
Apă caldă în permanență

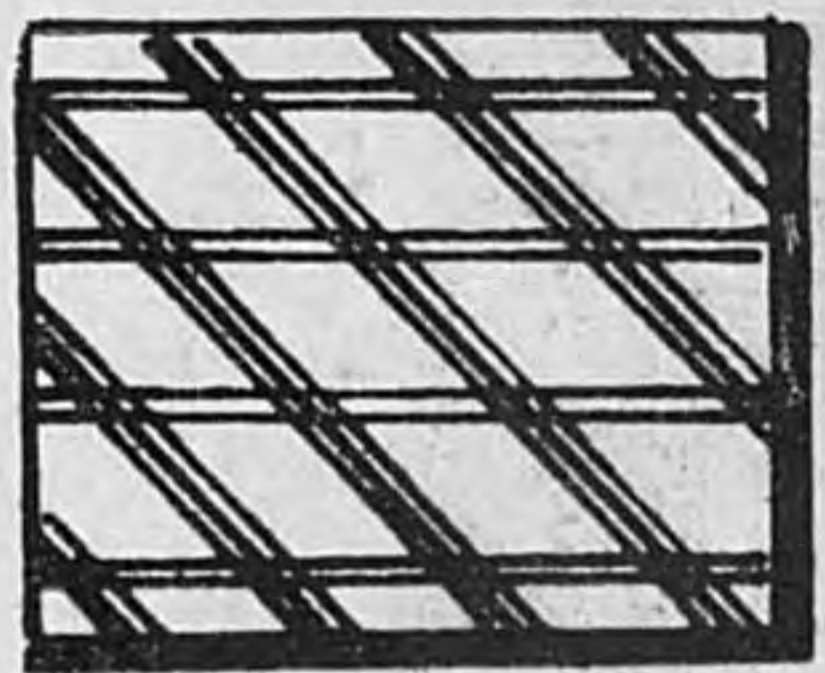
Asistență medicală de specialitate
FUNCȚIONEAZĂ **BAR de ZI**
Construcția nouă este situată în continuarea băilor vechi

INTREPRINDEREA L I N Ă

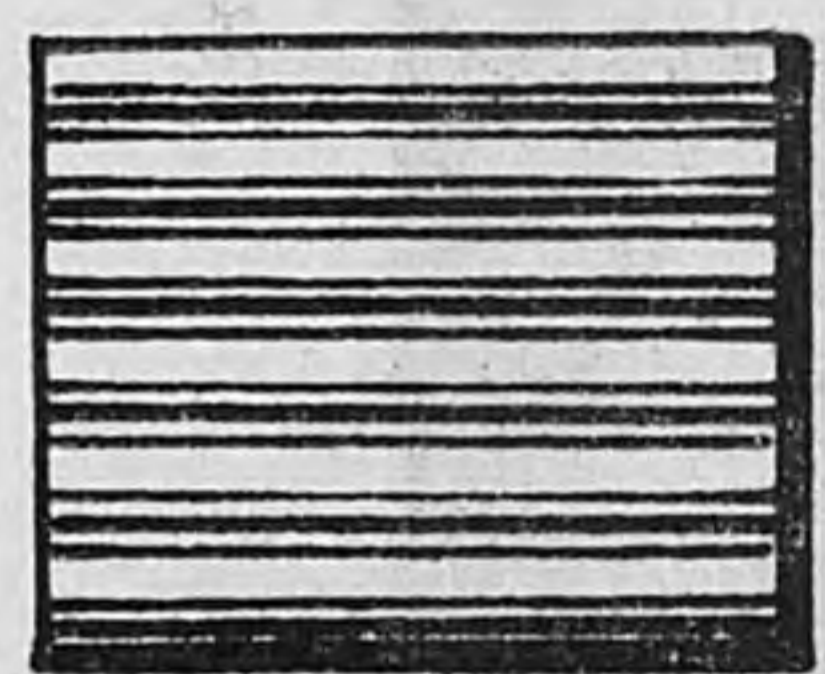
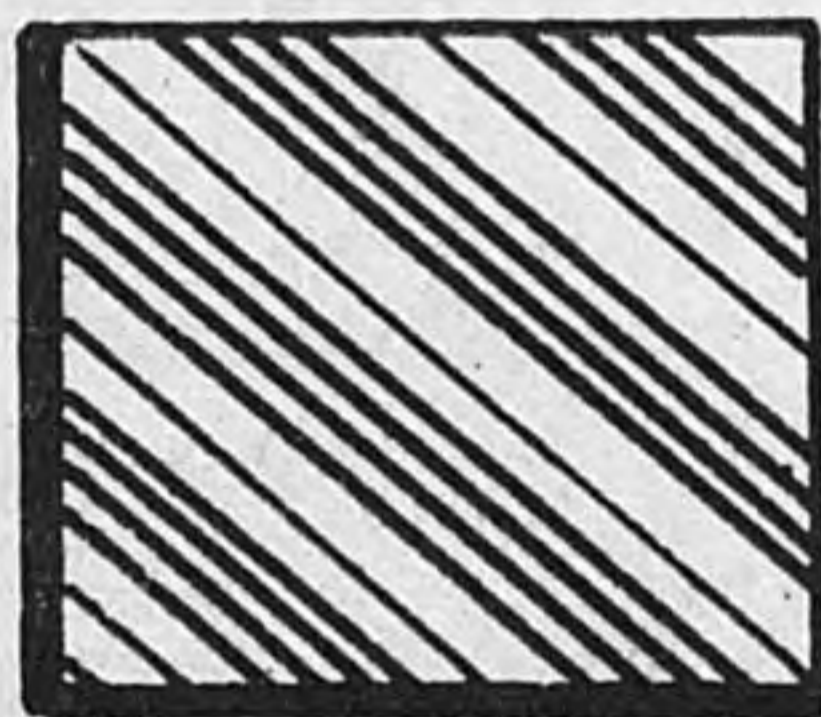

Produce

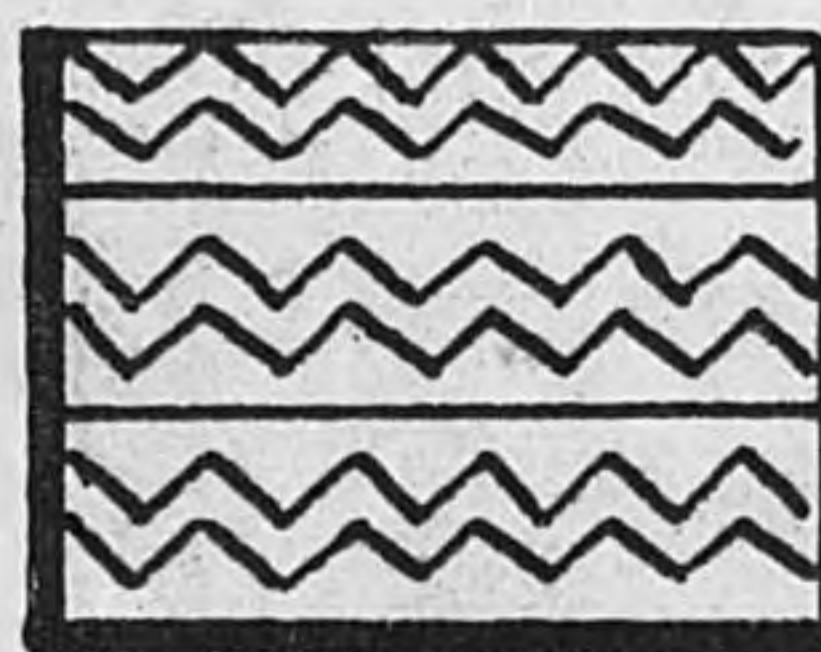
o gamă variată

de țesături din lână

și fibre sintetice

FINE

NEȘIFONABILE

*Rezistente
cu aspect plăcut*

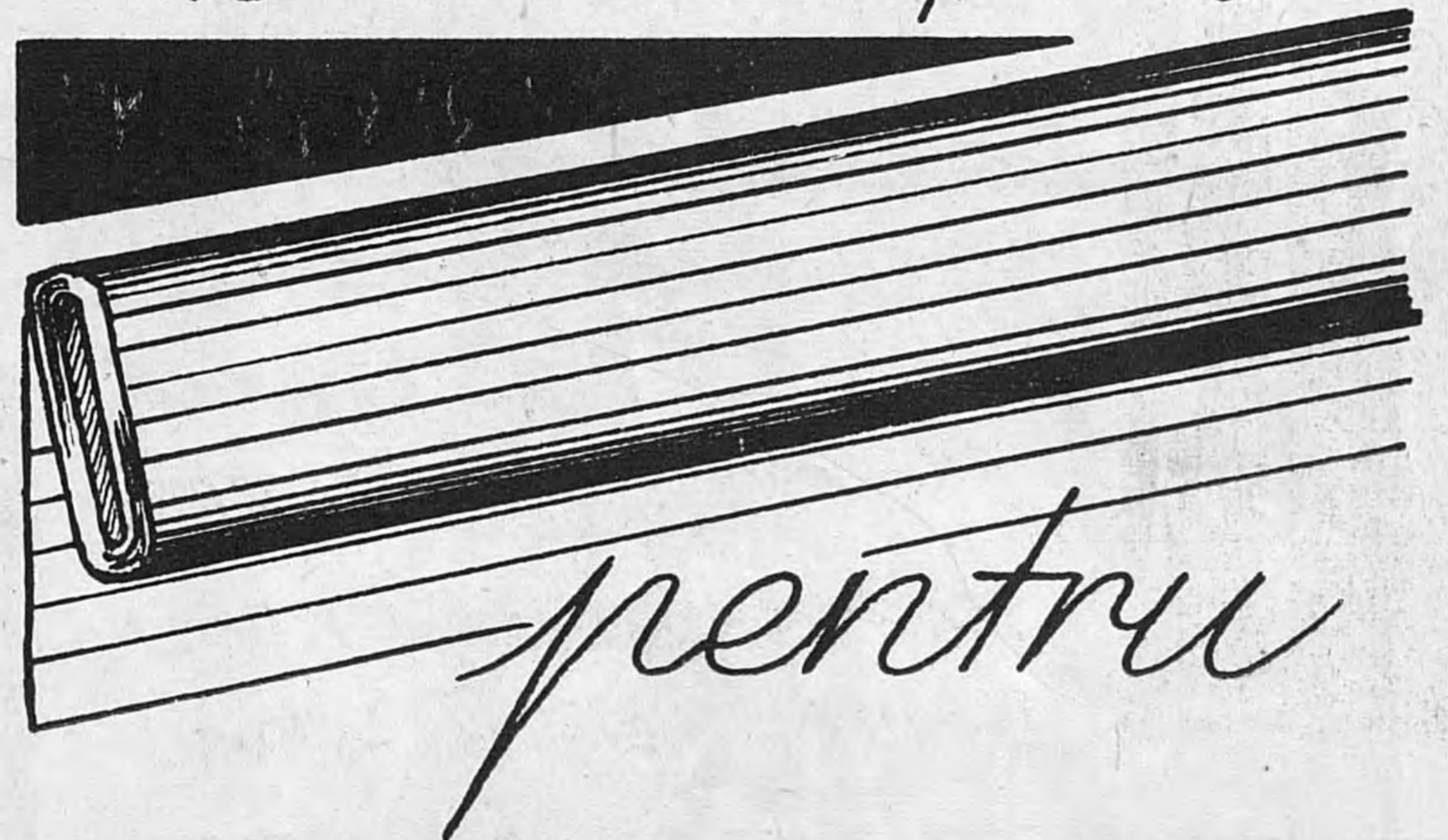

INTEGRATĂ DE CONSTANȚA

STOFE

de calitate superioară

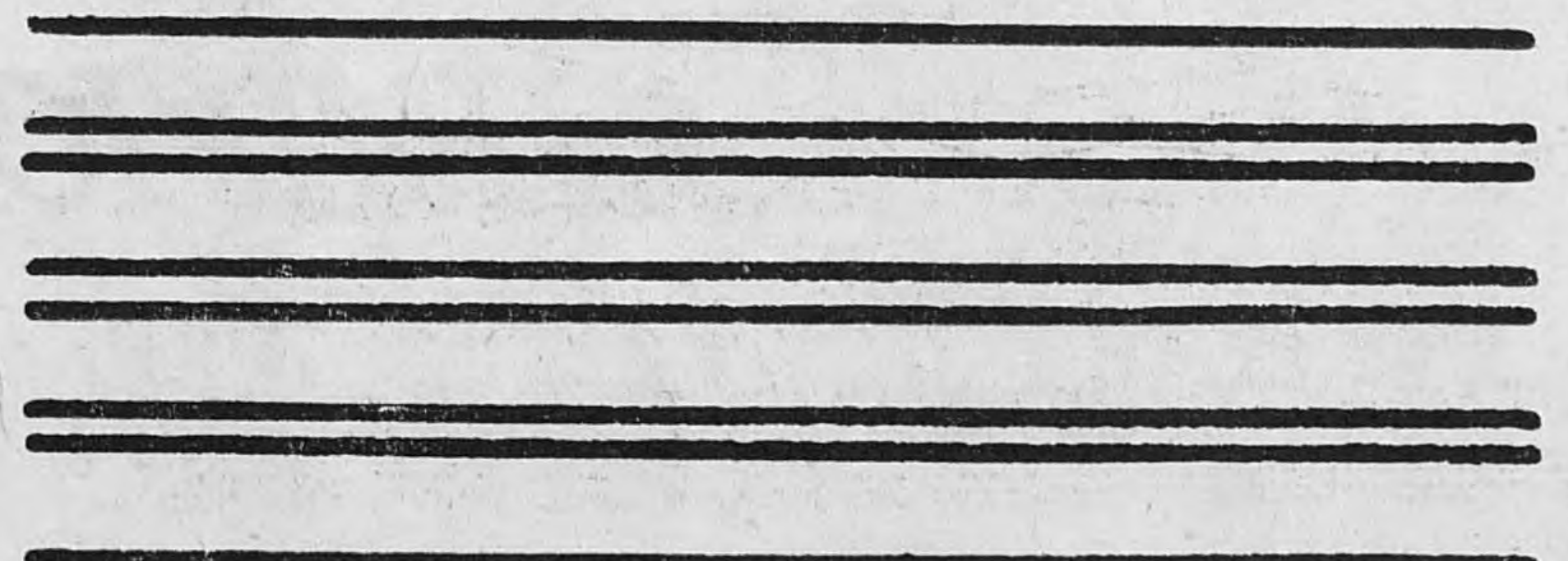

pentru

COSTUME

PARDESIE

PALTOANE

Vizitati

MUZEUL REGIONAL DE ARTĂ

DOBROGEA

Salile muzeului cuprind:

*LUCRĂRI DE ARTĂ ROMÂNEASCĂ CLASICĂ și
CONTEMPORANĂ*

PICTURĂ * SCLUPTURĂ *
GRAFICĂ

*Deschis zilnic : 9-21
Str. Muzeelor Nr. 12 - Telefon Nr. 1264-
4784*

AUTOMOBILIȘTI,
în unitățile

ICEPP

*CONSTANȚA din
orașul Constanța, stațiunile de
pe litoral, Hirsova, Tulcea, Babadağ
și Cernavodă se desfășoară*

**PRODUSE
PETROLIERE**

de cea mai bună calitate:

BENZINELE:

NORMALĂ - C.O. 75

REGULAR - C.O. 90

PREMIUM - C.O. 98

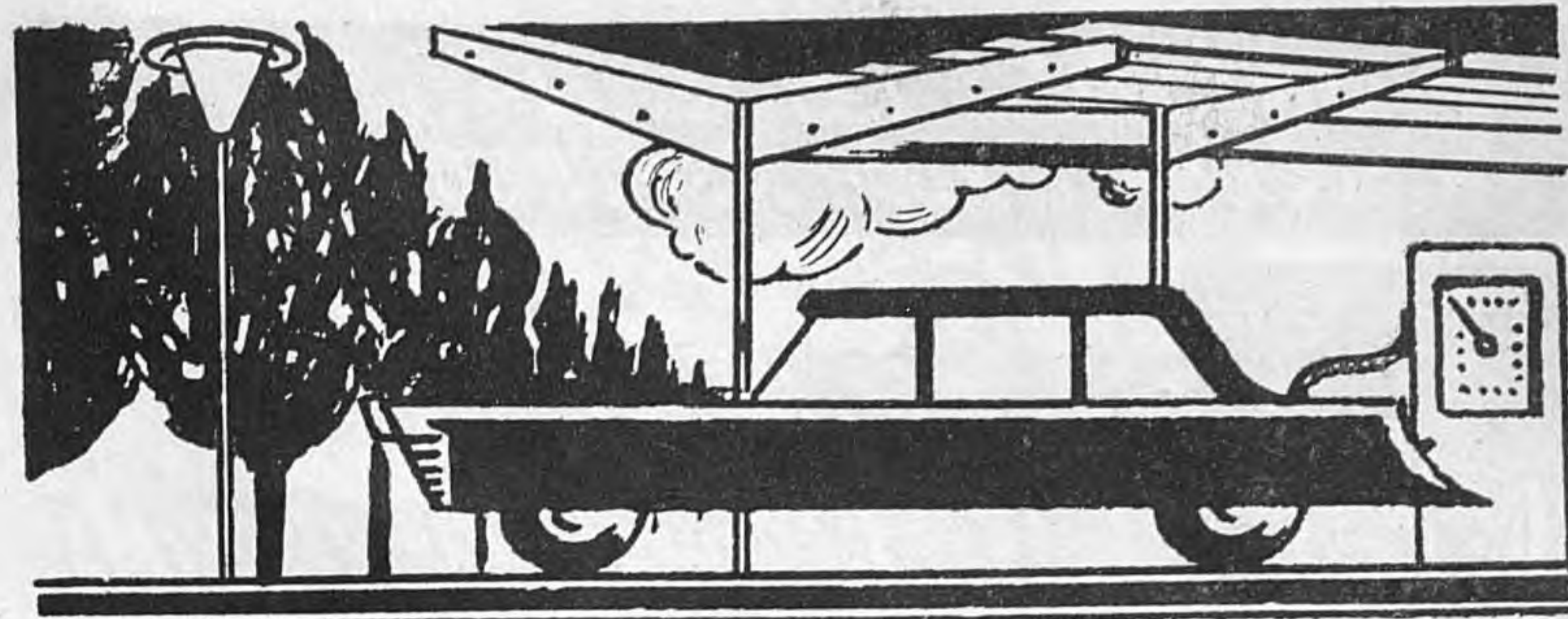
ȘI ULEIURILE:

A.M. 405, 408, 410, 413

S.R. (211)

STATA DE ALIMENTARE EFORIE SUD

FOLOȘIȚI
cu încredere
**PRODUSELE
PETROLIERE**

*Stația de alimentare
MANGALIA*

*ce se desfășoară
prin toate unitățile*

**UNIUNEA REGIONALĂ A
COOPERATIVELOR MESTESUGĂREȘTI**

Cooperativa
ARTA FOTOGRAFICĂ
Constanța

SEDIUL CENTRAL

STR. DRAGOȘ VODĂ Nr. 11 Telef. 4567

Vă execută

FOTOGRAFII

Excelente

*Prin studiourile sale din orasul
CONSTANTA*

FOTO CENTRAL - B-dul TOMIS-67 Tel. 3754

FOTO MODERN - B-dul TOMIS-126 Tel. 3573

FOTO SELECT - Str. STEFAN CEL MARE -53
TELEFON-3432

FOTO OVIDIU - PIATA INDEPENDENTEI-1
TELEFON-3553

Precum și pe litoral la:

MAMAIA - HOTEL BUCUREȘTI

EFORIE NORD - BLOC F.

TECHIRGHIOI - COMPLEX NOU

EFORIE SUD

MANGALIA - STR. PUSCHIN NR 13

*Utilizati serviciile Foto de pe
plajile stațiunilor:*

MAMAIA, CONSTANTA, EFORIE N.

EFORIE S., TECHIRGHIOI, MANGALIA

Atențiune AUTOMOBILISTI!

PENTRU ÎNTREȚINEREA AUTOVEHICULUI DVS.
ADRESATI-VĂ UNITĂȚILOR
Cooperativei

„PRESTAREA” din

CONSTANTA * Bulevardul Tomis Nr. 301-Telefon Nr. 4160

CONSTANTA * Str. Stefan cel Mare Nr. 5 colț cu Str. Mircea

EFORIE SUD * Lângă stația PECO

MAMAIA *

*Care execută în termen scurt și în cele mai bune
condițiuni lucrări de reparații, gresat și spălat -*

Pentru procurarea unui
CAȘOU PĂCUT

Visitați magazinele de
**„ARTA POPULARĂ” și
„ARTIZANAT”**

*ale
cooperativelor
mestegărești
din Constanța și
stațiunile de pe
litoral,*

CONSTANTA * BULEVARDUL TOMIS-18

-||- -||- -||- 79

-||- -||- 30

CONSTANTA * BULEVARDUL TOMIS-45

**U
R
C
M**

MAMAIA * HOTEL BUCUREȘTI

EFORIE SUD * B-dul Republicii Complex

EFORIE SUD * Str. Ștefan Gheorghiu

EFORIE NORD * B-dul Republicii Complex

TECHIRGHIOI * Piața

MANGALIA * Str. Puschin Nr. 7

Lecturi infidele

Acest foarte inzebrat critic din tinăra generație este deo-camdată și cel mai iubitor de teribilități, totodată însă — lucru înținit adesea — și cel mai neprevăzător. Lecturi infidele? De acord. Cu o condiție: să nu fie și grăbite, iar punctele de vedere propuse să dovedească o infidelitate mai... statornică, mai consecventă față de ceea ce s-a spus în critica românească. Adevărul este că „infidelitatea față de lecturile anterioare“ (lectură = critică literară), pe care criticul o proclamă ca principiu de lucru, stabilind și motivele care-l justifică („Se schimbă unghiul de vedere, epoca, filozofia, gustul“), operează totuși destul de capricios și dezvăluie la autorul nostru resurse nebănuite de credințioasă, și chiar aptitudini simbiotice. Nu sîntem de acord, bineînțeles cu cei care pretind a fi auzit urșișoarele lui Nicolae Manolescu prezicînd: „Va fi călinescian pînă la treizeci de ani...“ Avem chiar puternice temeuri să credem că discipolul tinde la o diferențiere necesară și e capabil de aceasta oridecîteori situația o cere. Pledoaria pentru Ion Barbu, una dintre cele mai reușite exegeze de critică literară din ultima vreme, o dovedește cu prisosință. Să recunoaștem totuși că există și împrejurări cînd stimulul diferențierii e mai puțin presant, cînd criticul se lasă purtat de magistrul-vrăjitor, pînă la anularea independenței. El ajunge în astfel de cazuri în situația paradoxală de a justifica chiar vasalitatea, ca în finalul micului articol despre Creangă, cu care se deschide volumul („Recitind poveștile lui Creangă“): „Despre Creangă totul s-a spus, lucruri absolut noi nu mai sînt cu puțință. Ne rămîne să ilustrăm, asemenea povestitorului însuși cu candoare, niște observații știute de toată lumea, de mult tipice și universale“.

Despre Creangă, — precum bine se știe — s-au scris cîteva lucrări fundamentale, volume sau studii extinse, în frunte situîndu-se desigur monografia lui G. Călinescu din 1938. Ceea ce ni se pare că ține de o anumită imprudență și ușurătate a „Lecturilor infidele“ este pretenția de a sfîrși locul uneori prin cite un mic eseu de nici zece pagini, apoi pretenția și chiar prezumția de a aduce lumini noi și puncte de vedere fructuoase pe baza totuși a unei simple lecturi de cititor. În același eseu în care teoretizează cu privire la critică, văzută ca „lectură permanentă“, și mai ales „condiționată de infidelitatea lecturii“, Nicolae Manolescu se îndeletnicește în plus cu ridiculizarea „specialiștilor în literatură“, a istoricilor literari. „Cititorul a fost definitiv uzurpat în istoria literară de omul de știință“, aflăm cu acest prilej. Și: „istoricul este un specialist în literatură, fără să fie un cititor“ etc. Repezițe, nedrepte rînduri! Și mai ales surprinzătoare, pentru că ele vin să confirme ceea ce totuși nu credeam, și anume că disprețul criticului pentru genul de „lectură“ al specialiștilor (fișe, trimiteri etc.) pornește într-adevăr de la înțelegerea lecturii ca act pur spontan, „nealterat“ de uneori fastidioasele dar foarte necesare reluări pe care le presupune studiul. Primejdia se ivește însă și ea tot atît de spontan, în forma unui lung cortegiu de mici inexactități, care, ca termitele, sapă la temelgia autorității, putînd determina pe cititor să considere ici-colo aceste

foarte sigure de ele „Lecturi infidele“ niște... Lecturi aproximative. Împlinirea face să ne fi ocupat mai de aproape de opera lui Pavel Dan, căruia criticul îi modelează o „mască“, și astfel să ne putem da seama, fără a fi nevoie să întreprindem cercetări anume, de o seamă de mici — e adevărat — inadvertențe, prea numeroase totuși pentru ca să nu învinovățim pentru aceasta... infidelitatea lecturii. Despre Simion, bărbatul Ludovicăi din „Urcan bătrînul“, ni se spune că „de gura muierii, dormise în pădure“. Nu în pădure, ci pe un răzor, la marginea drumului. Același „află de la niște țărani că bătrînul scrisese pămîntul pe numele lui Valer și se duce la crîsmă să se îmbete“. În crîsmă află eroul toate acestea și acolo intrase fără nici o bănuială. Despre Urcan bătrînul aflăm că „rupea o pereche de opinci în călătoriile lui și se vâieța că n-are cu ce-și face altele“. În realitate, vîiețăturiile aparțin Urcănesii și tot ei versiunea că Urcan rupea perechea de opinci la un singur drum. „Tot de zgîrcenie“ — ni se mai spune — Urcăneștii „amină îngropăciunea pentru o zi de post, ca să nu piardă la seceră“. Motivul exact al amînării era prinderea zilei de post, în speranța că vor scăpa cu cheltuiala mai puțină. În nuda „Privighiul“, în fine, nu Tudorica smulge perina de sub căpătîiul mortului, cum ne lasă să înțelegem criticul, ci fiica ei.

Toate acestea pot părea șicane și chiar se vor găsi nu puțin dispuși să considere rezervele în genere și mai ales pe acelea de o natură atît de...terestre drept manifestarea răuvoitoare a unui spirit acru sau înăcrit. Mai ciudat e că, foarte doritori de a se descotorosi de un anumit gen de critică sociologizantă, o seamă de tineri critici ignoră faptul că au moștenit de la ea și continuă să-l propage disprețul cu totul nejustificat arătat criticii de izvoare, erudiției documentare și celorlalte deprinderi ale is-

CRONICA LITERARĂ

toriei literare riguroase. Să ne mai mirăm atunci că și puțințele inițiative în această direcție, care pretind o desăvîrșită precizie științifică, apar nesistemizate, cu mari goluri și inexactități! Paradoxal în toate acestea e doar faptul că o carte nu numai incîntătoare, dar și inspiratoare de prospețime și noutate, prin atîtea din observațiile criticului, a putut inspira în același timp — și credem că nu cu totul nejustificat — îngrijorări gospodărești...

Partea cea mai substanțială a cărții o constituie desigur grupul de „Măști“ dintre care se detașează studiile — eseuri despre Bacovia, Pillat și Ion Barbu. Studiul despre Barbu, mai cu seamă, prin ingenioasa paralelă Eminescu — Barbu în urmărirea motivelor celor mai adînci, mai greu perceptibile ale poeziei barbiene, este în plus și o excelentă introducere în creația acestui poet. Dintre toți citii au scris în ultima vreme despre Ion Barbu, ne dăm seama că Nicolae Manolescu e cel mai îndreptățit să ne dea într-o zi studiul de amploare, dar și de mai mare minuție pe plan filologic-stilistic care să facă această operă apropiată cititorului. Un singur exemplu va proba — credem — ingeniozitatea argumentării și naturalețea asociativă cu care autorul și-l aliază de Eminescu. E vorba de „Oul dogmatic“, poem dificil, cu o „filozofie“ față de care unii s-au simțit obligați să ia atitudine. Comentînd adevărat poemul, în calitatea acestuia de „fruct de liră“, Nicolae Manolescu ajunge la concluzii care nu numai că fac inutile rezervele, dar situează ideea poetică în zonele cele mai limpede, fără echivoc: „În „Oul dogmatic“ se cîntă creația. Oul are aici înțelesul pe care i-l dădeau, de exemplu, vechii egipteni, cînd își imaginau nașterea universului din ou: (urmează citat). Oul, ca obiect de con-

templație, n-are utilitate practică. Legenda ni-l înfățișează pe Orfeu, care a răspîndit în Grecia mitul egiptean al oului, ferindu-se să-l consume. Oul e un simbol cosmogonic. Ca în „Scrisoarea“ eminesciană, viața iese din colaborarea a doi factori. Factorul feminin este în poezia lui Barbu albușul, dormind pasiv în liniștea increatului („Fu prăpastie? Genune? Fu noian întins de apă“: (cit). Factorul masculin (punctul mișcător, „mult mai slab ca boaba spumii“, din viziunea eminesciană a genezei) este bănuțul auriu, „ceasornicul fără minutar“ al vieții. Poetul îl închipuie însă ca un Luceafăr, „la polul opus“, adică la zenit, acolo unde glodul pămînturilor nu ajunge: (cit). Emoția nu e deșteptată de geneza propriu-zisă, de nuntă, care, ca și în „Luceafărul“ nu se realizează, ci de intuiția coincidenței vieții cu moartea în univers: viața poartă în ea germele morții. (...) E una din puținele încercări, după Eminescu, de a exprima existența, locul fără „ho-tar“, unde vremea-necare în zadar să se nască din nimic“.

Nu e unicul punct în care analiza criticului atinge excelența, căci cartea lui — izvor de seducătoare sugestii și apropieri — oferă destul de des ocazii de fină contemplare. „Dintre poeții români, Bacovia e singurul care s-a coborît în Infern“ — decide într-un loc criticul cu obișnuit-i aplomb, și credem că nu greșește în apreciere. Pe aceeași linie, întemeiată e și observația că atmosfera bacoviană pleacă dintr-o dramatică dezorganizare sufletească. „Melancolia devine deznădejde, plietisul suferință. Pe lîngă el, Moréas, Rodenbach par senini, emoțiile sumbre ale lui Rollinat cu mult mai puțin impresionante“. Nimerită e și definiția lui Bacovia ca „utopist“ și, în genere, în această parte, criticul face o foarte exactă caracterizare a stării de spirit scriitoricești în lăuntru cărora s-a constituit simbolismul românesc.

Nicolae Manolescu știe să-și pună admirabil în scenă ideile, și în aceasta vedem cea mai de seamă însușire a inzebrării sale. „Regia“ lui n-are nimic de spectacol de anvergură. Butaforia e redusă la minimum, ba chiar — lucru deprins la școala lui G. Călinescu — spectacolul poate avea loc în orice decor, cu condiția să nu lipsească mimul. Articolul despre Creangă, citat, închipuie un dialog cu un nevăzut adversar care a lansat despre povestitor „versiunea“ că ar fi fiind autor satiric. Mimul nostru își aduce aminte de Molière, de severul Alceste, firește, și, prin contrast apoi, de Philinte, pentru a scrie aceste încîntătoare rînduri: „Mentalitatea lui Creangă se întemeiază pe bun simț și pe natural, el e, în mediul lui, mai degrabă un nou soi de Philinte, nu prin ce are acesta de curtean, dar prin acceptarea cu dîioșie a oamenilor „așa cum sînt“, deci cu înțelegere pentru slăbiciunile lor. „Je prend tout doucement les hommes comme ils sont“, zice Philinte. Creangă e, ca Ivan Turbincă, un hîrșit cu neacuzările, cu lumea, „i-s urechile roase de dînsa“: „o știu eu cît e de dulce și de amară, bat-o pustia, s-o bată!“ El nu se miră de nimic (decît prefăcut) și nu critică“.

Atenție, însă! Uneori mimul nostru a rămas cu gesturile și chiar cu ticurile maestrului, căci textul lui și, în mod deosebit, începuturile de frază sînt împănate cu tot felul de „nici vorbă“, „va să zică“, „deși nu s-ar părea“, „cineva se află în treabă semnalînd...“, „eu mult peste toate acestea“, „eroarea lui e...“, „se întîmplă curiozitatea că...“, „nu se țîn minte“, „curios de prea multe lucruri“, „foarte în stilul“, „îi vine cam tot acum ideea...“, „împresia generală e de...“, „începutul este de basm curat“, „tot de basm ține...“ etc. etc. Mai supărător e cînd cu această gestică, urma-urmei pasageră, se rostesc și replici întregi din repertoriul înaintașului. Nicolae Manolescu trebuie să se decidă la o separație de corp și să-și compună — oricît ar avea oroare de unele scrupule ale istoriei literare — într-un mod mai riguros contribuțiile, în așa fel ca cititorul să poată discerne fără echivoc partea de moștenire de vrednicia celui care a sporit-o.

CORNEL REGMAN

Jurnal

Eugen Barbu a dat la iveală o carte neprevăzută. Titlul ei, „Jurnal“, savurat cu o anumită înțelegere de adolescenți, a fost descoperit de către o generație de romantici francezi, care, prin insistență, îl transformă dintr-un divertisment tainic, într-un gen literar. Paul Bourger însuși, căutător de formule epice, tresărise într-un eseu la vîstea că literatura conștientă lui este cuprinsă de o primejdioasă „maladie du journal intime“. Genul „compromis“ de frații Goncourt, reabilitat în parte de subtilitatea lui Amiel, este convertit treptat la roman de Benjamin Constant.

În viziunea romantică, jurnalul intim rămîne o mărturisire, în care autenticul suportă adesea amestecul fanteziei bizare și al exclamației lirice necontrolate. Înainte de a deveni faptă artistică, jurnalul se naște ca un act protestatar de retragere din fața societății incomprehensibile, în orice caz, ca o modalitate exclusiv intelectuală de rezolvare a acelei părți de viață refuzată la care structurile excepționale sînt obligate.

Reflexele tirzii, sub formă de carnet al scriitorului „sur lui mème“, deși mai păstrează multe din rigorile clasice ale genului, capătă o destinație specială. Ele vin să satisfacă o firească curiozitate publică și să sporească rumoarea din jurul unor personalități definitive. Cazul lui Gide ori Camus este revelator. Dar, din această perspectivă, recenta carte a lui Eugen Barbu stîrnește cele dintîi suspiciuni. Un volum de intimități nu poate dura numai prin sine însuși, indiferent de frachetea cu care a fost întocmit. Jurnalul se justifică nu atît prin sine, cît prin ceea ce autorul lui a înfăptuit pînă la el. Altfel, și prin aceasta nu punem nicicum la îndoială înzebrarea lui Eugen Barbu — cădem în trisetea de a vorbi mai mult despre omul terestru decît despre scriitor...

Intuind, probabil, riscurile („Cîteodată mă preocupă lucrul acesta detestabil: să mă transmit eter-

nității“), autorul *Groapei* a luat cîteva măsuri lesne de sesizat. Jurnalul său nu mai este, în nici un caz, o operă nepremeditată, alcătuită din secvențe în stare de „sălbăticie“, cum ar putea să pară la o lectură neavizată. Elementul brut este prelucrat cu precauție și supus în cele din urmă unui regim epic dinainte stabilit. Într-o asemenea variantă, jurnalul își redobîndește autonomia de gen literar.

„La urma urmelor „Jurnalul“ mi se pare un gen de literatură superior romanului, pentru că el nu cere logică, construcție și are avantajul de a înfățișa lumea privită de un singur personaj“, scrie undeva jurnalistul încercînd să intre în contradicție chiar și cu creația sa. În realitate, Eugen Barbu organizează cu meșteșug însemnări, amintiri, cugetări, stiri, făcînd să se simtă adesea ochiul romancierului. Mai mult chiar, forțînd puțin lucrurile, putem recunoaște, alături de autor, care devine în mod fatal propriul său erou literar, cîteva personaje, secundare să le zicem, indicate prin inițială, ca cea tînră M. cercetată cu destulă atenție ca să formeze o figură consistentă de roman.

Neglijența cu care se succed însemnările este aparentă și uneori afectată. Pasajele lirice, coplesitoare prin poezie, sînt intercalate stărilor adînci de reflexie, aforismul scurt și nervos frînge la timp narațiunea lentă, făcînd să se simtă regia iscusită a autorului. Alert, cu pauze de bună sugestie, oscilînd între raționamentul rafinat al lui La Rochefoucauld și agerimea zicalei românești, „Jurnalul“ lui Eugen Barbu se rotunjește într-o carte de introspecție atrăgătoare. Așa luînd lucrurile, discuția în jurul autenticității unor confesiuni își pierde din importanță. În cazul prozei de autoanaliză, sinceritatea se subordonează în mod sistematic stărilor de luciditate ale scriitorului. Dacă am admite că un asemenea jurnal reprezintă o disecție absolut obiectivă a eului, lucru practic imposibil, atunci ne-ar fi ușor

să descoperim numeroase contradicții între acesta și restul creației lui E. Barbu. Trebuie avut, însă, în vedere un lucru bine chibzuit de autor, că „Jurnalul intim se scrie tordeana pentru public, orice s-ar zice, fiindcă altfel autorul l-ar arde“ (G. Călinescu).

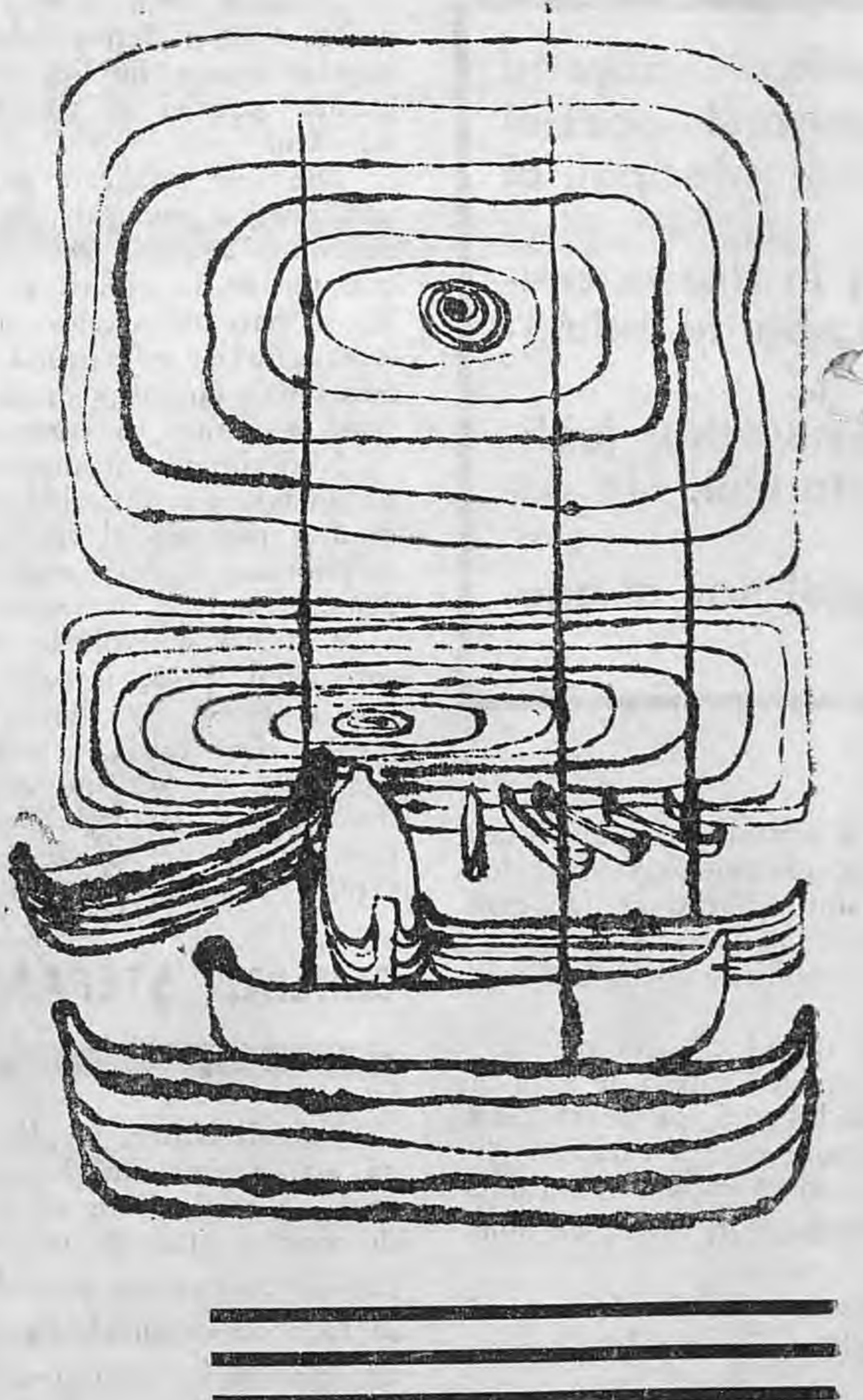
Tonul sentențios cu care sînt împărtășite opiniile, intransigența, juvenilă pe alocuri, definesc o personalitate umană de excepție. Privită din perspectiva unui singur personaj, lumea exterioară capătă amprenta unei subiectivități folositoare în cazul de față, pledînd în favoarea actului de transfigurare. Cartea are astfel toate șansele să devină ceea ce autorul ei rîvnea undeva: „istoria unui spirit“, frămîntat și receptiv la schimbările sociale. În spatele celor mai multe gînduri se dezvăluie un nonconformist bine orientat, iubitor de adevăr și progres. „Nu-mi place ordinea, deși sînt ordonat. Categoriile mă îndispun“. sau: „Nu-mi plac reputațiile, mă obligă“.

Unele replici, ostentativ brutale, dobîndesc fără preget creditul cititorului, ca de altfel și alte suave naivități strecurate cu tîlc în economia cărții: „J. îmi aduce liliac. El așez într-o vază subțire de sticlă...“

În aceste condiții ne vine foarte greu să osebim în „Jurnalul“ său cuvintele utile de rumeguș, pregătiți fiind cu abilitate să citim orice în acest almanah, în care autorul cochetează frumos cu fapful divers. Cu atît mai mult, cu cît Eugen Barbu discerna adesea cu forță și respect pentru marile valori spirituale: „Mi se pare că Renan are dreptate: morală nu face progrese“; sau: „Cînd Gide crede că ipocrizia este o condiție a artei, gîndește despre o artă falsă. Imi place mai mult adevărul, chiar spus cu grosolanie“.

O experiență de viață vădit îmbelșugată justifică deseori momente de povățu cu care Eugen Barbu se apropie de generația moralîștilor francezi. Apariția în cuprinsul cărții a pamfletului bine încordat nu surprinde de loc, cunoscută fiind suplețea ziaristică a prozatorului. Freamătul generos, umorului, ironia sticloasă conferă paginilor un dramatism surprinzător la un asemenea produs artistic.

P. ALEXANDRU

Moartea ceasului

Cu „Moartea ceasului“ — titlu exagerat sugestiv — poezia lui Marin Sorescu, se arată a fi într-o reluare deplină.

Fantezist, cu excese, inventiv, Marin Sorescu are vultutatea ironiei. În fața marilor întrebări ale lumii, poetul nu are complexe: „Înfinitul e mult mai mare / Decît ne-nchipuim! N-o să putem niciodată! Să-l umplem cu sufletul nostru“.

Ironia poetului, expresie poate a unei sensibilități fragile, de structură, este amicală. Marin Sorescu are solemnitatea și gravitatea necesare în umor, obținînd astfel, cel mai adesea, efectele scontate: „Niște femei foarte frumoase / Tîneau de patru părți deșertul lui Gobi / Și voiau să mi-l dea cadoul / Le-am mulțumit emoționat și l-am privit / Cu toate că mai fuseseam îndrăgostit“.

Intr-un poem, virtuală artă poetică, Marin Sorescu fascinat, se mărtușește a avea „trac“ în fața poeziei: „Problema care se pune acum / E ca toate aceste morticiuni / Să le fac să zimbească“. Simulînd, poetul dă dovada unui lirism reținut.

Rezervele ce se pot face, sînt mai ales de elaborare, de construcție.

Fos oresent, Marin Sorescu are o aparență detașare de ceea ce vrea să comunice. Multe poeme par a fi lucrate cu perfecțiunea și regularitatea unor „chirpici“.

Marinosorescizînd orice text (Singur, Cu spatele, Un acoperiș, De-a baba oarba, Fără mare, Spirala) cu o mimă permanentă, poetul alunecă și în confesiune: „Mă-ndoiesc de mine / Pînă la pămînt / Pămîntul nu-mi oferă nici el / O certitudine / Și mă îndoiesc de pă-

mînt atît de mult / Că răsar pe partea cealaltă / La cer“.

Adesea este prezentă și ironia efemeră, rarefiată: „Dimineața, o felie subțire de viață cu unt / Lăm în gură / Ba o stea cu puțină miere / Ba ceva dacă nu s-a terminat / Fericire“ sau candoarea exagerată: „Toate hîrtiile mele / Le-am cărat cu brațul / Pe un cîmp mare / Le-am semănat solemn / Și le-am arat adînc cu plugul“.

Mobil, Marin Sorescu apelează la o gesticulație filozofică sumară: „Întîi am înconjurat pămîntul / De cîte două ori / pe ficcare / Apoi bunicii / Doar o singură dată“ sau la mediații diafane, ușor aforistice: „Ne scapă mereu cîte ceva în viață / De aceea trebuie să ne cunoaștem / Mereu“.

Sentimentul creației, este văzut în

„Sommambulul“ ca o perpetuare sensibilă, publică, căreia poetul trebuie să i se supună în afara oricăror „întemperi“ ale inspirației: „Pe malurile care se-ndepărtează mereu / S-a strîns mulțimea neîncrezătoare / Orice tremur pe fața mea / Va strîni vîjelia de pieter“.

Cîteva poeme de viziune Gura racului, Viziune, Intre stele) sînt remarcabile prin inedit: „Noaptea vom auzi prin somn / Viștiul trupurilor voastre / Tre-cînd prin toate straturile / Pînă cînd în partea cealaltă a planetei / Oboșiți și obiși de întineric / Veți urca în pîntecul altei femei“.

„Subiectivism“, „Rugăciuni“, „Bile și cercuri“ sînt poeme care, pentru simplitatea lor, sînt reușite evidente. Aici inventivitatea lui Marin Sorescu, mult solicitată, devine realitate, iar poezia sa se dovedește „carosabilă“.

V. P. F.

refinare lirică, iar Tiberiu Urgan, transcende folclorul în citadin. La poezii mai tineri nu poate fi vorba de înnoiri, aici înnoirea constă în însăși formarea lor.

2. Criticii dau prea mare importanță poeziei tinere, căutând cu orice preț mecanismul înversand la un Ion Alexandru, prerafaelismul la Nichita Stănescu, barbismul la Cezar Baltag, rabelaisianismul la Adrian Păunescu și esențiale înclinări la capriciosul Marin Sorescu. Cît despre Ion Gheorghe acesta le răspunde personal. Consecința e clară.

3. Cititorul obișnuit, în acest moment, este năucit de diversitatea căutărilor și nu se sfiește să devină la rândul lui un căutător, un poet, în scurtă vreme aflându-și albie prielnică în paginile tinerelor reviste.

4. Fără îndoială că acest fenomen de prolificitate se va extinde anulând capetele de afiș. Dar asta nu se va întâmpla în orice caz prin violentarea consacrării.

I. NEGOIȚESCU

1. Poezia noastră s-a reintegrat în cursul firesc al literaturii române, atât de bogată în nobile tradiții. Trei factori principali au contribuit la aceasta. Mai întâi degajarea orizonturilor lirice. În al doilea rând, reactualizarea marii noastre poezii a legat pe poezii noiștii tineri de o strălucită tradiție, pe care ei rîvnesc să o continue. În al treilea rând, a apărut o nouă generație de poezii foarte talentați, îndrăzneți, care — de la Nichita Stănescu la Ion Alexandru — se străduiesc să dea României socialiste o poezie pe măsura realizărilor noastre excepționale din domeniul practic.

2. Critica are datoria de a încuraja eforturile de esențializare a mijloacelor de expresie, ajutînd pe poezii și ajutînd în același timp publicul să-și asimileze noua sensibilitate. Ar fi de dorit ca maestrul criticii noastre active, Perpessicius, Șerban Cioculescu și Vladimir Streinu să acorde litericii noastre atenția dată odinioară în finele consemnării din *Mențiuni critice*, din *Aspecte lirice contemporane*, din *Pagini de critică literară*, poeziei de atunci, sprijinind astfel eforturile dotaților noștri critici tineri de azi.

3. În relația dintre poezie și marele public a existat și va exista întotdeauna un „ce” insolubil. Obligațiile poetului tin de gravitatea mesajului său; ale cititorului, de seriozitatea lecturilor sale, ale criticului, de conștiința profesională. Manualele școlare trebuie purificate de unele texte plate, care alterează gustul născînd al elevilor. La facultățile de filologie ar trebui inaugurate cursuri speciale închinată problemelor poeziei, ca cel al lui G. Călinescu altădată (publicat sub titlul *Principii de estetică*).

4. E greu să prevezi evoluția viitoare a litericii românești. Fără îndoială însă că unii dintre tinerii poezii de astăzi vor fi în 1975 personalități formate, cu opere pline de răsunet, maeștri ai generațiilor ce-i vor urma. Dintre clasici, Macedonski va sta sub justă perspectivă care abia acum i se deschide. Blaga va fi cercetat cu mijloace tot mai eficiente. Importanța lui Philippide și a lui Vineanu va fi mai exact apreciată. Poezii de după război, vor apare ca o generație bogată, bine diferențiată de cele anterioare.

GRIGORE SĂLCEANU

1. De cîtiva ani încoace unii poezii au început să renunțe la tot ce este caracteristic artei poetice: ritmul, rima, muzicalitatea versului și, mai ales, acea măsură, care a fost și este una din însușirile neamului nostru.

S-a renunțat la acel echilibru firesc dintre gînd și expresie și s-a ajuns la niște ciudățenii verbale, din care se străvede că autorii au ceva de spus, dar au pornit-o pe un drum greșit și nu pot ajunge la țintă.

Discuția însă despre înnoirea mijloacelor de expresie în această artă și despre schimbările care au survenit în lumea Parnasului nostru, implică neapărat reînnoștrarea părerilor divers: asupra poeziei și fixarea noastră asupra aceleia care exprimă adevărul.

Din cele publicate prin reviste, reiese că poezia ar fi pentru unii poezii o revărsare de vorbe fără nici un sens, produs al goanei după așa-zisa *tehnica nouă*, tehnică echivalentă cu ruperea corzilor de la vioară și înlocuirea lor cu niște fire de pîianjen. Mi se pare că acestora le scapă esențialul: faptul că țelul artei, este acela de a exprima sufletul omeneșc, în ce are el mai frumos, mai sănătos, dragostea de viață, speranța, viziunea măreață a naturii, a cosmosului.

3. Scriitorii, în momentul creației și cîtva timp după aceea, au imaginația infierbîntată. Se iluzionează, uneori. Li se pare că acel prototip al frumuseții, pe care îl purtau în suflet, a fost exteriorizat într-o formă viabilă. Misiunea criticului este de a le demonstra dacă au reușit sau nu.

4. După o evoluție atât de îndelungată a literaturii, privind spre anul 1975, întrezăresc volume antologice de poezii scrise într-o formă desăvîrșită, care să înfrunte vremurile, poezii inspirate din istoria neamului nostru, din descoperirile științei în cosmos și pe pămînt, o poezie a lumilor astronomice împletindu-se cu sentimentele de dragoste ale omului și ale popoarelor, cu trăsături de emoție selenară, resimțită în atingerea cu suprafața lunii, poezii străbătute de simțiri înalte.

EMILIAN ȘTEFĂNESCU

3. Unii cititori se plîng că nu gustă poezia de azi și nu numai că nu se simt emoționați, dar nici măcar nu pricep ce vor să spună autorii. Care să fie cauzele? Evident, sînt multe. Uneori de vină e lipsa de talent a unor creatori de poezie. Sînt poezii care-și construiesc poeziile din cuvinte, uitînd că, totuși poezia se face cu cuvîntul, cu logosul. Dar sînt și unii cititori care au carențe în cultura lor generală. Gustul poetic al unor astfel de cititori, receptivitatea lor la poezie au rămas în urmă. În acest sens, școala trebuie să-și intensifice rolul în pregătirea generațiilor de azi. În manualele școlare trebuie să-și facă loc tot mai mult poezia contemporană. Să zicem că poezii contemporani prezintă puțină încredere, pentru că nu știm cîți din ei vor rămîne în istoria literaturii, dar există o poezie contemporană care ca fenomen general cu trăsături distincte va rezista atacului vremii. Această poezie are specificul ei, corespunde sensibilității omului contemporan. Receptarea ei se dobîndește prin educație literară. Să acordăm toată stîmna noastră pionierilor poeziei românești și clasicii, să-i citim, să-i admirăm, dar să nu ne limităm numai la ei. Frumusețile poetice sînt felurite și trebuie să știm să le gustăm. De aceea nu admit nici pe acei cititori, tineri mai cu seamă, care, vrînd să se arate „moderni”, își fac o mîndrie din a mărturisii că o poezie de Eminescu îi lasă indiferenți, iar una de Alecsandri îi plictisește. Cititorul de azi și de mîine trebuie să fie capabil să recepteze frumusețea poetică oriunde s-ar găsi ea. Imi imaginez un muncitor de la o uzină oarecare citindu-l cu plăcere și pe Enăchiță Văcărescu și pe Marin Sorescu (firește, fără să excludem preferințele) și-mi place. În vederea formării acestui tip de cititor, școala și critica literară trebuie să concluzioneze. Nu pledez pentru suspendarea judecării de valoare, ci vreau să spun doar că un critic literar este obligat, prin natura disciplinei pe care-o profesează, să nu piardă din vedere nici o clipă pe cititor, fără de care existența sa n-are sens.

confesiune

Cîntecul să se-mplinească din foc
Și dintr-o ninsoare adevărată.
Brațul să-mi fie demn,
Privirea mereu curată.

Niciodată să nu mă acopere
Milul uitat în oceane.
Din îndepărtatul azur
Să-ți tai înalte coloane.

Flacăra virstei să te petreacă
Ca pe învingători, în ceață.
Șarjele timpului să veghezi
Să nu se stingă vreodată.

Umbra mea visătoare în timp
Să rămînă pururi în zbor,
De pe schele înalte în vînturi
Întîrind desfășurată-n viitor.

din flori

Din flori, zîne bune
să se ridice la cer
rugîndu-se pentru suflet
pentru durere,
celui pierdut în dragoste.
Sălcii să-ngenuncheze,
un șarpe-înțelept
adînc să-i vorbească
printre ruine,
flăcări să-i cheme somnul,
mina frumoasă
să i se subție în vis
ca un drum de argint,
vrăjita rana lui
cu o frunză,
geana ca umbra
să se coboare,
brațul să-i fie drept,
și înaltă, durerea lui
să crească la cer ca un fum
și să nu mai fie.

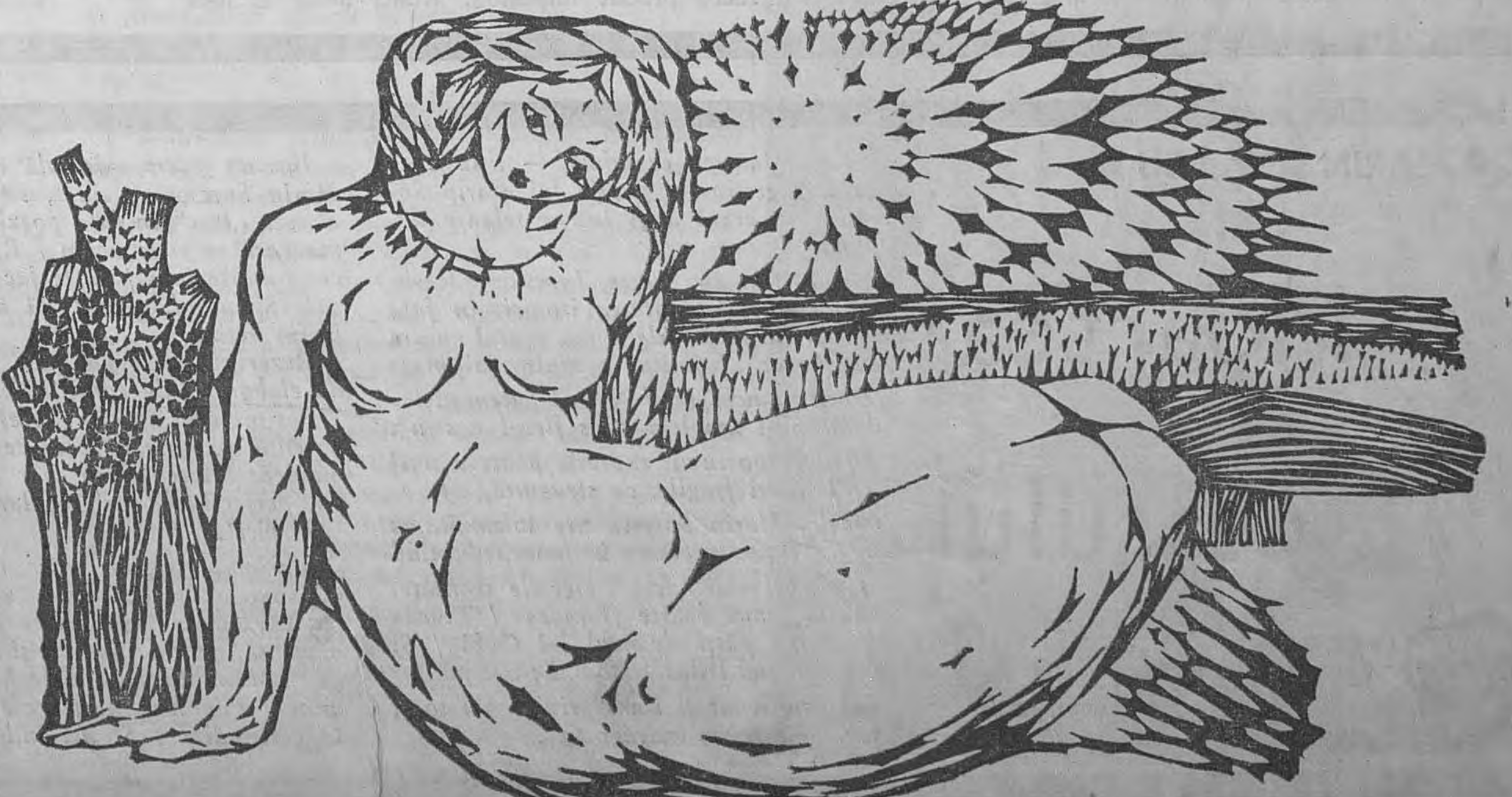
dacă brațele

Dacă brațele noastre sînt tari,
dacă pieptul nostru
în valuri este puternic
și-n luptă
de neîntrecut
ca un scut al singelui,
și glasul nostru
poate să mîngîie
sau poate să bubuie
peste ținuturile zilei,
atunci
această dragoste
ce ne poartă acum
cînd trecem
pe virfurile înalte ale ierbilor,
nu-i decît un fir
subțire de argint
care leagă
sufletele noastre mici
în care stăm.

ION MIHAI FILIPESCU

muzica de noapte

Sînt porturi și domuri în noapte
tăcut luminate.
Iată bărcile, opincile uriașului
din lună la țarm, unde marea
înflorște piatra...
Farul, ciclopul acela
își rotește în mine
ochiul de foc, ochiul de sare...
oh, muzica aceasta de noapte,
flăcări în somn.

dobrogea

Tolbă răsturnată de săgeți
rămasă din lupte de uriași
tăbăcită, croită din piei
roșcate lepădate de soare,
scorojită lucind la un capăt
de sudoare și încovoată
de cît a fost purtată în spinare.
Vastă șa ghintuită pe margini
cu line carapace de crab
de ruine în pace de piatră
unde în bulbucate gorgane
zac ciolane de cai și voievozi
în băltoace negre de vin
și în căpițele de păr roșu
ale șatrei de femei îngropate
cu trupurile goale, suspinînd,
pentru dezmațul lor și în moarte.
Scut pe jumătate înfipt
în coline de ceață, de nisip,
sclipînd din solzi de lacuri în zare
și fintîni de fum scobite în aer —
unde, grîl pentru a-ncolți
sparge sîdelul scoicilor, unde
ciorchinii negri, albi ai butucilor
vestesc pe rînd nopțile, diminețile.

norii albi

S-ar zice că mă interesează mult
norii de o aspră, fecundă culoare neagră
magnetice reflexe ale chemării pămîntului
metafore încălțate ale întunericii.

Dar bucuria mea cunoaște mișcarea norilor albi
creatori ai iluziei de goană limpede a zilei,
regăsindu-se înfipt în schimbare:
albi ca atunci cînd lasă să respire soarele
într-o alunecare a uitării depline.
Urmărindu-i, îmi fac loc cu coatele, împing,
alerg cu ochii împăienjeniți de încordare,
și las în urmă un virtej de înjurături, pâlării,
umbrele întoarse și mînuși desperecheate.
Sînt atunci ca un copil care-și strunește zmeul
și presimte renăscînd pe un fir nevăzut
o cosmică, străveche corespondență.
Nu trece o zi să nu-i aștept, să nu-i caut
și nu-mi pot ascunde o lacrimă cînd îi zăresc
fîndcă n-am să plutesc niciodată
ca norii albi, albi neapărat.

FLORIN MUSCALU

țara bătrînului fotograf

Patru cobre au fost îmblînzite,
Limbile lor sînt strunele acestei ghitări...
Palmierul cel tînăr e fiul
Omului cu sufletu-n zărl...

Perlele-s negre ca ochii cămilei,
Bărcile lui sînt din os de mamut,
Caii verzi ai tristeței se scutură
Mirosind cu copita în lut...

Trece lumea prin țara de-o oră,
Călăreții cu sombrero pe caii de fum,
După-aceea spre seară cobrele mușcă ghitara
Și se duc ca acum...

DUMITRU MUREȘAN

în țeapă

Sosit acasă redeschid radioul
găsesc îndată muzica ușoară
tributul lumilor interioare
abia-l mai dau ca Țepeș Voievodul.

Era în mine o ședință-ngrozitoare
într-un oraș; Șui, eu eram eroul;
incorigibilul student din nou
îl criticau colegii fără de cruțare.

Elevul de liceu măcar și-avea
ieșirea proprie din internat, ferită,
castani ploioși, repauzăl stea.

Visarea douăzeci de ani mocniță.
perversa creștere robind adolescența
în țeapa cea mai naltă-i osîndită.

ZI
azi
ZI
mine

und:
TRESCU-BUȘULENGA
DOINAȘ
ORGHE
MUREȘAN
TESCU
SĂLCEANU
ȘTEFĂNESCU

emnificative socotiri
în peisajul poeziei
agenții principali ai
cicii în aceste con-
chită ea de îndato-
poezie-cititor (obli-
cititorului, ale cri-
peisajul liric al anu-

ural și atitudinea publică față
respectul pentru valorile sta-
stea sînt realități ce fac mari
poetică.

apul locului condiția firească;

hă în faptul că uită un lucru
rele literare spre a le explica.
da îndrumări, că poate trasa
atribuțiile pentru care se năs-
căutînd să impună o formulă
capodoperelor, reguli de bună

anolescu, n-are să mă convingă
li place din poezia tinerilor,

ezgropa o teorie estetică, care
pele.

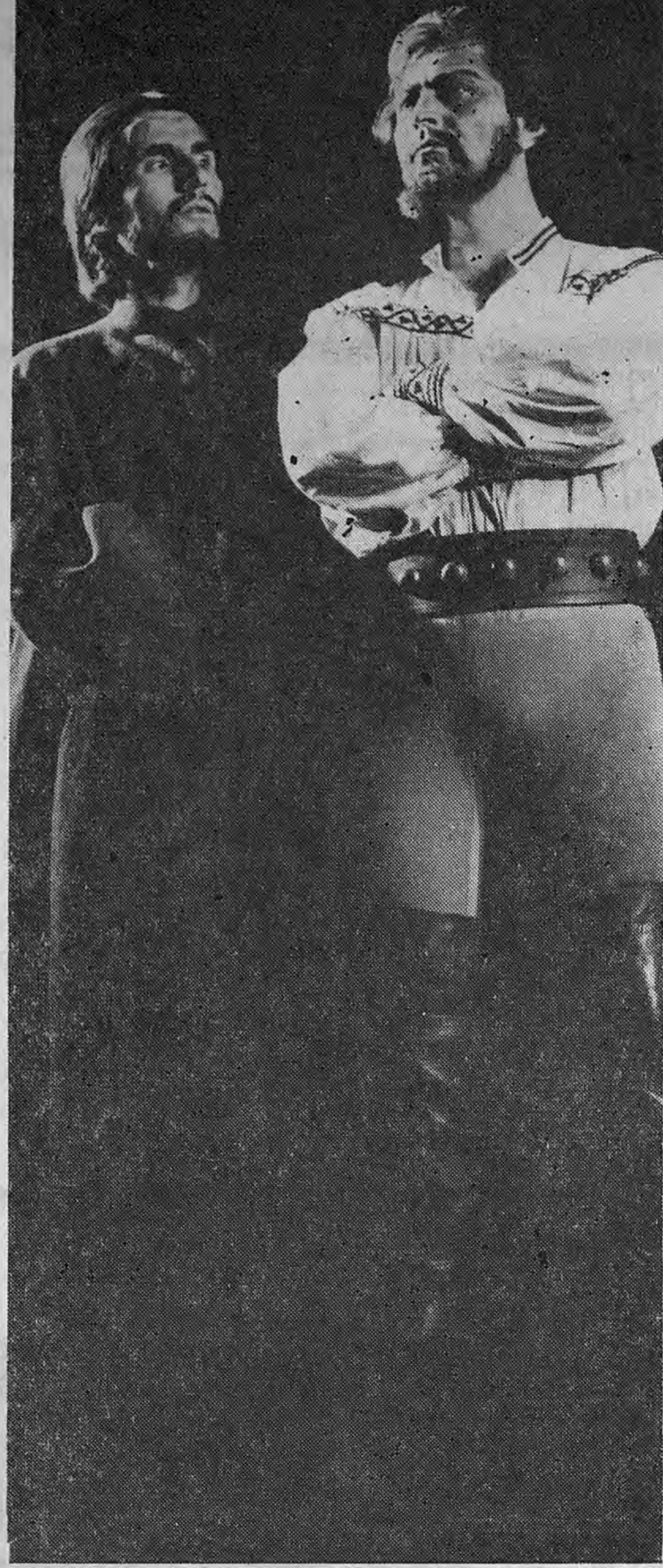
te sintetizează, se vor face pe baza
ordinea valorii și a timpului

să răspund. Am văzut atîtea
cicii căzînd cu micii lor idoli

de numele lui verbul a fost,

co temporani au resimțit acut ne-
lă. Nu voi pregeta să-i numesc,
extaustiv. Constat schimbări evi-
nu și Nina Cassian. Eugen Iebe-
le nare respirație, dar le compen-
rții prin gravitate, iar Nina Ca-
intîm subliniată prin pondere neo-
cula momentul oportun impune o
ul inevenită. A. E. Baconsky pre-
teziei și acum o extinde filan-
zează, Ion Horea, demonstrează o

IO MIRCEA VOIEVOD

pe
scena
teatrului
de
stat
din
Constanța

de DAN TĂRCHILA

marginarii

un spectacol de folclor dobrogean

La numai câțiva ani de la încheierea sa ca instituție culturală de sine stătătoare, Ansamblul de cîntece și dansuri „Briulețul” din Constanța ni se înfățișează cu un bilanț apreciabil de succese raportate și, în consecință, cu o largă popularitate în regiune și în țară. Ultima stagiune cu un spectacol prezentat de „Briulețul” în orașele și satele dobrogeane combină într-un repertoriu aparent încheșat producții folclorice de specii și proveniențe variate, de la dansul popular din Oaș la cîntecul liric dobrogean; bănuim în intenția regizorului Marius Știolanu crearea unui spectacol unitar (simbolul briului nesfîrșit purtat de dansatori) în conținut și în realizarea sa scenică. Faptul de a surprinde într-un spectacol liniile multiple ale unei forme de manifestare artistică atât de complexă cum este folclorul implică necesitatea unei selecții mai mult decât riguroase. Numai astfel se ajunge la o finută și o greutate într-un spectacol de ansamblu. Creația regizorală, în primul rînd, trebuie să se supună rigorilor selecției. Spațiul rezervat acestui articol nu îngăduie citarea unor texte de cîntece din spectacol care pot fi cu ușurință suspectate de contrafacere, de neautenticitate. Profesionalismul impune adaptarea la exigența estetică, la nivelul cultural al spectatorului și la respectarea din toate punctele de vedere a materialului folcloric. Pe de altă parte discontinuitatea, în locul unei tensiuni artistice gradate a spectacolului, face ca țelul propus să fie atins doar prin talentul unor

preludiu

În contextul de profunde semnificații al relației oraș-sat, activitatea de răspîndire a cunoștințelor culturale științifice la sate ocupă desigur un loc important. Prezența tot mai pregnantă a presei, radioului și televiziunii în lumea de astăzi a satului, cit și interesul tot mai viu suscitat de masele largi ale populației rurale față de cercerile științei și culturii, implică exigențe și eforturi sporite. Brigăzile științifice, formate din intelectuali cu o bună pregătire, animați de năzuința popularizării celor mai actuale probleme ale

cunoașterii umane, constituie unul din mijloacele prin care se realizează ascendența către nou, către cunoaștere și multilateralitate, a oamenilor muncii de la sate. Folosirea în componența acestor brigăzi a unor intelectuali de prestigiu, sondajul atent efectuat în mase pentru a veni în întîmplarea cerințelor acestora, folosirea unor forme variate de expunere, utilizarea tot mai frecventă a mijloacelor tehnice audio-vizuale, a aparatelor de laborator, sînt doar câteva din măsurile Comitetului pentru cultură și artă al regiunii Dobrogea care s-au dovedit de o mare eficiență. În scopul asigurării unei participări extinse a intelectualității la viața culturală a satelor, Comitetul regional pentru cultură și artă a luat nu de mult inițiativa trimiterii în fiecare duminică, pe scenele căminelor culturale, a unei brigăzi științifice a studenților. Pe lingă brigă-

de interpreti ce cuceresc pe rînd publicul și aceștia, numai ei, sînt ceruți pînă la epuizare de spectator. Merită să fie relevate vocea plină de lirism a lui Marinică Iordache, care în scurt timp și-a cîștigat o largă popularitate, profunzimea sentimentului și interpretarea fin nuanțată a cîntecelor populare (Ileana Constantină, Antoaneta Măgureanu), felul propriu, hazliu de interpretare muzicală a binecunoscutului Emil Gavriș, dansurile antrenante prin varietatea formelor în care suplețea și grația se îmbină armonios cu vigoarea și vioiciunea într-o plastică admirabilă. Din păcate, interpretarea aproape vulgarizată, de un umor cu totul indoielnic a lui Petrică Sanghriu, pune într-o lumină neplăcută întregul spectacol. Ansamblul „Briulețul” urmărește deseori efecte de moment, firește, cu succese de moment, prin înscenări umoristice. Dacă uneori se reușește (cuplul flăcăilor poznași) alături, fiind de un gust aproximativ (cuplul comic din dansul popular din Oaș), lasă să se facă simțită indiscutabil o notă discordantă. Costumația insuficient variată, numărul redus al dansatorilor, lipsa de expresivitate a figurilor (zîmbetul cu orice preț „optimist” al dansatorilor și interpretărilor devine aproape un rictus în momentele de mare efort), contractul fizic — repertoriu în cazul unor artiști, toate acestea nu pot conduce în nici un caz la sentimentul perfecțiunii interpretative. Se impune necesitatea găsirii unor forme originale de manifestare artistică larg cuprinzătoare, poate chiar sub forma unor mari serbări populare de o înaltă finută artistică și de o sporită spectaculozitate. Aș sugera în acest sens colaborarea cu formațiile artistice ale căminelor culturale evidențiate prin concursuri, în înfîlțiri periodice care să devină tradiționale. Dacă ne gândim la numărul impresionant al oamenilor muncii și al turiștilor străini veniți vara la odihnă pe litoral ne vom da seama de necesitatea unor manifestări de natură să scoată în relief cu mijloacele artei viața nouă a oamenilor, chipul nou al României socialiste. Mesagerii artei populare, în speța ansamblului „Briulețul”, le revin sarcini noi, de natură să înălțare spiritul conștient al unor laude generale pozitive legate de spectacolele formației.

I. M. F.

zile științifice existente, iată o nouă brigadă, formată din studenți cei mai bine pregătiți de la Institutul pedagogic de 3 ani din Constanța. Îndrumați de cadre universitare cu experiență, viitorii profesori se familiarizează astfel cu cerințele intelectuale și orizontul unui vast auditoriu, iau contact cu noile realități rurale, dobîndesc priceperi și deprinderi utile muncii lor la catedrele satului. Deplasările efectuate pînă în prezent de brigada științifică a studenților au dovedit că această formă de activitate obștească poate fi dezvoltată pe viitor. La o analiză atentă, ea ar putea deveni un element intrinsec al practicii pedagogice a studenților, ca un preludiv al viitoarei activități culturale pe care o vor desfășura noii profesori la sate.

OVIDIU MIHU

Bucurîndu-se în secolul trecut de mare prestigiu, drama de inspirație istorică, creată de romantici, a impus în teatru o anumită viziune, patetică, descoperind mari înfruntări de energii, pasiuni și temperamente, eroismul. Secolul nostru a preferat însă, mai adesea, să sondeze de subterfugurile istoriei, ciocniri ascuțite de interese economice, conflicte aspre de clasă, adversități și slăbiciuni omenești. Dramaturgi eminenți de la Shaw și Pirandello pînă la Brecht, Anouilh și Dürrenmatt, au înfățișat în creațiile lor dramatice o istorie deromatizată în care personalități ca Iulius Caesar, Napoleon ori Henric IV apar în dimensiuni umane obișnuite, trăindu-și firesc viața, comportîndu-se ca toți oamenii, fără măreție exteriocară, chiar atunci cînd întreprind importante acțiuni politice ori militare. Cu ultima sa piesă, intitulată sugestiv „IO MIRCEA VOIEVOD”, dramaturgul Dan Tărchilă a pășit tocmai în acest teren, plin de interes, dar și de reale dificultăți, al dramei istorice. Respectuos față de linia tradițională a dramaturgiei noastre, autorul a alcătuit un poem dramatic de factură romantică, dorind să releveze spectatorului conținutul patetic al unei epoci îndepărtate din istoria patriei noastre — epoca domniei lui Mircea cel Bătrîn. Deși, în general, reacția artistică a scriitorului în fața faptului istoric apare ușor demodată, străduința de a descifra în evenimentele și oamenii trecutului sensuri active contemporane merită toată considerația.

Acțiunea dramei „Io Mircea Voievod” este plasată în ultima perioadă a domniei lui Mircea cel Bătrîn, într-un moment politic important pentru țările române, atunci cînd în raportul de forțe dintre statele Europei centrale și sud-estice se schițase o schimbare. Imperiul otoman trecea printr-o criză, determinată de lupta pentru putere pe care și-o disputau urmașii lui Baiazid. Ungaria, simțind îndepărtat pentru moment pericolul unei invazii turcești, își orientase eforturile politice spre apus, unde se închegea imperiul romano-german al cărui conducător va fi chiar Sigismund, regele maghiar; Vladislav Jagello, monarhul polon, speriat de reușita lui Sigismund, își caută în grabă aliați. Mircea cel Bătrîn, domnul Țării Românești, seizează valoarea politică a momentului și, prin acțiuni diplomatice abile, încearcă să obțină pentru țara sa o poziție favorabilă în conjunctura politică a vremii. Ca să se asigure împotriva unor eventuale imixțiuni ale regelui Ungariei în treburile Țării Românești, el reînnoiește tratatul de alianță cu polonii și, ca să înlăture primejdia otomană, sprijină urcarea pe tronul sultanilor a lui Musa Celebi, unul dintre fiii lui Baiazid. Pe de altă parte, caută să facă față uneltirilor interne dirijate de episcopul catolic care, în dorința de a extinde dominația bisericii sale peste Țara Românească, vrea pe scaunul țării un domn vasal lui Sigismund al Ungariei. Pe această canava de evenimente politice Dan Tărchilă a brodat întîmplările dramei sale, cu scopul evident de a pune în lumină personalitatea domnului muntean, evocîndu-i cu căldă admirație marile fapte de arme, înțelepciunea de conducător și atașamentul nestrămutat față de popor. Istoria acelor vremi se desfășoară în „Io Mircea Voievod” pe o singură dimensiune, măreția de nimic umbrită, prin intermediul căreia dramaturgul își transmite mesajul patriotic. Spectatorul îl recepționează fără dificultăți, înfiorîndu-se la vederea acelor

timperi de cumplit zăbucium politic, pe care autorul a greșit cu pricepere inerente frămîntări omenești: iubiri neîmplinite, suferințe materne, ambiții ratate, înstrăinări sufletești dureroase. Am simțit însă regretul că, în transpunerea artistică a unui act de bogat și de valoros conținut de fapte și de idei, dramaturgul a apelat la procedee onorabile poate, dar vechi, în raport cu cerințele anilor aceștia de căutări și înnoiri artistice. Alecsandri, Davilla, Delavrancea au fost solicitați pentru a sugera un personaj, o situație, dezlegarea unui conflict. În felul acesta, originalitatea piesei s-a pulverizat înăbușită de eclecticismul procedeeistic, iar spectatorii, cel puțin unii dintre ei, nu-și vor putea stăpîni părerea de rău că lucruri frumose n-au fost înfățișate într-un chip mai nou, mai surprinzător. În plus, compoziția poetică a dăunat conflictului dramatic care, poate și din cauza numeroaselor tablouri, apare decupat, lipsit de tensiunea necesară. Există în desfășurarea acțiunii momente de puternic dramatism — dar numai momente — separate prin mari spații goale de tensiune. Dacă adăugăm la acestea insuficienta motivare a unor conflicte (dintre domn și soția sa Mara), caracterul narativ, epic al unor scene, existența unor tablouri la care se putea renunța (primul tablou de la minăstirea Cozia), avem reprezentarea sumară a defectelor de construcție care subminează acest text, valoros în alte privințe.

Deci, dacă literar piesa nu trăiește prin construcția ei (tributară altor creații dramatice de același gen) și prea puțin prin personaje (cu excepția personajului principal), ea trăiește sigur prin cuvînt, prin replici. Autorul a știut să-și ferească personajele de o vorbire prea retorică ori prea calpă. Replicile pe care și le aruncă personajele, în afara faptului că au vioiciune și cursivitate, sînt, în foarte multe cazuri, dolidora de idei și de emoție, frumoase în expresia lor verbală, fără a trăda vreă intenție de calofilie. O fină poezie a inteligenței, a spiritului se degajă adesea din ele, datorită, firește, și stilului ușor aforistic în care e scrisă piesa.

Transpus pe scena Teatrului de stat din Constanța, textul piesei și-a demonstrat calitățile, dar și-a făcut vizibile și defectele. Sezîndu-le într-un mod inteligent, regia (C. Dinischiotu) a pus accentul pe valorile de spectacol cuprinse în text, oferînd publicului, înainte de toate, ceea ce se cheamă o „montare” creată fără ostentație și cu mijloace relativ simple. Patosul viziunii istorice a autorului a fost susținut și subliniat cu dibăcie regizorală prin cele mai variate mijloace, începînd cu jocul actorilor și sfîrșind cu efectele cromatice și sonore.

Înțelegînd natura poetică a piesei, C. Dinischiotu a construit spectacolul mai mult pe tablouri cu valoare în sine. Faptul n-a rămas fără urmări: ritmul spectacolului s-a resimțit, a fost prea lent, mai cu seamă în primul act, lăsînd impresia unui angrenaj insuficient stăpînit. Indiscutabil, cel mai interesant și mai consistent personaj al piesei lui Dan Tărchilă este Mircea, domnul Țării Românești, personalitate complexă în care se îmbină organic și dialectic două laturi contrarii: acțiunea și contemplația. Lupta dintre aceste două contrarii nu duce la sfîșierea interioară a personajului așa cum se întîmplă în „Hamlet”, ca să luăm un exemplu ilustru. Mircea, contemplînd apele Oltului la Cozia, are înfiorări meta-

fizice în fața ireversibilității timpului și a neputinței umane de a spînteca vălurile viitorului, dar toate acestea nu-i desființează setea de acțiune. Dimpotrivă, contemplația, meditația, îi oferă un suport teoretic, ideativ, util pentru ceea ce vrea să întreprindă, ajutîndu-l să-și înțeleagă mai bine destinul, să vadă necesitatea istorică de a se dedica țării și poporului. Sandu Simionică, interpretul lui Mircea, s-a găsit în fața unui rol deosebit de dificil. A fost mai reușit atunci cînd a avut de ilustrat latura activă a personalității domnului, creînd un Mircea-voievod impunător, frămîntat și abil în problemele politice. Ceadaltă latură a personalității lui Mircea, omul contemplativ care caută cu mintea rosturile adînci ale lucrurilor, i-a scăpat însă, jocul său fiind, după părerea noastră, insuficient de nuanțat și de mobil pentru a exprima finețea, caracterul fulgurant al meditațiilor domnului. Ileana Ploscaru și Marcela Sassu (cea dintîi în rolul Vișei, țiticoarea domnului, cea de-a doua în rolul Marei, doamna țării) au creat cu economie de mijloace actoricești un cuplu în care fiecare din cele două personaje și-a impus personalitatea sa distinctă. Un joc plin de sensibilitate, înviorător, ingenuu a desfășurat Melania Cîrjă în rolul Arinei, fiica domnului. Jocul celorlalți actori ne-a părut entuziast, dar, în unele scene, lipsit de dinamism și mai ales de unitate. Dacă Dan Herdan, în rolul episcopului catolic Francisc, dă interpretării sale finețe, subtilitate, acordîndu-și organic mișcărilor, gesturile, vorbirea cu psihologia personajului respectiv, — reușind prin aceasta să-l facă viu — nu același lucru se poate spune despre alți actori, în jurul cărora s-au făcut simțite anumite stereotipii teatrale stînjitoare: atitudinile pseudosolemne, gesturile a căror expresivitate s-a tocit de mult (închistarea pumnului pe prăselele pumnalului, fandarea piciorului drept sau stîng, pipăirea aerului cu minile pentru a exprima suferință, chemare etc.), îngroșări sau rotunjiri exagerate, neîreșiți ale vocii, care dau impresia că replicile „se spun”, după ce au fost doar memorate. Romel Stănciugel (Ioan, vărul lui Mircea, pretendent la domnie), subtil pe alocuri, și-a sărăcit personajul a cărui complexitate sufletească este — credem noi — aproape o axiomă în dezvoltarea conflictului piesei. Dem Hagiac, Costel Rădulescu, Emil Sassu, Longin Mărtioiu, Paul Lavric ș.a. au completat o echipă de actori care au muncit la realizarea spectacolului. Bravo scenografiei! (I. Ipser). Ca printr-o minune, a reușit să evite efectele neplăcute ale contradicției dintre un decor stilizat, construit pe câteva elemente sugestive, în stilul celor mai moderne concepții scenografice, și o costumație, plină de culoare (dar și de culori), bogată, copleșită de mătăsurii și aurării, în maniera scenografiei clasice realiste. Contradicția există, dar trece neobservată pentru că plastica personajelor și a unor scene aduce un aer de autentică și veche iconografie românească.

Incluzînd în repertoriul său drama istorică „Io Mircea Voievod” de Dan Tărchilă, Teatrul de stat din Constanța are meritul de a fi readus în conștiința noastră, a celor de azi, amintirea vie a unei epoci de înflăcărată istorie românească.

EM. ȘTEFANESCU

Nu sînt prea multe zile de cînd pe panourile de afișaj ale orașului Hirșova, putea fi văzut afișul care-i informa pe localnici că la Casa de cultură va avea loc spectacolul: „Zece ani pe scenă”.

zece ani pe scenă

ruire în brigada artistică de agitație a casei de cultură. Alcătuit din cele mai reprezentative și izbutite secvențe pe care brigada le-a avut incluse în aproape 60 de programe, cite s-au adunat la număr de-a lungul activității sale, spectacolul „Zece ani pe scenă” a constituit o sinteză a tot ceea ce au creat și oferit mai bun publicului spectator artiștii amatori din Hirșova, în decurs de un deceniu. Marcînd prin această aniversare o etapă în drumul spre maturizarea artistică, spre calitate, artiștii amatori au consențat în același timp o anumită latură specifică mișcării artistice de amatori de la noi și anume continuitatea și strădania pentru perfecționarea măiestriei interpretative. Colectivul acesta entuziast poate fi asemuit cu o școală prin care au trecut peste 120 de artiști amatori care au învățat să transfigureze artistic elemente din viața noastră clocotitoare. Unii dintre actorii amatori care au activat în această formație, perfecționîndu-și măiestria interpretativă, bucurîndu-se de sprijinul și grija cu care statul nostru încurajează și promovează tineretele talente, sînt acum actori ai teatrului constănțean. Actorii Ana Mirena și Nae Ivănescu s-au întors cu acest prilej în mijlocul foștilor lor colegi de scenă, participînd la spectacolul jubiliar. Dincolo de succesul raportat de spectacol, este de relevant prețuirea de care se bucură arta amatoare, prețuire atît de elocvent reflectată de această sărbătorire.

VIORIEL CHURTU

Sculptură de HENRY MOORE.

Dezvoltarea cercetării științifice, ca și avântul impetuos al culturii și artei în țara noastră aduc în discuție raportul dintre estetică și pedagogia estetică. Clarificările necesare în aceste ramuri ale științei, înregistrează progrese și conduc la rezultate favorabile atât în organizarea învățămîntului, cât și în planul cercetării de specialitate. Unele întârzieri, mai ales în privința delimitărilor metodologice, sînt păgubitoare însă pentru acțiunea de propagare a culturii artistice și de educație estetică a maselor. Studii și articole, chiar dintre cele apărute în ultimii ani, ca și programa cursului de estetică, nu disting temele specifice esteticii de cele specifice pedagogiei, nu ierarhizează problemele tratate potrivit importanței lor. Mai mult, unele studii rămîn încă departe de problematica nouă și extrem de interesantă a cercetărilor moderne de pedagogie a artei.

Mult timp ideea pedagogică a fost exprimată în contextul celei estetice sau invers. După mai bine de două milenii de cînd, în vechea Eladă, idealul estetic a fecundat idealul pedagogic, estetica și pedagogia continuau să fie integrate în filozofie. Iluministul german Alexander Baumgarten introduce în 1750 termenul de „estetică” (prin opera sa „Aesthetica”), iar Friedrich Schiller dă prima lucrare de pedagogie estetică, „Scrieri asupra educației estetice a omului” (1795) — anunțînd, prin titlu, intenția de a se ocupa de educație, deci de obiectul specific pedagogiei. Schiller afirma importanța educației prin artă ca proces de perfecționare morală și de apropiere a omului de esența și aspirațiile sale. Totuși pedagogia și estetica rămîneau nediferențiate, iar metoda folosită era deducția.

La răscrucea dintre ultimele două secole ideea educației artistice dobîndește mai multă substanțialitate ca reacție împotriva tehnicismului și utilitarismului și ca orientare spre artă, considerată ca un mijloc de protejare a sensibilității umane într-o societate care se industrializa haotic. Societatea evolua, cum remarcase Karl Marx încă de la jumătatea secolului trecut, „desființînd relațiile patriarhale și idilice”, agîtînd excesiv valorile materiale și devenind mai mult o lume a civilizației decît a culturii.

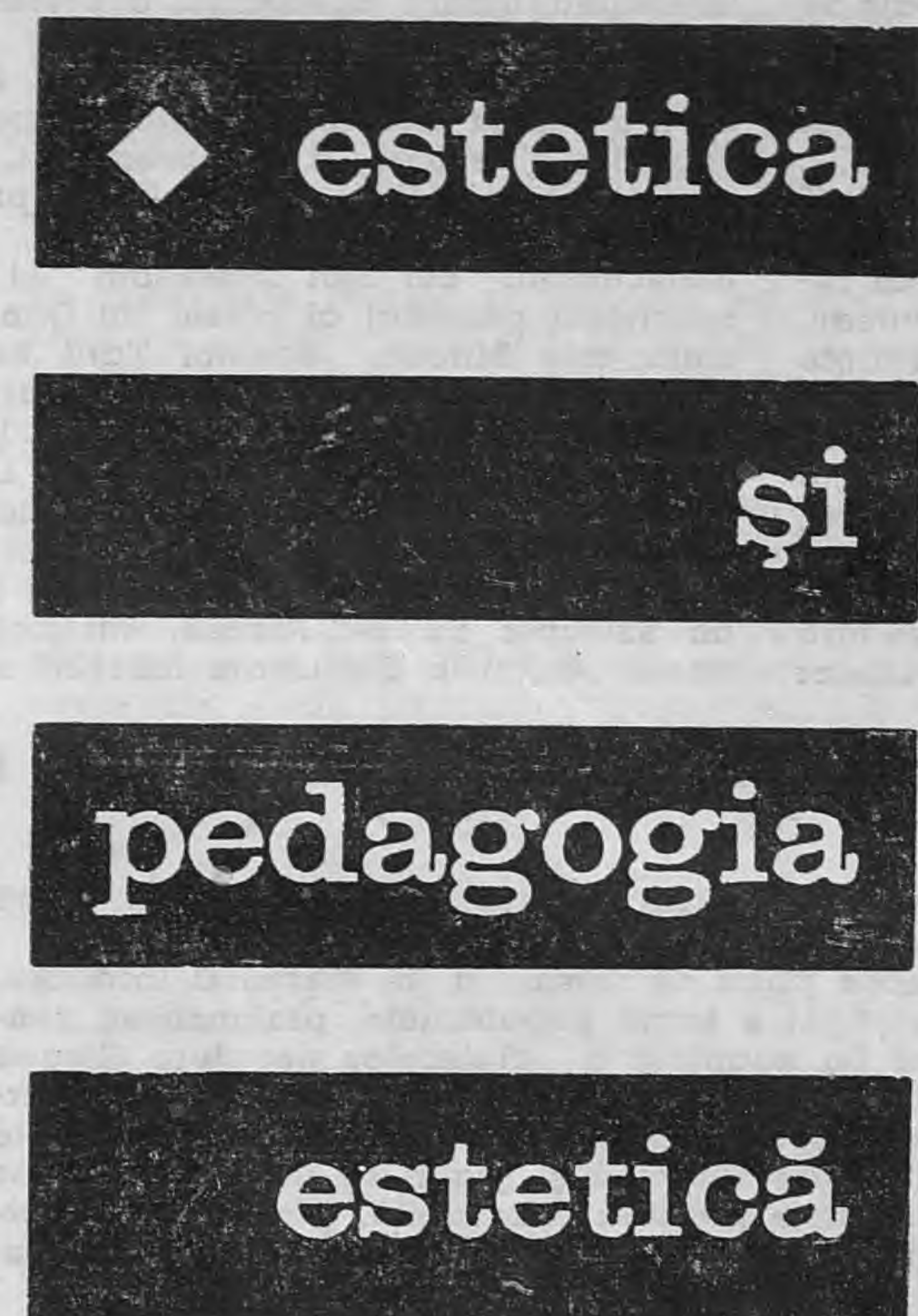
Momentul clarificărilor și al prefacerilor gno-seologice și metodologice, numit de unii gînditori „revoluția copernicană a teoriei educației” avea să se declanșeze la începutul secolului nostru. Pedagogia și estetica năzuiesc, pe urma exem-

plului ademenitor al științelor experimentale, să devină discipline autonome, desprinzîndu-se de filozofie. Ele se îndreaptă spre metodele exacte procedînd inductiv și nu deductiv, studiînd experimental relația artă-om (estetică) sau procesul influențării omului prin artă (pedagogia estetică). Pentru estetică arta și raportul artă-om constituie un obiect de cercetare. Pentru pedagogie arta devine un mijloc de educație, un instrument formativ cu efecte în toate registrele vieții spirituale. Pedagogul artei cercetează procesul educației pentru și prin artă, stabilînd o relație între forța de influențare a artei și idealul educativ. Estetica cercetează și modalitățile frumosului și legile incorporării lui în diversele activități umane (industria, comerțul, învățămîntul etc.), în timp ce pedagogia, plecînd din acest punct, se ocupă de formarea omului și de influențarea vieții sociale prin artă.

Toate aceste delimitări au avut și au loc în cadrul unei vaste mișcări cultural-pedagogice. În ultimele decenii se cristalizează un proces de democratizare continuă și reală a culturii estetice, susținut de activitatea pedagogilor și de dezvoltarea vertiginosă a tehnicii moderne (a radioului, a televiziunii, a tehnicii reproducerilor) și în același timp puternic stimulat de exemplul politicii culturale a statelor socialiste.

S-a ajuns la o amplificarea a direcțiilor de realizare a educației estetice și prin aceasta, la o diferențiere în ramuri a pedagogiei estetice. Educația artistică, redusă mult timp la învățămîntul literaturii, al muzicii și desenului tînde să devină un sistem armonios și complex, din care să nu lipsească educația coregrafică, cinematografică și dramatică. Noi direcții se adaugă celor existente. Educația estetică socială dobîndește un conținut nou și o pondere nouă. Apar lucrări despre estetica relațiilor și a conduitei, despre estetica vieții cotidiene (a locuinței, a ținutei vestimentare, a folosirii florilor ca orna-

ment). Cea mai bogată în consecințe a fost și continuă să fie înnoirea și amplificarea funcțiilor educative ale artei. Este vorba de o schimbare de esență, care înlocuiește opoziția spectator-creator considerată mult timp ca ireductibilă, cu o relație formativă și reciproc stimulativă. Spectatorul recunoaște în opera de artă o creație care îl exprimă și îl înobilează; creatorul de artă vede în cititor, privitor sau auditor un semen cu disponibilități și cu exigențe artistice, un creator virtual, capabil de acte de valorificare estetică. În fond, se schimbă și urmează să se schimbe în continuare concepția despre predarea artelor, conținutul programelor și al manualelor de literatură, de istoria muzicii și a artelor plastice și, inevitabil, tehnica procesului instructiv-educativ. Utilele discuții inițiate la noi de Ministerul Învățămîntului cu privire la predarea

literaturii în învățămîntul superior*) constituie o înscriere a preocupărilor românești în vasta mișcare mondială orientată spre îndepărtarea didacticismului în predarea artelor.

Dezvoltarea problematicii pedagogiei estetice și creșterea rolului ei social-cultural se reflectă și în planul organizatoric. Eforturile pedagogilor artei s-au întrunit sub egida UNESCO-ului în cadrul unor societăți internaționale: Societatea Internațională a Educației Muzicale, Societatea Internațională a Educației Artistice (INSEA). S-a organizat la scară mondială schimbul de informații și lucrări, conform principiului că „nu există națiune, rasă sau popor care să nu aibă de învățat de la alte popoare ceva util și care, la rîndu-i, să nu poată contribui la îmbogățirea patrimoniului cultural al umanității” (Thomas Munro, L'education artistique sur le plan international, UNESCO, 1954). Au apărut și apar reviste de educație estetică generală, dublate de reviste specializate privind educația muzicală, educația plastică, educația estetică industrială. Estetica are la rîndul ei o evoluție interesantă și, în unele privințe, neabătută acum 20—30 de ani, evoluție care o impune ca o mare știință a societății contemporane, cum o numesc unii esteticieni.

Ea și-a definit și extins obiectul cercetării, adăugînd la studiul artei și studiul raportului artă-om și pășind în continuare la studiul, între altele, a frumosului artistic: frumosul industrial, social, urbanistic etc. Așa au luat naștere esteticile aplicate: estetica industrială, estetica urbanistică, estetica învățămîntului. Estetica industrială, de exemplu, a fost promovată într-un timp extrem de scurt, în multe state

la rangul de disciplină sau secție de specializare a învățămîntului superior. În același timp, educația estetică profesională a intrat în componența formației viitorilor tehnicieni și ingineri, economiști și edili. Se urmărește astfel trecerea de la pregătirea empirică (sprijinită pe simțul estetic natural), la un proces educativ științific în vederea încorporării frumosului în tot ceea ce constituie cadrul material al vieții omului.

Amplificarea și diferențierea în ramuri a esteticii generale și progresele ei metodologice au produs, ca și în cazul pedagogiei estetice, semnificative modificări în organizarea învățămîntului. În unele state estetica generală a fost introdusă în planul de învățămînt al tuturor facultăților care pregătesc profesori, producînd efecte educative remarcabile.

Există teme specifice esteticii, altele specifice pedagogiei și există interfețe (gustul estetic, atitudine estetică). În timp ce esteticianul angajat în studiul relației artă-om, are în vedere personalitatea cultivată, pedagogul ține să cerceteze raportul dintre arte și vîrstele școlare și să semnaleze erorile de receptare și apreciere. Delimitările sînt necesare nu pentru a izola estetica de pedagogie, ci pentru a evita confuziile și a determina direcțiile principale de lucru. Așa gîndea de altfel și Ernst Weber, cînd în 1907, publica lucrarea „Aesthetik als pädagogische Grundwissenschaft”, prima care abordează chestiunea raportului dintre estetică și pedagogie. De atunci și pînă astăzi estetica a fost mereu invocată ca știință indispensabilă pedagogiei, iar extinderea cîmpului de lucru al educației estetice s-a făcut nu numai prin impulsul cererilor societății, ci și pe baza progreselor esteticii. Societatea contemporană fundamentată pe știință și tehnică a evidențiat, mai mult decît oricare alta, rolul artei în formarea și afirmarea personalității integrale și armonioase. Iar această insistență solicitare a artei a făcut din estetică și din pedagogia estetică discipline de mare actualitate. „Unul dintre faptele cele mai notabile ale secolului al XX-lea, scria esteticianul francez Raymond Bayer în 1961, este dezvoltarea anumitor științe umaniste. Descoperind metodologia proprie lor, aceste discipline cîștigă puțin cîte puțin autonomia... Așa se întîmplă cu estetica, disciplină care, detașată de filozofia generală, tînde să devină o știință pozitivă” (R. Bayer, L'esthétique mondiale au XXe siècle). Așa se întîmplă și cu pedagogia, și în mod special cu pedagogia estetică, disciplină aflată mai mult chiar decît estetica nu numai în constituire, ci și într-o neîntreruptă creștere cantitativă și calitativă. Înscrierea cercetării științifice românești de estetică și pedagogie estetică în tematica mondială nu trebuie privită ca o chestiune a specialiștilor, ci ca o problemă culturală a statului socialist. Educația multilaterală prin artă este astăzi prețuită pentru puterea ei de a determina atitudini și convingeri superioare, de a forma tineretul în spiritul umanismului socialist al idealurilor epocii noastre.

În acest sens aș face în încheiere cîteva propuneri: Consider că dezvoltarea esteticii ca știință cere cu necesitate înființarea, în cadrul Academiei Republicii Socialiste România, a unui institut de estetică, organizat pe secții, în funcție de constelația de estetici speciale, iar în cadrul Institutului de Științe Pedagogice, a unei secții de educație estetică. În al doilea rînd, cercetările de estetică și pedagogie estetică referîndu-se la fenomenele concrete ale vieții sociale și artistice, ar fi cît se poate de util să se studieze experimental posibilitatea completării și modernizării educației estetice școlare sub raportul conținutului și al tehnicii predării.

În fine, e absolut necesar să se pășească la o acțiune fermă și bine orientată de perfecționare a pregătirii estetice, a viitoarelor cadre didactice, acestea fiind astăzi solicitate tot mai frecvent în acțiuni cultural-estetice, atât în școală, cît și în afara școlii.

Conf. univ. GEORGE VĂIDEANU

mînzul

Fiindcă nu mai aveam astîmpăr,
mama m-a pus să păzesc un bostan:
e un ou de cal, m-a mințit ea,
ai să scoți din el un mînz roșcovan.

Toată iarna l-am păzit pe cuptor,
furat de planuri cu totul;
pe unde „oul” avea o pată albă — îmi ziceam —
o să-și scoată-n primăvară
mînzul meu, borul.

De visul meu rotund lipeam ades urechea
și azeam-năuntru un nechezat de lapte
cînd taică-meu pleca să are primăvara
și zece pui ciocniseră ouăle-n noapte.

Și știu că tot dorindu-mi mînzul roșu,
fără să vreau m-am pomenit că-s mînz
și-am nechezat și-am rupt-o prin livadă,
și păpădie am păscut la prînz.

Intr-o zi, purceii au mîncat cu clefăire surdă,
oul copilăriei, în patru părți trăznit.
Iar mînzul dinăuntru
cu coama încă udă
și-a spart găoacea prostul, zbughind spre asfințit.

urme

Au plecat izvoarele
născînd cîntecul
pietrei de cremene
cu care am învățat să vorbesc,
să beau adevărul
cu păstrăvi și vin,
să smulg crengile
cu păsări cu tot,
să-mi cresc focul,
focul de frunze și brazi
prin care alerg
în cercuri de brațe
tordeauna
cînd îmi deschid
povîrnișul ochilor — albastru.
Au plecat izvoarele
au umplut Marea
prin care alerg
în cercul de foc, izbînd
cu valuri, prin urme de cerb,
prin urme de lup.

*) Contemporanul nr. 1010 — 1966.

Natura dobrogeană aproape neimblinzită în trecut, străzile înguste și prăfuite din Medgidia, Tulcea sau Constanța, oamenii cu chipuri expresive, marea, necuprinsa și enigmatică mare au avut asupra artiștilor plastici o forță magnetică, astfel încât nu e de mirare că unele dintre cele mai alese peneluri ale plasticii românești, mai ales după 1900, au fixat pe pânză peisaje marine și dobrogene și scene din

seceta pe care oamenii nu știau să o înfrunte, cartiere sărăcăcioase, scene din porturile în care hamalii pe jumătate goi încărcau vapoarele acostate la chei... Rememorând numele artiștilor plastici a căror creație e legată de Dobrogea, trebuie să încep prin a aminti de pictorul D. Hirlescu, un artist de formație complexă, care își făcuse studiile la München. Era unul din membrii marcanți ai societății „Tinerimea artistică”, al cărei rol însemnat în mișcarea artei noastre în vremea premergătoare primului război mondial este cunoscut. Condițiile grele în care trăiau artiștii noștri sint din nou demonstrate de faptul că un pictor de talent ca D. Hirlescu era legat de mica retribuție a catedrei de desen pe care o ocupa la liceul Mircea cel Bătrîn din Constanța. În timpul care îi rămânea, artistul picta, interpretând peisajul marin și viața de pe aceste locuri. D. Hirlescu a fost și profesorul meu și lui îi port cea mai mare recunoștință pentru dragostea de artă pe care a sădit-o în mine.

În perioada dintre cele două războaie mondiale, pe aici au trecut și au lucrat Steriadi, Dărăscu, Iser, Szatmary, Cecilia Storck, Fritz Storck, Ștefan Dimitrescu, Tonitza, Lucian Grigorescu și mulți alții, tineri atunci și ajunși astăzi la recunoșterea unanimă.

O fructuoasă activitate la Constanța a avut-o și pictorul Marius Bunescu, cel care, deși la o vîrstă înaintată, apare și astăzi în expoziții cu lucrări tinerești, fără să fi pierdut nimic din strălucirea lui de mare maestru.

Legăți de Dobrogea, în care s-au născut, au apărut mai în urmă Boris Caragea și Alexandru Ciucurencu cu creația lor atât de prețioasă.

Nu trebuie să se uite apoi că la Constanța a văzut lumina zilei și a trăit o bună parte din viața sa marele îndrăgostit de artele plastice, omul de gust, pasionat și subtilul colecționar care a fost Zambaccian.

Azi, vrednicia oamenilor din ținuturile dintre Dunăre și Mare, unitatea lor de gândire, conducerea înțeleaptă și adinc cunoscătoare a problemelor vieții și societății celei noi au dat naștere aici, ca și pretutindeni în această țară, unor mari prefaceri în ramurile economice, dar și unei efervescențe și înfloriri fără precedent a culturii și a artelor.

Legăturile pictorilor cu Dobrogea au fost reluate, de data aceasta circuitul realitate-artist căpătînd nu numai noi dimensiuni, dar și un conținut nou, ca urmare a prețurii de care se bucură plasticienii din partea întregii națiuni socialiste.

La Constanța, Uniunea artiștilor plastici a înființat un cenacul din care fac parte artiști tineri, viguroase talente, care găsesc în peisajul dobrogean înnoite surse inepuizabile de inspirație. Adăpîndu-se de la izvor, ei pot crea lucrări de artă care să înfrunte timpul, continuînd și dezvoltînd tradiția artelor plastice, tradiție milenară în aceste locuri — mă gîndesc la comorile sculpturale ale antichității, pe care arheologii le dau mereu la iveală.

Succesele de pînă acum ale artiștilor plastici locali (participări la expoziții

internaționale, expoziții personale sau colective la București și Constanța, prezența lor pe simezele muzeelor, decorarea unor localități cu lucrări de artă monumentală) ne fac să avem certitudinea că în viitor ei se vor dezvolta pe măsura condițiilor care le sînt puse la dispoziție. E suficient să amintesc — pentru a ilustra grija cu care ei sînt înconjuțați — că la Mamaia, într-o splendidă ambianță naturală, s-a construit nu de mult o clădire din beton și sticlă: atelierele în care creează artiștii plastici constanțeni. Lucrări de sculptură aparținînd unor maeștri ai acestei arte sau unor tineri talentați din întreaga țară împlinesc azi farmecul natural al litoralului și frumuseșile arhitecturale realizate aici în ultimii ani. Dezvoltarea picturii și decorației murale pe clădirile litoralului, cu noi și variate forme de expresie, pare a soluționa aici pentru prima oară problema colaborării dintre artiștii plastici și arhitecți, problemă atât de actuală și în strălucite.

Inexistente în trecut nici chiar în imaginația celor mai optimiști, muzele dobrogene de astăzi, și-au căpătat un profil al lor în cadrul activității muzeelor naționale. La Constanța, un elegant muzeu de artă adăpostește comori de artă realizate de cei mai valoroși plasticieni români. Muzeu cu colecții dintre cele mai bogate mai sint la Topalu, Medgidia, Limanu, Babadag. Se poate afirma, deci, cu toată convingerea că forța și energia cu care a fost înfăptuită transformarea socialistă a Dobrogei se vădesc și în dezvoltarea artelor plastice.

ION JALEA

Artist al Poporului, președintele Uniunii Artiștilor Plastici din Republica Socialistă România.

DOBROGEA IN ARTELE PLASTICE

viața celor ce trăiau pe aceste locuri. Unele dintre aceste lucrări, intrate în patrimoniul cel mai de preț al culturii naționale, aduc în fața omului contemporan și în mod deosebit în fața tineretului, realitatea dobrogeană din trecut: cîmpuri lucrate cu mijloace rudimentare și arse de

De la Aman sau Grigorescu, care au lăsat doar cîteva consemnări ale întîlnirii lor cu marea, la Bunescu care a străbătut — pictînd — întreaga coastă a litoralului, la Luchian, Petrașcu, Iser, Dimitrescu, Șirato, Vasile Popescu și mulți alții, poposiți cu șevaletele lor aici, se înscrie un lung șir de ani în care au prins viața nenumărate peisaje, portrete și compoziții aflate azi în galeriile de artă ale țării.

Între aceștia, N. N. Tonitza ocupă un loc important prin numărul impresionant de lucrări inspirate de Dobrogea. În biografia sa se consemnează chiar o „perioadă dobrogeană“.

TONITZA inedit

vizuire din București care cere „...judecarea plingerii respective la 13 iulie 1931...“, cit și a Ministerului de Interne care menționează „...să se pună în discuție dacă acest contract (contractul încheiat cu Tonitza, Bacalu, Buiuc n.n.) se poate semna față de contestația făcută înainte Comitetului local de pictorul Vasilescu...“

Contrariat de tergiversarea semnării contractului și de intervenția pictorului C. Vasilescu, Tonitza se adresează lui Nicolae Iorga, președinte al Consiliului de Miniștri, pe care presupunem că pictorul l-a cunoscut în perioada stabilirii sale la Vălenii de Munte (1921—1924), acolo unde își avea reședința marele nostru istoric.

Scrisoarea lui Nicolae Tonitza către Nicolae Iorga, datată 23 iulie 1931, este edificatoare pentru situația în care se afla pictorul atunci: „Jalba introdusă de d. C. Vasilescu (...—) nu este, nădăjduiesc, decît una din ultimile, dar și cea mai scandalosă șicană ce mi se face în drumul meu de corectă străduință artistică (... șicană care are un dedesubt, ce frizează codul penal (... șicană ce parvine (folosindu-se de o lacună din legislația românească) să izbească pînă la ruinare în existența artiștilor cu conștiința profesională încă netăbăcită, să paralizeze cele mai frumoase și mai urgente năzuințe ale comunității...“

Rezoluția lui Nicolae Iorga: „Se va încredința zugrăvia d-lui Tonitza. E neadmisibil să se trateze chestiile de artă prin vulgare străgăniri“ a determinat definitivarea și semnarea contractului la 8 august 1931 și apoi deschiderea șantierului de lucru.

Dar munca începută nu avea să-și urmeze cursul într-o tîhnită și ideală colaborare cu comanditarii vremii. Foarte curînd Tonitza va trebui să schimbe (la insistența primăriei) cursul lucrărilor prevăzute în contract, să facă repetate întîmpinări pentru ordonanțarea ratelor, să solicite promptitudine în execuția timpelui și a mobilierului bisericii. Șirul necazurilor lui Tonitza avea să fie continuat de intrigile urzite, spre defăimarea sa, de către Jean Buiuc și preotul Atanasie Popescu, ca și de refuzul lui C. Bacalu de a justifica cheltuielile făcute pentru materialele consumate.

Cu toate acestea, prin plecarea sa de pe șantier, la 26 octombrie 1932, Tonitza nu a intenționat, desigur, să părăsească lucrarea mai înainte ca ea să fi fost terminată, din moment ce în scrisoarea din 10 noiembrie 1932 către Primăria Municipiului Constanța el face cunoscut că: „Am vorbit azi cu sculptorul Dima. Luni dimineață (14 noiembrie) va intra în biserică cu montarea catapetesmei și a mobilierului...“

Dar intervenția scrisă către primărie a pictorului Jean Buiuc și a preotului Atanasie Popescu, a cărei copie Tonitza o cere primăriei la 27 octombrie 1932, pare să fi fost mobilul care, adăugîndu-se celorlalte, a determinat pe artist să nu mai revină, în pofida celor opt somații trimise de primărie în timp de doi ani (martie 1933 — iunie 1934). Așa se explică de ce la 15 iunie 1934 preotul Roșculeț, delegat al primăriei Municipiului Constanța se deplasează la București „... în vederea tranșării definitive a picturii bisericii Sf. Gheorghe care nu a fost terminată pînă în prezent...“

Întrecit Tonitza se afla la Iași acesta răspunde intervenției preotului printr-o scrisoare concludentă pentru tot ceea ce au însemnat cei doi ani de muncă la Constanța: „N-aș dori să mă aflu încă odată în iadul de neplăceri în care am suferit doi ani de-a rîndul la biserica Sf. Gheorghe din Constanța — neplăceri dublate de pagube materiale, pe care sf. voastră le cunoaște în bună parte... (...) Vă mărturisesc că, dacă n-aș fi fost un temperament de o răbdare afară din comun, aș fi abandonat lucrarea mult mai de mult și anume de atunci de cînd mi s-a refuzat demontarea vechii catapetesme — (ca să-mi pot continua lucrul conform literei contractului) ceea ce m-a silit să schimb planul inițial de muncă, zugrăvind în locul altor alte spații, ce se cuveneau pictate mai firziu, — ceea ce a avut ca urmare, după cum foarte bine vă amintiți, o

seamă de mizerii în ordonanțarea banilor ce mi se cuveneau. Mizerii pe nedrept făcute mie și inspirate de un puternic consilier comunal care se nimerise a fi și preot slujitor al sf. locaș pe care mă trudeam să-l înfrumusețez. (...) Aș fi putut să încetez lucrarea și să mă adresez justiției, puțin mai firziu, și anume atunci cînd am descoperit că mi se corup tovarășii de lucru, ca și oamenii tocmii cu ziua — și mi se sustrag sculele și materialele ce le aveam depozitate în biserică, pentru împodobirea unei vile vecine, al cărei proprietar făcea parte din consiliul comunal și slujea ca preot în bis. Sf. Gheorghe.

Aș mai fi putut abandona zugrăvirea și m-aș fi adresat justiției și atunci cînd — (tot pentru voluptatea mizeriilor) — mi s-a făcut cunoscut în scris de Primăria Constanța (posed actul în arhiva mea) — că dacă nu achit suma de una sută mii lei (în baza cărei legi?) — P.S.S. Episcopului Gherontie al Constanței, nu mi se va mai ordonanța nici un gologan.

Toate aceste șicane — și încă alte multe deopotrivă de grave — m-ar fi putut îndreptăți să părăsesc Constanța și să cer dreptate și daune. (...)

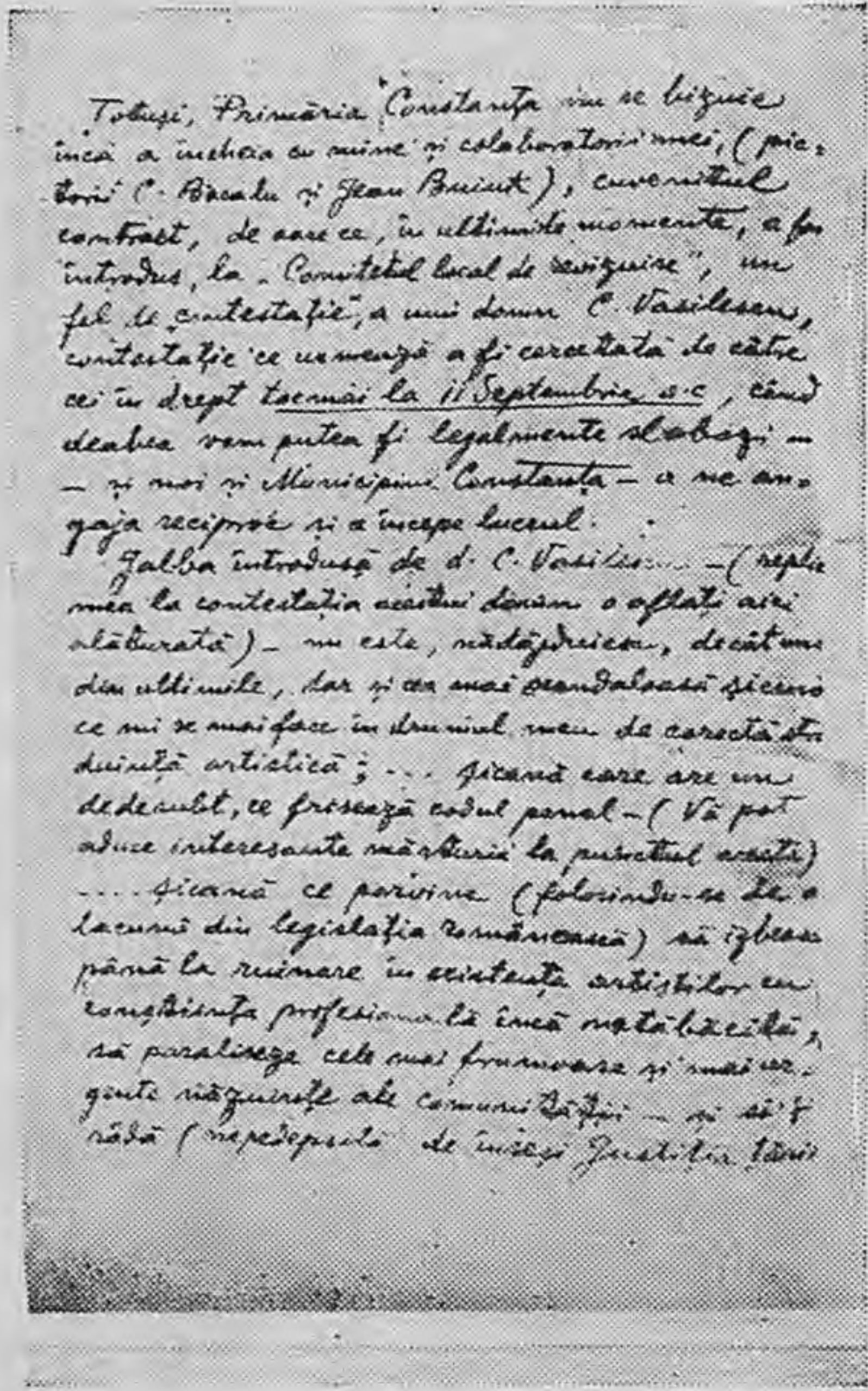
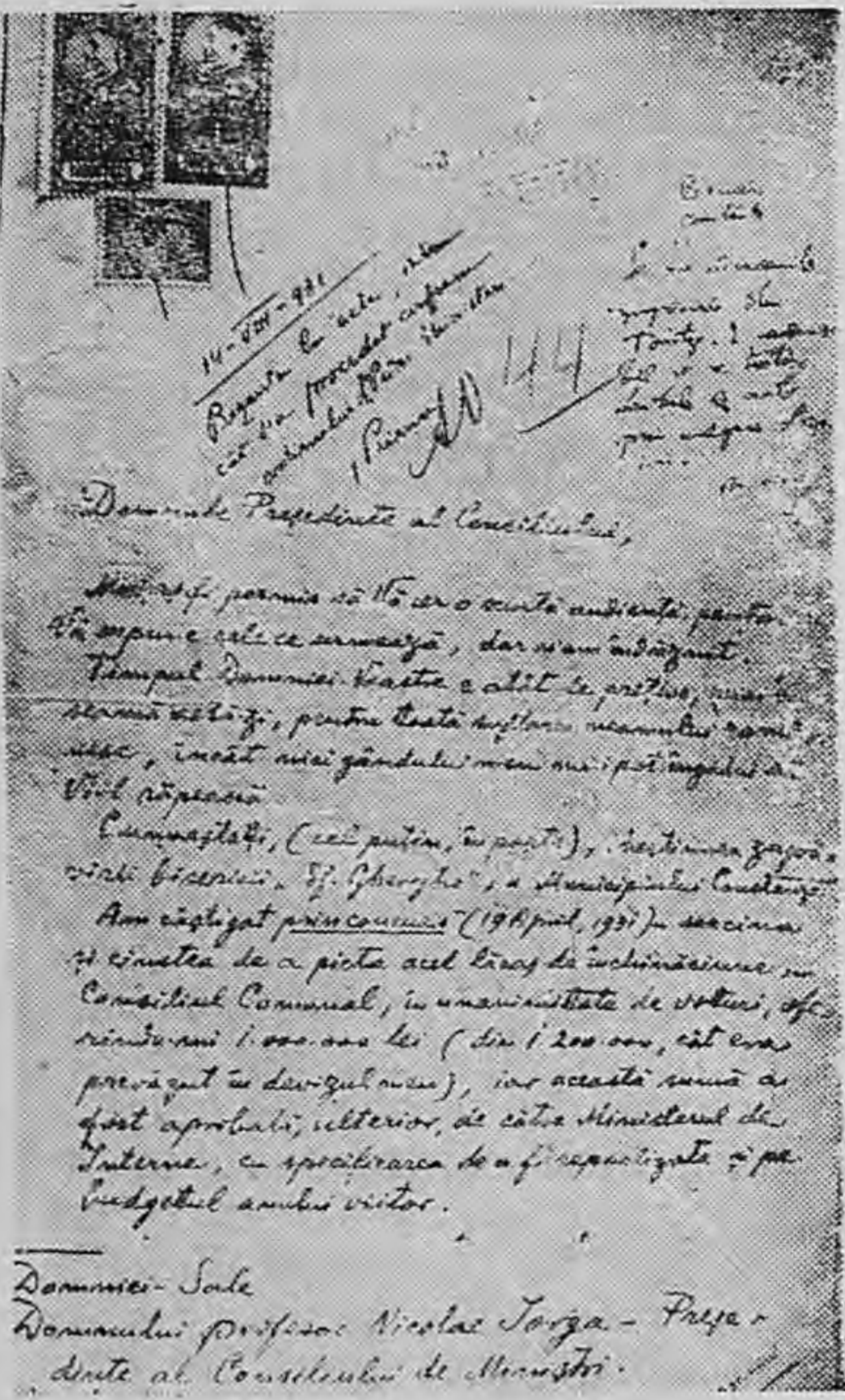
Tot haosul acesta, provocat nu de mine, ci tocmai de acei ce erau interesați la împodobirea și strălucirea bis. Sf. Gheorghe — mi-a adus personal, după calcule rigurose făcute, o pagubă de peste trei sute de mii de lei — plus o suferință morală fără precedent în viața mea de artist. Pentru toate aceste dureri din trecut, vă mărturisesc că n-am curajul să mai continui“.

Neplăcerile din cei doi ani, cit a durat lucrarea de la Constanța, au determinat neglijarea picturii de șevalet și au avut o influență dăunătoare asupra creației pictorului. Expoziția a șasea (care avea loc exact după o întrerupere de doi ani) a „Grupului celor 4“ a înregistrat, în ceea ce îl privea pe Tonitza, un „declin parțial“. Critica vremii scria atunci: „Marele nostru pictor și colorist, prin excelență, N. N. Tonitza, se prezintă și domnia-sa multiplicat pînă la o inegalitate pe care pînă acum nu o creдем posibilă. Dacă florile sale vibrează ca acelea ale lui Luchian, și chiar chipurile umane fascinează cu palorii și încercuiri de prețios colorit, sînt acum unele peisaje de iarnă, atît de goale de orice sensibilitate încît ar putea fi semnate de ... (unii) pictori față de care arta lui Tonitza a însemnat totdeauna un protest substanțial“ (P. Comarnescu — „N. N. Tonitza“, pag. 255).

Cu „firea lui sensibilă, ușor irascibilă“, și răzvrătită cum îl descriu materialele biografice, Tonitza trebuie să fi suferit, să fi fost cuprins de crize de deznădejde și disperare, aflat în vârtejul atîtor nemulțumiri.

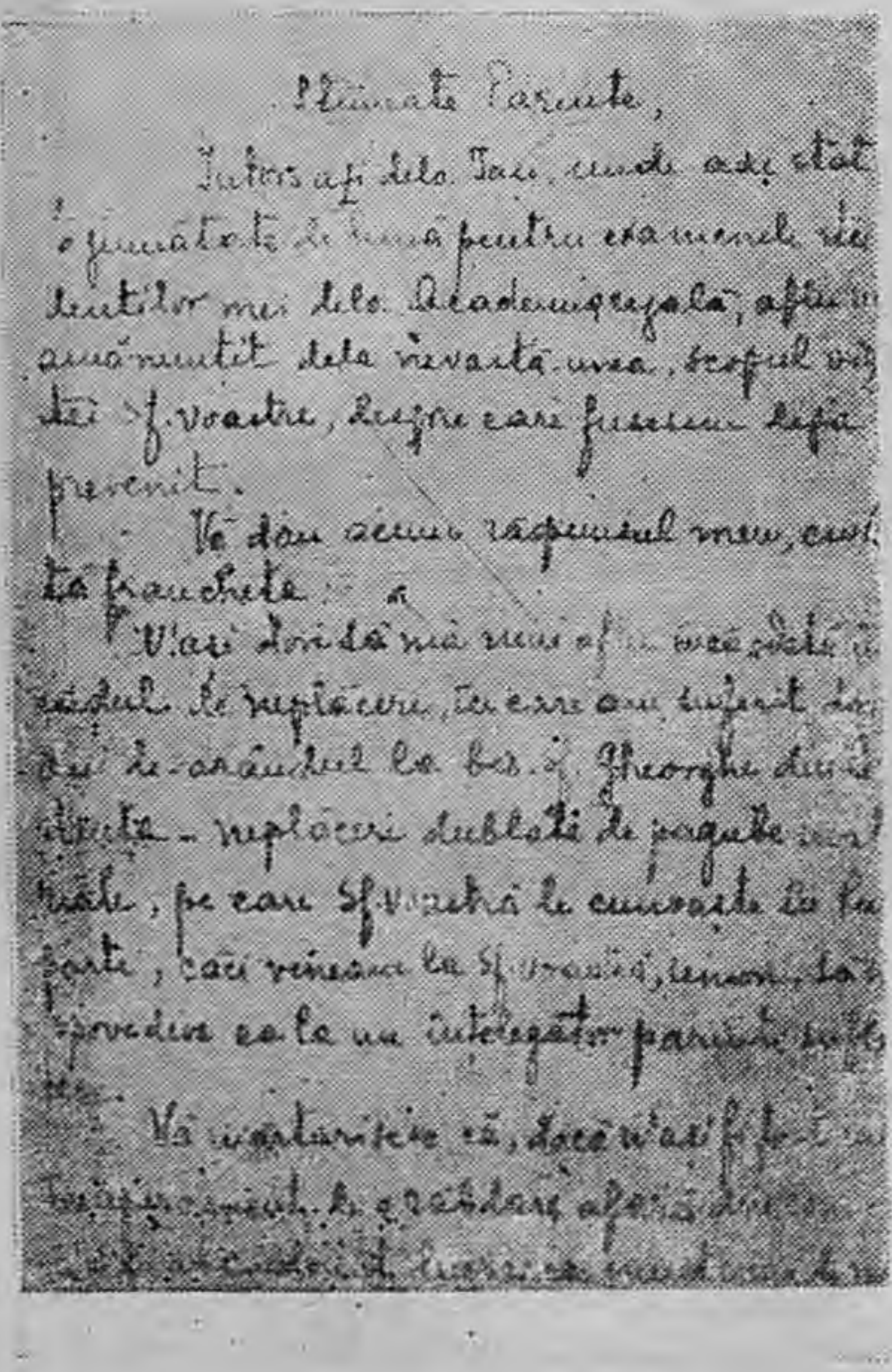
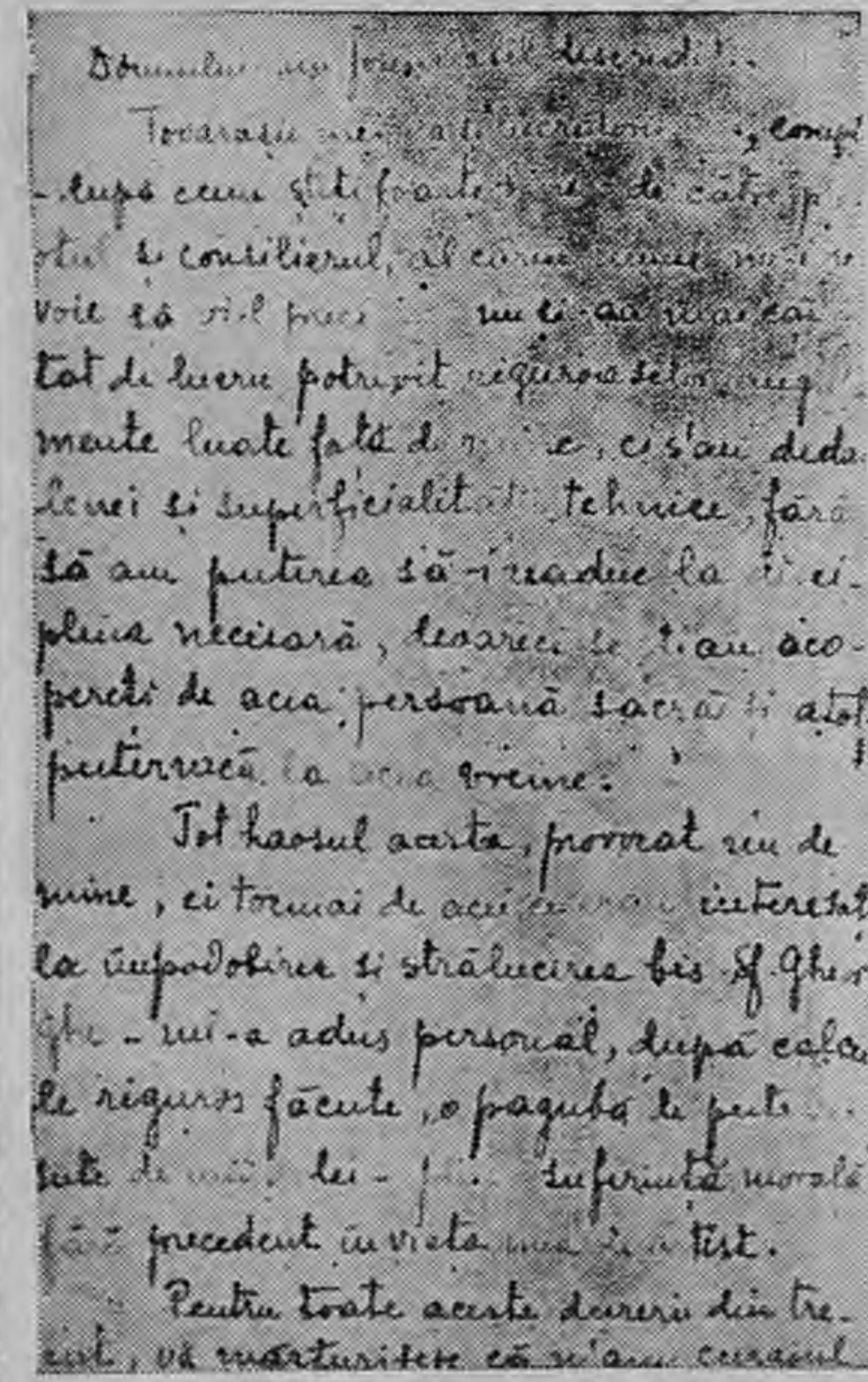
Materialele inedite cercetate de noi, în parte cuprinse în articolul de față, corectează unele date, legate de perioada 1931—1932, consemnate în cronologii și materiale ce au ca subiect biografia pictorului N. N. Tonitza.

FLORICA POSTOLACHE

Dacă peisajele realizate în repetatele sale popasuri la Mangalia, Tulza, Techirghiol, Costinești, Constanța ș.a. și chipurile de localnici sensibili caligrafiate, sau construite într-o pastă luminoasă de prețios colorit, documente și scrisori recent descoperite de noi la Arhivele Statului din Constanța relevă o perioadă mai puțin cunoscută a activității pictorului.

Scrisorile inedite semnate de Tonitza sînt legate de zugrăvirea bisericii Sf. Gheorghe Nou din Constanța pe care a executat-o între anii 1931—1932, împreună cu pictorii Constantin Bacalu și Jean Buiuc.

Participarea acestui grup de pictori la concursul inițiat de Primăria Municipiului Constanța la 18 aprilie 1931 este consemnată de petiția colectivă din 2 aprilie 1931 prin care pictorii cer a fi însărcinați cu zugrăvirea lăcașului. Deși comisia delegată cu vizionarea proiectelor prezentate de cei 10 participanți la concurs (din care făcea parte și grupul format din Tonitza, Bacalu, Buiuc), hotărăște alegerea, contractul provizoriu încheiat între primărie și cei trei pictori nu poate fi definitivat datorită contestației lui C. Vasilescu, pictor obscur al timpului, dar influent în unele cercuri. Aceasta determină intervenția scrisă către Primăria Municipiului Constanța, atît a Comitetului local de re-

N. N. Tonitza: Detaliu din biserica „Sf. Gheorghe“

TREI
COPRODUCȚII,
TREI
STILURI
CINEMA-
TOGRAFICE

„Steaua fără nume” are acum un nume: MARINA VLADY

Trei regizori, trei individualități distincte, trei stiluri cinematografice în tot atâtea filme, iată ce ne oferă cele trei coproduții ale studioului București, văzute în această vară. („Serbările galante”, pe ecranele cinematografelor, „Tunelul” în competiția „Pelicanului alb”, iar „Steaua fără nume” tot pe ecranul mamaian, în afara de concurs).

„Serbările galante”, filmul deja văzut de toți cinefilii și mai ales de admiratorii lui René Clair — academicianul cineast, cel de a cărui viață este legată însăși istoria filmului — a fost primit cu entuziasm de public în timp ce critica cinematografică nu și-a ascuns anumite rezerve. E adevărat, „Serbările galante” nu mai au strălucirea tinerească a creațiilor clasice reneclairiene, dar el se înscrie totuși cu fidelitate opere anterioare. La Clair, ca la toți marii creatori, nu vom găsi niciodată un film în divorț cu antecedentele. Cineașa spune odată că „Un Corot rămâne întotdeauna un Corot”. Parafrazându-l putem afirma cu toată certitudinea că și „Un René Clair” rămâne întotdeauna un René Clair. Plecând de la un tablou, de la câteva zimbete malițioase, o privire complice și o ciudată îmbrățișare a doi comandanți vrăjmași, René Clair realizează un film în care arată cum și cât se poate glumi cu lucrurile serioase. Cu câteva zile înaintea primului tur de manivelă la Buftea, Clair spunea despre filmul său „Va fi o comedie eroică... un pic satirică, un pic romanescă, despre război. Și, cum nu se mai poate glumi despre război de când războiul a devenit o realitate prea gravă, prea tristă pentru om, am situat acțiunea în secolul al XVIII-lea...” Cu toată situația îndepărtată în istorie, aluziile lui Clair sînt transparente la actualitate, după cum „Frumusețea diavolului” cu tot izul său medieval ducea la responsabilitățile contemporane ale omului devenit stăpîn peste uriașele energii ale materiei. După ce îl recunoaștem pe Clair în „Serbările galante”? În primul rînd după stilul intelectual al comicului său, după caricatura ce amintește de satira jurnalieră desănată sau scrisă după cerebralitatea gagurilor ce îndeamnă la meditație imediat ce risul a încetat, după arta cu care un același element este prelucrat pentru a i se stoarce ultima potență comică. (A se vedea secvențele ce încep cu oul și se termină cu goana după găina devenită în cele din urmă supă).

Așteptat cu mult interes a fost filmul „Tunelul”, coproducție a studiourilor române și sovietice. Evenimentul era important și pentru că pentru prima oară un regizor român a trecut la direcția artistică a unei coproduții, dar mai ales pentru că acest regizor se numește Francisc Munteanu și avea de șters amintirea vehementelor critice primite pentru „Dincolo de barieră”. Dincolo de acțiunea propriu-zisă a filmului (un grup de cercetași români și sovietici apără de distrugere un tunel), scenariul aducea o seducătoare poveste literară. O comunistă pleacă pe front pentru a muri și a le dovedi prietenilor că nu este lașă (cîndva, la un bombardament, s-a speriat și ele au ris). Plecată în misiune cu șase ostași — fiecare dornic să supraviețuiască războiului — frumoasa și îndărătnica Natașa le va supraviețui. Finalul lapidar prin replica „Transmite, pierderile sînt mici, doar șase oameni...” e de un sfințitor dramatism și constituie de fapt cheia întregului film. Majoritatea criticilor au transmis de la Mamaia revistelor și ziarelor lor că filmul lui Francisc Munteanu este totuși „un film”, că marchează un vizibil progres față de anteriorul etc. Toate acestea sînt adevărate. Dar, Francisc Munteanu nu a dat nici de data aceasta măsura pe care o așteptam de la el și de la cel de-al șaselea film al său. La conferința de presă de la festival, Francisc Munteanu a avut de înfruntat o avalanșă

de întrebări și obiecții ale criticilor. Tonului general de corectitudine (cam puțin totuși pentru 1966) i se adaugă stîngăciile de mizanscenă, un ritm pe alocuri oboșit și o fotografie care face tot ce poate pentru a nu fi remarcată. Prolixitatea replicilor în care actorii sînt puși la mari eforturi pentru a le conferi personajelor umor, și, nu știm de ce, un aer intelectualist, supără de foarte multe ori. Ca să nu mai vorbim despre dublajul actorilor sovietici — la fel de plat și neinspirat ca și la „Serbările galante”. Nu cred că Valentina Maleavina, Alexandr Loktev, Lev Prigunov, Victor Filipov și Leonid Zverintsev au fost suficient dirijați pentru a da tot ce pot în acest film. Pe unii din ei i-am văzut în alte filme și termenii de comparație sînt diferiți. „Tunelul” ne-a adus pe lîngă reușitele lui Ion Dichiseanu și Florin Piersic certitudinea unui debut cinematografic absolut răsănorător: Margareta Pislaru (care de altfel a și primit la festival o diplomă pentru debut cinematografic). Cu „Steaua fără nume” a lui Sebastian, Henri Colpi a revenit pe ecrane cu un film care ni-l amintește pe autorul sigur pe sine din „O atît de îndelungată absență”. Steaua are de acum un nume: Marina Vlady. Intr-adevăr, Mona a reinviat în intruchiparea Marinei Vlady într-o fascinantă apariție cinematografică. Profesorul Miroiu, acest dificil rol, a fost înțeles în potențele sale de Claude Rich, astfel că textul lui Sebastian a fost respectat în tot ceea ce avea esențial. Poezia amară și tristă a vieților ce se irosesc într-un tîrg oarecare și care l-a sedus de la prima lectură a piesei, în urmă cu cîțiva ani pe Colpi, rămîne și în film o dominantă. Năzuința spre împlinire, stînsă în mod tragic, capătă de asemenea în film valoarea pe care o are în universul literar al lui Sebastian, temă favorită a dramaturgului și în alte lucrări. În rolul profesorului Udrea, marele nostru actor Grigore Vasiliu-Birlic face una din acele creații care nu se pot uita. Este un Udrea cu totul neașteptat, un amestec ciudat de resemnare tragică și speranțe ridicole. Un Grig cu aplomb, care știe să cîștige în viață (ca și la ruletă) chiar și atunci cînd aparențele nu o arată a fost realizat cu siguranță de Cris-tea Avram. Și la toate acestea, trebuie să adăugăm muzica, excelența și expresiva muzică a filmului care valorifică și comentează în permanență evenimentele. (Desigur, meritul este al compozitorului dar nu trebuie să-l uităm nici pe cel al regizorului Colpi, autor al unor cunoscute studii teoretice asupra muzicii de film). Satisfacția noastră ar fi fost și mai mare dacă din film ar fi lipsit acel recital coregrafic cu iz de nimfă al Monei în grădina — în ultimă instanță un oarecare număr de operetă și dacă finalul filmului ar fi coincis cu cel din piesă. De ce oare a accentuat Colpi melodrama punîndu-l pe Miroiu să asiste în stradă, alături de Udrea, domnișoara Cucu și alți tîrgoveți la plecarea Monei? Piesa oferă un excelent final cinematografic scris chiar de Sebastian.

Cele trei coproduții ale Studioului București, începutul unei — sperăm — rodnice conclucrări internaționale a cineaștilor români (anul acesta sînt deja în lucru alte coproduții — „Dacia”, „Șapte bărbați și o femeie” etc.) marchează dincolo de plusurile (dominante) și minusurile lor un început mai mult decît promițător. Ieșirea „în lume” a cineaștilor români a adus satisfacții — mai ales la capitolul actori și operatori de imagine (Grigore Ionescu la „Serbările galante”, Aurel Samson la „Steaua fără nume”) — și am dovedit că putem lucra pe picior de egalitate cu orice mare valoare cinematografică contemporană. Se impune deci mai multă încredere în forțele proprii și mai multă exigență în realizarea filmelor pe al căror generic nu se află cuvîntul „coproduție”.

ATANASIE TOMA

O glumă bună despre un lucru grav „Serbările galante”

D. I. SUCHIANU

Judecați despre filmul de animație

Comparat cu palmaresul altor festivaluri internaționale, cel de la Mamaia apare ca o judecată relativ dreaptă. Din cele cinci mari premii, două, în tot cazul, sînt deplin meritate: cel acordat iugoslavului Ante Zaninović, (Zidul), celălalt americanului Karl Bell (Cîntecul unui smintit). Sînt originale ca subiect și, mai ales, îndrăznețe în sensul părăsirii genului „istorioară morală”, care timp de treizeci de ani animase... animația. Cu atît mai mult că, pentru cele circa 100 de filme concurente, foarte multe păstrează și azi așa-zisul punct de vedere *povești simple pentru copii foarte mici*. În Zidul, e vorba de lucruri mai grave, e vorba de idealistul entuziast care „sparge zidul cu capul”, precum și de șmecherul care trece, comod, prin spărtura făcută de celălalt. Iar dacă i se mai ivește vreun zid, va aștepta din nou, liniștit, să vină un alt „fraier”... Artele îi place să metaforizeze. Aici s-a procedat invers (și tot atît de artistic): s-a demetaforizat vechia metaforă a zidului spart cu capul și s-a prezentat ideea nu la figurat, ci la propriu. Celălalt film (cel american), arată felul incoerent și răvășit în care cîntă un nebun. Desigur, este destul Mc Laren în această încercare de a ilustra, cu caleidoscop coloristic și plastic, niște secvențe muzicale. Dar aici mai găsim și altceva, ceva mai mult decît o experiență de tip Mc Laren. Mai întii, procesul e oarecum inversat: nebunul simte în el niște explozii, care capătă în mintea lui formă de incoerențe coloristice și de dinamice sarabande de forme. Pe acestea el le acompaniază cu o muzică personală, cit mai asemănătoare cu dansul imaginilor și cu neîncetatele lor metamorfoze. Deosebit de asta, asemenea cîntece baza-coane nu aparțin numai nebulilor, ci în general omului cuprins de o bruscă bucurie sau furie, dar mai ales bucurie, mulțumire, de sentimentul că a scăpat de cine știe ce belea. Courteline, cu marele său talent de umorist, a definit bine această muzică a euforiei: „Il chantait avec cette belle fausseté de voix que donne une conscience tranquille” (cîntă cu cea mai frumoasă voce falsă pe care ț-o dă o conștiință împăcată). Pentru toate aceste motive, filmul lui Karl Bell pare ceva mai mult amuzant decît sinistru. El iese

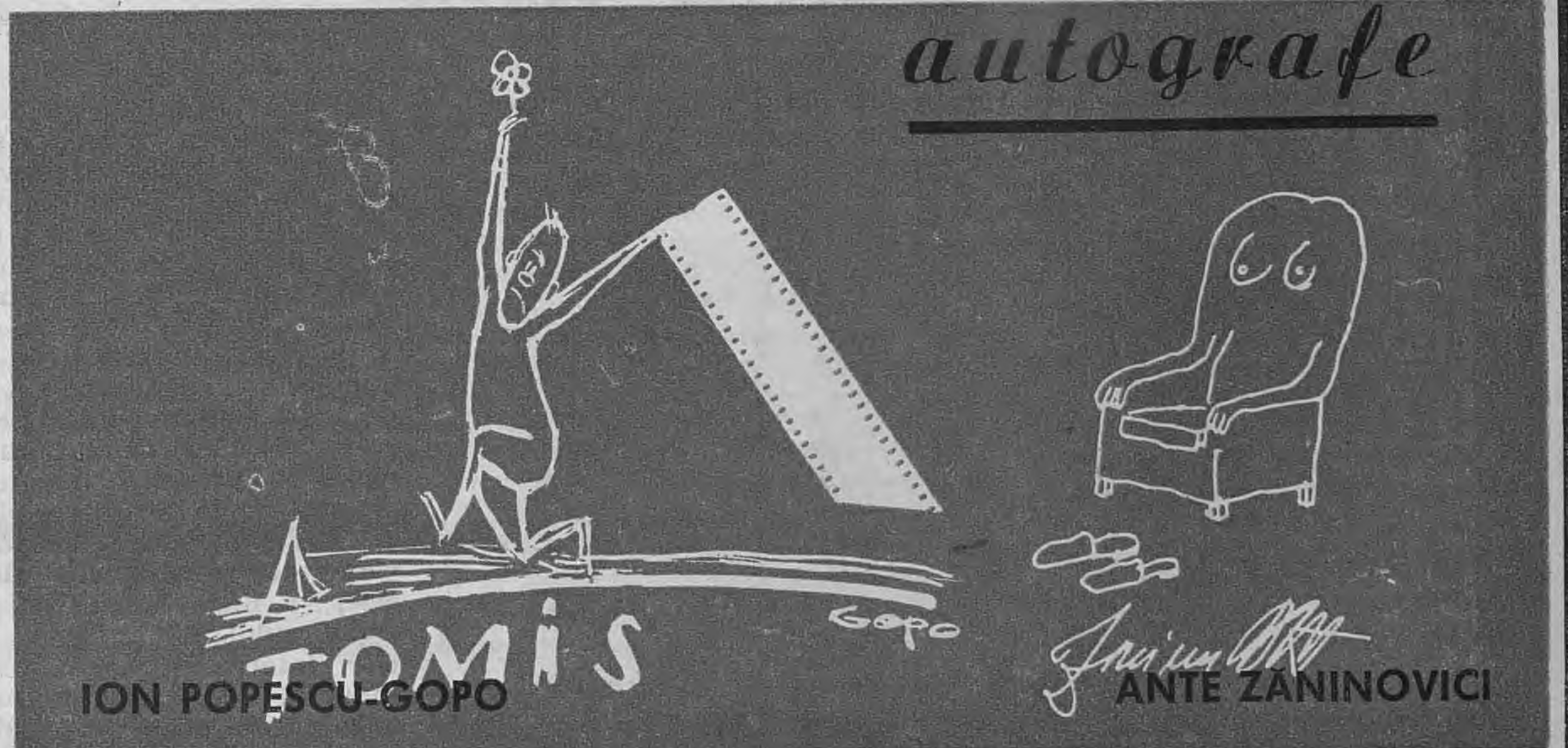
minamente ruso-ceho-polono-iugoslav. Proportia de 3 la 1 oglindește istoricește (dacă nu estetic) situația contemporană a animației. Sau poate că nu tocmai. Într-o conversație pe care am avut-o cu I. L. Masnik, directorul general al animației din Praga, pe care l-am întrebat dacă filmele gen Disney mai au azi căutare, acesta mi-a răspuns că filmele disneyene mai stăpînesc și azi cam 50 la sută din preferințele publicului. Nu este „conurență” spunea el, ci pur și simplu „alt public”, alt sector al spectatorilor.

Dacă, acum, ne întoarcem la punctul de vedere estetic, vom constata că alegerea filmului francez „Melcii” n-a fost prea fericită. Este vorba de o transpunere cam greoaie a rinocerismului, a distrugătorilor de civilizație, idee exprimată printr-o grafică și ea grosolană, lipsită de frumusețe, care nici măcar nu are scuza că imită spontaneitatea desenelor stîngace de copii (atît de foarte la modă la modernistii animației). Rinocerismul a fost mult mai subtil și mai original zugrăvit în filmul românesc „Paralele”, de Ghigort. E vorba de niște portative cu note muzicale cărora șeful de orchestră le poruncește să se lepede de forma lor ovală și să devină dreptunghiulare. Că notele, toate, rinocereste, se supun, n-ar fi ceva extraordinar. Original e că unele din ele, după ce abjură, se întorc la fidelitatea cea veche, dar nu pentru multă vreme, ci, trădînd din nou, ele se reli-chelizează, pentru ca din nou etc. etc. E foarte original. Ce-i drept, cam sărac exprimat, căci se folosește o singură metaforă grafică. Totuși, originalitatea atît a ideii cît și a vederii plastice e remarcabilă. Sînt sigur că acest film românesc merita să capete măcar „Pelicanul de argint”, mult mai bine decît „Picătura” lui Sabin Bălașa cu privire la care singurul premiu just ar fi trebuit acordat spectatorului care ar fi fost capabil să priceapă ce a vrut să zică autorul. Că nimeni n-a priceput nimic, o spun nu eu, ci chiar organizatorii festivalului. Într-adevăr, citim și buletinul lor zilnic: „greu de povestit subiectul acestui film. E, dacă vreți (adaug: nu vrem de loc!) un film fără subiect”. Așa mai merge. Acest mea culpa ne place. Dar să vedem de ce n-are subiect: „Este un film poem care, ca

Pornisem de la filmul francez Melcii. Nu zic că n-ar fi fost foarte potrivit să se premieze și un film francez. Dar atunci, de ce nu s-a făcut asta cu Leucocitele lui Jean Charles Meunier, unde găsim o foarte originală disneyonomacliană animare antropomorfistă a acestor ființe monocelulare. Văzute la microscop, filmul ni le arată reacționînd foarte omenește, foarte variat uman. E un film meritos și fermecător. Ar fi fost bine ca el să fi fost premiat, și nu lucrarea lui René Laloux.

În schimb, foarte inteligentă a fost ideea de a se acorda un premiu (nu Pelicanul de aur, ci mai modestul Pelican de argint) aceluia din studiouri care a prezentat la festival cel mai mare număr de filme bune. Aceasta mai rezolvă și o altă problemă. Au fost cel puțin șase filme de o valoare cel puțin egală cu cele două amintite care au meritat Pelicanul de aur. Abundența trebuia exprimată într-un fel sau altul. Premiul studioului de la Zagreb a rezolvat parțial această problemă. Am zis parțial, fiindcă mai existau și alte două studiouri care meritau o asemenea distincție: cel de la Praga și cel englez al lui Halas.

Cu privire la Halas, mă gîndesc la un alt important criteriu al acordării de premii. Cum spuneam, există un „nou val” în animație. Una din cele mai curioase idei a acestor avangardiști este ca animația, adică desenele (sau păpușile) mișcătoare să fie fixe. Pare absurd. Și chiar și, în general, este. Cu o excepție. Toată lumea știe ce înseamnă în pictură un portret. Este a prinde o singură imagine, nemișcată, a fizionomiei unui om, însă să fie atît de expresivă, încît să reflecte întreaga fire a modelului, caracterului lui, ba chiar întreaga lui viață. Pare un miracol. Dar un miracol care, foarte rar, se și realizează. Și tocmai îl găsim realizat în filmul lui Halas Palm Court Orchestra. E vorba de o orchestră așa de pasionată de treaba pe care o face, încît continuă cu un egal entuziasm să cînte mai departe în plin incendiu, în plin naufragiu, ba chiar și în interiorul unei burți de baleună. Dar miracolul e altul. Violonistul nu are decît două poziții fizionomice, numai două portrete. Mura lui cînd își culcă languros capul pe vioară și mina lui de fudul

din patologie (patologicul este în principiu neartistic). Avem aici, ca să zicem așa, de-a face cu explozii pe care le poate încerca oricare din noi.

Juriul a avut o sarcină grea în această competiție internațională trebuind să dea numai 5 premii față de vreo 30 de țări concurente.

S-au ales trei țări slave (U.R.S.S., Cehoslovacia și Iugoslavia), una latină (Franța) și alta anglosaxonă (S.U.A.). Ce-i drept, dacă părinții animației sînt mai ales americani (în cap cu Disney și Fleischer), în schimb azi „noul val” e e-

orice poezie, nu se poate povesti”. Așadar, sînt niște proști acel cum li se mai zice „critici literari” care tocmai, de multe veacuri, explică frumos frumusețile operelor poetice. Totuși, autorul „rezumatului” nu se îndură să lase filmul așa, fără subiect (mai ales dacă i se pare că, poate, va fi premiat). Și atunci îi inventează el un subiect: „Picătura” — zice el — e o metaforă a plusului de progres care se realizează de către omenire. Filmul dorește să prezinte în cîteva cuvinte (cuvinte?) milenii de evoluție”. Jur că n-am văzut așa ceva. Dar ce să facem? Filmul e poem. Și un poem cu sens e ceva care n-are nici un sens...

triumf cînd se redresează și îi trage niște viteze verticale arcușuri. Numai două imagini, mereu. Fixe. Și totuși, niciodată nu avem impresia că se repetă. Grație felului cum ele au fost pictate, apoi grație contextului ambiant, aceste două poziții identice devin mereu noi. Este singurul caz cînd crearea de imagini fixe a avangardiștilor animației este artisticește (și logiceste) justificată. Halas a ținut și cîștigat acest rămașag. În numele evoluției contemporane a animației, el trebuia să cîștige și unul din cele cinci premii „de aur”. Principial și istoricește obligatoriu.

ibida și limesul dunărean

repertoriu arheologic ◆ repertoriu arheologic ◆ repertoriu arheologic

Ne-am propus ca sub acest titlu să prezentăm marelui public, într-o formă succintă, cu caracter informativ, cele mai recente descoperiri arheologice făcute de oamenii de specialitate ai Muzeului regional de arheologie Dobrogea.

Principalele date necesare prezentării științifice a acestor monumente (locul de găsit, contextul istoric, dimensiunile și starea de conservare etc.), vor constitui baza înscrisurii în acest repertoriu, al cărui conținut sperăm să poată fi de folos atât oamenilor și instituțiilor de specialitate, cât și tuturor acelor care vor să fie la curent cu activitatea arheologică în Dobrogea.

BASORELIEFUL DE LA VALEA SEACĂ

Valea Seacă, comună așezată în imediata apropiere de Murfatlar, renumită pentru albul vinului dulce, este legată de urmele unei cetăți romane de apărare, care legau în anticăitate Tomisul — (Constanța) de Axiopolis — (Cernavodă) și la Valul Traian, Poarta Albă, Medgidia, Castelul, Mircea Vodă și Cernavodă, unde se găsește o mare de castre, tabere militare și așezări civile romane și romano-bizantine, descoperiri ocazionale au scos la lumină însemnate vestigii de epocă romană.

Printre numeroasele monumente aduse în ultimul timp

de pe linia celor trei valuri de apărare, figurează un splendid basorelief de marmură descoperit de sătenii din Valea Seacă.

Este vorba de reprezentarea pe o placă fragmentară cu dimensiunile 37,6x35,2x8,4 cm, a unui din cei doi dioscuri, zeii războinice, protectoare, în imaginația celor vechi, ale vânătorii și muzicii, din sulul și poeziei și mai ales ale marinărilor. Se știe că, întruchipând cuplul luminii alternative (ziua și noaptea) uniți în constelația Gemini, ei sînt reprezentați întotdeauna împreună, fie în picioare, nuzi, avînd pe cap bonetă și în spatele blamidă, țînînd de căpăstru cîte un cal, fie călare pe aceștia, în galop, așa cum foarte des apar pe monedele bătute la Tomis, de exemplu în perioada elenistică (sec. II-I î.e.n.).

În basorelieful fragmentar ce face obiectul prezentării de față apar numai imaginea nuanțată din cei doi zei (probabil Castor), îngrijit detașată și șlefuită de meșterul anonim, care dovedește un echilibru al proporțiilor și un realism ce dau lucrării un bun nivel artistic.

Este foarte probabil că pe porțiunea astăzi dispărută a plăcii era reprezentat celălalt dioscur (Polux).

După caracteristicile sale generale și țînînd cont de faptul că răspîndirea acestui cult este direct proporțională cu expansiunea armatelor romane, putem data monumentul, cu

unele rezerve, în sec. II-III e.n.

RESTURILE UNUI CAR DE LUPTĂ ROMAN

La șirul așezărilor civile și cetăților militare durate de-a lungul Dunării de la Axiopolis (Cernavodă) și pînă la Aegyssus (Tulcea), putem adăuga un nou punct cîntz avînd un vicus-sat obișnuit, de felul celor ce existau cu sutele în Dobrogea romană.

Este vorba de ruinele unor construcții romane descoperite ocazional de cooperatorii din Telița și cercetate sistematic de arheologul A. Rădulescu, cu care prilej s-au găsit și potdoabele unui car roman.

Din lotul acestora fac parte două busturi de bronz ale zeiței Minerva, înalte de 13 cm, înfățișată cu coif pe cap, avînd în spate un dispozitiv pentru fixat la car și de cinci aplici identice, de forma unor discuri, de asemenea din bronz, cu motive ornamentale ajurate circumscrise și avînd pe margini orificii pentru fixare. Patru dintre ele au diametrul 10 cm, al cincilea 15 cm.

Ca și în alte reprezentări deci, zeia războiului este înfățișată cu bustul nud, privire fermă, ușor încrunțată și coif pe cap.

Potdoabele de față par a proveni de la un car mai ușor și mai împodobit decît cele de luptă propriu-zise, probabil de paradă.

Această descoperire îmbogățește cunoștințele noastre cu privire la tehnica de luptă în epoca romană, prin utilizarea

certă a acestui vehicul de circulație și important mijloc de susinere a bălilor, așa cum a mai fost atestat de altfel și prin descoperirea carului de luptă de la Mangalia, comuna 2 Mai.

O STATUIE PE LINIA VALULUI DE PĂMÎNT DOBROGEAN

Muzeul regional de arheologie Dobrogea, a intrat recent în posesia unei piese de marmură de o valoare deosebită. Ea reprezintă capul unei statui, probabil a unui demnitar sau chiar împărat, avînd înălțimea de 21,5 cm. Figura puțin întoarsă, fermă, degajă încredere și siguranță de sine. Trăsăturile feței sînt de un realism pronunțat. Bărba roșunț, nasul puternic, gura cu buzele bine conturate, dau o expresie aparte acestui chip bărbătesc, voluntar și puternic. Ochiul are pupilele și colțurile adâncite. După detalile lucrului statuia aparține sec. III-IV e.n. Cît despre faptul bizar al descoperirii sale în valul mare de pămînt ce lega Constanța (Tomis) de Cernavodă (Axiopolis), tripla linie defensivă asupra căreia specialiștii înclină să o dateze în sec. V e.n. — acesta se poate explica prin turburările și haosul provocate de invaziile goților și hunilor, dovedite pe tot întinsul Dobrogei, atotdistrugătoare. Se mai cunosc cazuri cînd diverse piese, fragmente arhitectonice, capitele au fost găsite în valul de pămînt dobrogean. Toate fragmentele de statui, coloane, inscripții din

secolele anterioare au fost folosite acum drept material de construcție.

ALTARUL LUI DIONYSOS DE LA URLUIA

Nu de mult, la Urluia, rațional Adamclisi, sătenii au făcut o interesantă descoperire. Este vorba de un altar al lui Dionysos, de forma unui stilp paralelipipedic, cu profilaturile caracteristice unui altar, la partea de jos și subțiat la cea superioară, unde colțul din dreapta este de altfel rupt. În cîmp este prezent zeul cu părul abundent, cu brațul drept lăsat în jos, iar cel stîng vizibil parțial. Spațiul restrîns în care meșterul anonim a încercat să-și încadreze personajul, cu toate caracteristicile sale, nu a îngăduit reliefarea acestora în totalitate lor și de aici impresia generală de îngheștat și stîngăcie pe care o degajă sculptura.

Dionysos — la romani Bacchus, ocupa un loc important printre cultele anticității. Persoană închinată abundenței și rodniciei vegetative în general și a vitei de vie în special, a unei materii prime adică, ce a avut un rol precis din cele mai vechi timpuri și ale cărei roade a delectat din totdeauna, Dionysos a fost o figură de bază a pantheonului grec la început și a celui roman prin adopțiune. În epoca romană cultul său a cunoscut o largă răspîndire în toate colțurile imperiului.

În reprezentări, zeul este lesne de recunoscut prin abun-

dența părului sau a bărbii, prin toiagul (thyrs) din mîna stîngă și vasul de tînt (kantharos) în dreapta, încîntat pentru ca pantera de la picioarele sale să poată gusta și ea din băutura.

În cazul de față, lipsa de spațiu nu i-a permis meșterului să prefigureze nici măcar vasul sau brațul stîng, necum pantera de la picioarele sale. Prezența monumentului la Urluia, punct apropiat de Adamclisi, trebuie pusă în legătură cu existența cunoscutului oraș Civitas Tropaeum Traiani de unde probabil provine și acest monument.

MOZAICUL DE LA MANGALIA

În vara aceasta, vizitatorii litoralului vor avea plăcută surpriză de a vedea la Mangalia, în curtea Muzeului de arheologie, mozaicul reconstituit al unui edificiu recent salvat dintr-o săpătură ocazională din oraș, condusă de arheologul C. Iconomu.

Este de semnalat că edificiul respectiv se găsește în afara zidului de incintă a orașului, deci dincolo de brîul de piatră dotat cu turnuri și bastioane de apărare, ale căror resturi vizitatorii le pot admira și astăzi în parcul orașului.

Fenomenul acesta de construire în afara zidului de incintă este cunoscut și din alte exemple (Histria) și constituia urmarea dezvoltării maxime a orașului, cînd spațiul intra-

mural se dovedea insuficient.

Mozaicul de la Mangalia, cu dimensiunile de 2,30x2 m, este lucrat din mai multe soiuri de pietricele: de culoare albă — unele din marmură —, din șist verde dobrogean, tăiate neregulat și fragmente de cărămidă roșie. Prin modul lor de dispunere, pietricelele realizează pe margine trei chenare simple, dreptunghiulare, alcătuite din bucățile de cărămidă roșie. Între cel de al doilea și al treilea chenar figurează volute din șist verde. Central dispuse în cîmpul alb uniform al covorului, trei petale mari ale unei flori, așezate, se pare, într-un vas (din nefericire unele strînzîmuri ale mozaicului, aici, nu permit reconstituirea exactă).

Noutatea în această operă care nu se detașează din punct de vedere artistic, constă în aceea că volutele dintre cele două chenare sînt obținute prin aranjarea pietricelelor de șist verde în forme de pîmb, așezate unele lângă altele.

Avem în acest fel doada unei maniere de lucru inventivă și eficientă, a unor colegii de meșterugari nevoiți a lucra din ce în ce mai mult și mai bine pentru a-și asigura existența.

După caracterul său, mozaicul poate fi datat în sec. III-IV e.n.

MIHAI BUCOVALEA

Ceea ce am reținut de la primele observații a fost că turnul cetății, reconstruit și mărit de Iustinian în sec. VI, era zidit în cea mai mare parte cu pietre din cimitire romane timpurii, sau cu lespezi și blocuri luate din construcții mai vechi și refolosite aici. Mi-am întors apoi privirile spre pietrele rostogolite la vale. Mare nu mi-a fost surpriza cînd, întorcîndu-le și cercetîndu-le pe toate fețele, am aflat pe două dintre ele inscripții în limba latină, bineînțelese inedite, căci nimeni nu mai călcase în acest punct după distrugerea lui atât de barbară.

Ambele inscripții, care sînt pe pietre funerare, vor fi studiate de epigrafiști și publicate în lucrări de specialitate. Despre una dintre ele însă trebuie să vorbim aici, fără a intra în analiza epigrafică. Inscripția amintește de legiunea a XI-a Claudia, adusă după cum se știe, de Traian, în anul 102 la Durostorum. Unitățile ei asigurau Limesul pe care împăratul îl reorganizase pînă către Troesmis, cetate unde fusese adusă tot atunci legiunea V-a Macedonica Așadar, în zidurile Ibidei lui Iustinian se găsesc monumente și inscripții din sec. II, din vremea lui Traian.

Dacă menționarea legiunii a XI-a Claudia este foarte interesantă, cu mult mai impresionantă și mai semnificativă este partea figurată de pe piatră. Avem a face cu un basorelief, de altfel stîngaci executat, care înfățișează simbolul Romei: lupoaica alăptînd pe Romulus și Remus. Este pentru prima dată cînd găsim în Dobrogea o reprezentare a fondatorilor legendari ai bătrînei Rome. Unicul dobrogean a fost expus în sălile muzeului din Constanța. În țară s-a mai găsit un astfel de basorelief, la APULUM, monumentul fiind păstrat astăzi la muzeul din Alba Iulia. Cele două monumente dovedesc încă o dată răspîndirea, pe cale iconografică, a legendelor și tradițiilor romane, atît în îndepărtatele provincii ale Dunării de Jos, cît și dincolo de Carpați, în inima Daciei; teritoriul carpatodunărean era unit într-un singur spirit și o singură civilizație.

Desigur că măreața cetate a Ibidei mai ascunde comori de preț care ar putea îmbogăți tezaurul științific al țării noastre, luminînd numeroase pagini de istorie. Cu atît mai mult trebuie să grăbim spintecarea pămîntului care s-a așezat deasupra ruinelor Ibidei, cu cît sîntem convinși că ele păstrează mai bine decît ori care alt punct arheologic, vestigiile ale anticității din Dobrogea, pe înălțimi și suprafețe impresionante.

Ibida de epocă timpurie romană, peste care s-a așezat construcția monumentală a lui Iustinian, poate deveni unul dintre cele mai mărețe și interesante centre arheologice și turistice din însovitul țînt cuprins între Dunăre și Mare.

VASILE CANARACHE

continentul
albastru

zoologie la pontul euxin

Trecind dincolo de oglinda mării, zoologia se naște ca știință acum două milenii sub pama lui Aristotel. Apoi, din perspectiva tarabelor încărcate cu pește și fructe de mare, Oppien din Celia devine nemuritor cîntec de mare, dar nu cel al Eladei, se așteptau primele straturi de capete de heringi, permițind urmașilor de astăzi și temerarilor vikingi, luxul metaforei orașelor clădite peste fundația acestor umile resturi de pește. Cînd ghidul subțirel și pistriuat din Copenhaga sau Oslo rostește turistului celebra metaforă, evident că el nu face altceva decît să cîntească memoria masivilor strămoși cu plete blonde, deopotrivă de iscusii în mînuirea plaselor de pescuit ca și în mînuirea securii de luptă. Oricum, pentru lumea civilizată din adolescența omenirii, grecii și romanzii au făcut marea serviciu de a deschide porțile cunoașterii spre mare.

Autoarele cu pește sărat și sabelle de perle ale Cleopatrelor din toate timpurile, iarba de mare din saltelele pâlmașilor din Iutlanda și uleiul de balenă din opaștele ce luminau bezna pe la sfîrșitul evului mediu, toate acestea sînt elemente care, pe nesimțite, l-au apropiat pe om de mare. Deci nu este de mirare că una dintre științele cele mai aplicate — zoologia — s-a ridicat și s-a constituit ca gigant al cunoașterii tocmai din mare, căci peste jumătate din totalul speciilor animale cunoscute trăiesc încă în însuși leagănul vieții — marea.

Părinții acestei științe, în accepțiunea sa modernă, dintre care se cuvine să-i amintim pe Christian Ehrenberg, Henry Milne-Edward, Emil Racoviță al nostru, Anton Dohrn și pe cutezătorul Fridtjof Nansen, deveniți cetățeni ai lumii sub aureola dăruirii totale pentru progresul științei universale, au pregătit terenul marilor specialiști ai zilelor noastre: Anton Bruun, Henry Fowler, William Beebe, Jean-Marie Pêrez sau Lev Zenkevici.

Căci, de-a lungul a douăzeci și cinci de veacuri, viața animală din „lumea tăcerii” a sfîrșit pa-siuni și a subjugat vocații. În tot acest lung in-

terval, setea de cunoaștere a omului a strîns material faptic, a confruntat păreri, a stabilit adevăruri și a generalizat, purtîndu-l pe cercetătorul de pe țărmurile însorite ale Mediteranei pînă sub calota de gheață a bazinului polar. Zoologia marină, născută la început din nevoia îndestulării traiului de fiecare zi, s-a ridicat la treapta științei chiar și pentru aceia care o îmbrățișau la început ca simplu divertisment. Descătușindu-se din opreliște sistemice aride, ea atinge astăzi treapta filogeniei aplicate. Morfologia și causalitatea, factorul istorico-geografic și analiza logică, anatomia comparată și dibuirea spițelor evolutive, ecologia și fiziologia comparată, cu alte cuvinte toate ramurile zoologiei descriptive și experimentale slujesc la dezlegarea enigmatelor care învăluie încă mecanismul intim al evoluției ființelor organizate.

Tradiția școlii românești de zoologie marină numără și ea reprezentanți deveniți notorii în literatura universală de specialitate. Emil Racoviță își începe cariera de zoolog printr-o strălucită teză de doctorat asupra polichețelor (o clasă de viermi marini), ca să-l aflăm mai tîrziu în rîndurile echipajului științific de pe „Belgica”, tenace observator al balenelor din mările antarctice și primul zoolog de profesie care ierneckă în Antarctica. După întoarcerea victorioasă, același Racoviță primește conducerea Stațiunii Zoologice marine de la Banyuls-sur-Mer, încă și astăzi una dintre cele mai importante stațiuni de acest fel din lume.

Doctorul Grigore Antipa, elevul de „aur” al marelui Ernst Haeckel și asistent al acestuia, și-a consacrat viața valorificării apelor noastre. Atras mai mult totuși de biologia apelor dulci, el a găsit timpul și energia necesară pentru studiul sturionilor și scrumbiilor din Marea Neagră. Dar nu numai atât: croazierea științifică organizată și condusă de el în jurul Mării Negre s-a soldat cu o lucrare monografică, devenită clasică în literatura oceanologică. Pînă în temelie primul institut oceanografic românesc și organizînd în spirit științific exploatarea pescăriilor statului, Grigore Antipa a ridicat substanțial prestigiul țării pe țărmul explorării și exploatarea mării pe plan internațional, fiind desemnat, în 1928, vicepreședinte al Comisiei Internaționale pentru explorarea științifică a Mării Mediterane, cu sediul la Monaco.

Fondatorul Stațiunii Zoologice Marine de la Agigea, profesorul Ion Borcea, a fost un savant cu merite la fel de mari, în calitatea lui de creator al școlii zoologice românești la Marea Neagră. Recunoscut specialist ihtiolog încă din timpul desăvîrșirii studiilor din Franța, prof. I. Borcea a continuat și în țară cercetările sale asupra peștilor. Totodată, desfășurînd o muncă neobosită pentru studiul asociațiilor animale care trăiesc pe fundul mării, el a oferit o temelie solidă cercetărilor de astăzi cu privire la bionomia bentală a Mării Negre. Dar I. Borcea nu a fost numai un erudit cercetător al mării, ci și un bun pedagog și maestru, alături de care și-au făcut ucenicia zoologi ca Mihai Băcescu, Sergiu Cărăușu, Radu Codreanu și Ludovic Rudeanu, principalii continuatori ai operei lui, autori de valoroase lucrări științifice. Astăzi, alături de acești savanți, și sub îndrumarea directă a dr. Mihai Băcescu, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România, începe să-și desfășoare activitatea cea de a treia generație de cercetători. Avîntul luat cu cîțiva ani în urmă în domeniul cercetărilor marine a ajuns a se face simțit astăzi pînă dincolo de granițele țării. Pentru prelucrarea unor materiale străine, spre pildă, se face apel de multe ori la tinerii specialiști români. Colectivul acestora de lucru, printr-o muncă asiduă și plină de abnegație, a obținut un prim rezultat complex și încurajator, concretizat prin faptul că bionomia platformei continentale românești este una dintre cele mai bine cunoscute din lume. În ultimii ani, multe specii noi și chiar genuri ale faunei marine au fost descrise și introduse în știința universală de membrii aceleiași școli. Lucrările lor, atît cele colective cît și cele individuale, oglîndesc, pe lingă forța și priceperea cercetătorilor, maturitatea lor profesională, corespunzătoare cerințelor actuale ale științei mondiale.

Pe plan general, constatările făcute în dialectica dezvoltării și în stabilirea legilor evoluției animale se sprijină în primul rînd pe materialul faptic oferit de zoologia marină. Problema interpretării generalizatoare a acestor date imprimă studiilor, în mod obligatoriu, și un caracter filozofic. În zilele noastre, pe arena mondială, confruntarea principală pe țărmul științelor biologice se desfășoară între curentele quasimaterialiste-neolamarckismul școlii franceze și neodarwinismul anglo-saxon — și orientarea materialistă dialectică, bazată pe pozițiile darwinismului clasic interpretat prin prisma filozofiei marxist-leniniste. Dacă neolamarckismul apare prea rigid, datorită negării principiului selecției, adoptînd poziții strict mecaniciste, iar neodarwinismul abuzează de subiectivism, contrazicînd — dar în mod inconsecvent — principiul universalității și utilității selecției în evoluție, materialismul dialectic aplicat în dar-

winism este în măsură să explice și să generalizeze particularitățile factice oferite de zoologie, într-o manieră lipsită de finalism sau contradicții.

Drumul urmat de școala zoologică românească, acela al îmbinării descriptivului și experimentalului cu o interpretare materialist-dialectică perspicace, prin analiza cauzală profundă a fenomenelor, oferă cercetărilor un conținut științific mai bogat. Continuitatea și largirea tradiției va fi asigurată prin aplicarea consecventă a acestui principiu metodic. Studiul, odată trecut de faza descriptivă, impune în mod necesar căutarea originii filogenetice. Aceasta, la rîndul ei, presupune adîncirea studiului caracterelor morfologice și fiziologice, apoi elucidarea statistică și cantitativă a particularităților ecologice, conducînd de multe ori la importante concluzii de ordin practic, pe lingă aspectul teoretic al fenomenelor. Buncăoară, studiul fenomenelor de osmeregulație ale diferiților reprezentanți ai faunei relicte și imigrate din Marea Neagră, l-au condus pe acad. prof. Eugen A. Pora la descoperirea factorului rapid. Faptul constituie una dintre revelațiile importante ale fiziologiei comparate contemporane, explicînd nu numai legile care limitează posibilitățile de adaptare a animalelor marine în funcție de salinitatea și natura echilibrului ionic al mediului, dar deschide totodată largi perspective pentru explicarea multor fenomene de dereglare patologică în medicina umană.

Abordînd una dintre laturile teoretice ale cercetării zoologice în Marea Neagră vom exemplifica prin caracterul profund dualist al originii faunei actuale în această mare. Elementele salmasticole străvechi, relictele mărilor terțiare și posttertiare se întrepînd cu imigrații atlanto-mediteraniene de obîrșie străină acestor meleguri geografice. Etapele imigrării și succesele perioade de dominare ale elementelor autohtone, stabilirea intensității acestor extinderi de o parte și de alta ale celor două tipuri de faune, studiul lor amănunțit în comparație cu fauna altor ținuturi marine de pe glob, vor permite reconstituirea unei istorii pe cît de frămîntate pe atît de importante ale faunei marine în timp și spațiu. Exemplificînd prin propriile investigații, autorul acestor rînduri a descoperit recent, la coastele românești ale Mării Negre, cîțiva reprezentanți supraviețuitori ai faunei terțiare de tip marin, făcînd parte din grupul enigmatic al nemețienilor — un grup de viermi marini în a căror structură anatomică caracteristică primitivă se amestecă în chip bizar cu elemente de mare perfecțiune. Rudele cele mai apropiate ale acestor animale trăiesc astăzi în Marea Caraimbol, adică tocmai la extremitatea caldă a vechii mări Thethys, leagănul comun al multor spițe animale cheie pentru înțelegerea evoluției lumii animale atît sub aspect structural cît și sub aspectul dispersiunii geografice. Sub aspect practic, descoperirea interdependenței dialectice dintre dezvoltarea în masă a me-roplanctonului litoral și cîrduirea bancurilor de hamsii în zone de pescuit, dezlegarea legilor care guvernează dinamica vieții la gurile Dunării și punerea în evidență a productivității biologice excepționale a fundurilor nisipoase sînt, deasemenea, rezultate ale efortului colectiv și a aplicării metodei analitice, cantitative în cercetarea mării.

O altă perspectivă importantă se întrezărește odată cu dezvoltarea pescuitului nostru oceanic, cîmpul de acțiune al cercetărilor urmînd să depășească cadrul Mării Negre, de data aceasta sub pavilion românesc. Nu numai tradiția școlii românești de specialitate, dar înseși nevoile materiale ale epocii în care trăim obligă la acest pas, ignorarea importanței exploatarea științifice a resurselor oceanice nefiind compatibilă cu principiile economiei planificate. Putem spune, deci, că lista cuprinzînd momentele de fier și de împlinire științifică din laboratoarele marilor descoperiri e departe de a se fi încheiat. Mesele de lucru ale cercetătorilor, sîntem siguri, vor fi din ce în ce mai încărcate cu materiale de studiu. Zoologia marină se ridică la înălțimea celor mai bogate științe contemporane, atît prin datele fundamentale oferite cunoașterii cît și prin enormele servicii practice aduse economiei umane.

Dintre toate materiile prime din natură materia vie este — poate — cea mai prețioasă, or, mările și oceanele sînt cele mai mari și cele mai ieftine producătoare de astfel de materii. Exploatarea ei este una dintre marile perspective ale economiei umane pe plan mondial. Întîmpinînd viitorul din așezare, prin toate înlesnirile aduse muncii de cercetare științifică și ridicarea ei la rangul de forță de producție, partidul nostru acordă cercetărilor marine credite din ce în ce mai mari. Răspunsul școlii românești de zoologie marină nu va întîrzia. Rezultatele cercetărilor vor continua să sporească productivitatea muncii la mare prin noi cantități de produse marine industrializabile, în timp ce rezultatele cercetărilor fundamentale vor ridica în continuare prestigiul și ponderea școlii românești în patrimoniul oceanografiei mondiale.

G. MULLER

UN PIONIER AL OCEANOGRAFIEI ROMÂNEȘTI

Se împlinesc 40 de ani de la înființarea Stațiunii de cercetări marine de la Agigea, institut științific de renume mondial și 30 de ani de la dispariția marelui zoolog care a fost Ion Borcea, cititorul lui.

Mă simt cuprins de o adîncă emoție luînd cîndeiul spre a consemna traectoria vieții și activității savantului român.

Născut la Buhoci, în regiunea Bacău, la 13 ianuarie 1879, Borcea a urmat școala primară în satul natal. Studiile secundare le-a făcut în Iașul Unirii și al autor însemnate mișcări culturale, începîndu-le la Liceul Național și continuîndu-le la Liceul Internat (Costache Negruzzi) la secția clasică. Acolo a avut profesor de naturale pe Dr. Th. Nicolau, mineralog de formare cu studii temeinice în străinătate. Îndrumarea lui spre studiul științelor naturale o datorește Borcea acestui distins pedagog.

După luarea bacalaureatului (1897), Borcea s-a înscris la Facultatea de Științe din Iași unde a urmat cursurile unor profesori eminenți: fizicianul I. Stravolea, chimiștii Petre Poni și Anastasiu Obregia, zoologii Leon Cosmovici și Paul Bujor, botanistul Al. Popovici, geologul I. Simionescu.

După luarea licenței, Borcea a fost numit preparator (1900) în laboratorul de morfologie animală al profesorului Bujor. La recomandarea călduroasă a acestuia și cu sprijinul lui P. Poni, Borcea obține o bursă din Fondul „V. Adamachi” pentru continuarea studiilor la Paris.

Borcea trece încă o dată un examen de licență la Sorbona. Iar în decembrie 1905, sub președinția lui Delage, avînd ca membri examinatori pe Bonnier și Haug, își susține cu un deosebit succes teza de doctorat în științe, răsămă clasică: „Recherches sur le système urogenital des Elasmobranches”.

Reîntors în țară, după un stagiu de specializare la Stațiunea de biologie marină de la Banyuls-sur-Mer, al cărei director era G. Pruvot, iar subdirector Emil Racoviță, și la Stațiunea zoologică de la Neapole, Borcea urcă repede treptele universitare. În 1906 devine conferențiar pe lingă catedra de zoologie și fiziologie a prof. Leon Cosmovici, în 1909 este docent în zoologie, iar în 1912 profesor titular de zoologie descriptivă la Universitatea din Iași, apoi decan al acestei facultăți.

Borcea a fost un profesor excelent care a susținut catedra aproape un sfert de secol și un savant de primul rang care a desfășurat o activitate științifică dintre cele mai vii în aproape toate ramurile zoologiei teoretice și aplicate. Cele aproximativ 100 de lucrări valoroase, publicate în diverse periodice din țară și străinătate, sînt

o strălucită mărturie. Capitolul cel mai original și mai interesant al operei sale, pe lingă Entomologia aplicată în care a format doi elevi valoroși, M. I. Constantineanu și P. Suster, este fără îndoială oceanobiologia. Borcea a studiat cu un interes pasionant fauna relicte de tip caspic a limanelor fluviatile și marine, a schițat caracterul faunei bentiche litorale a Mării Negre, a dezvoltat migrațiile și perioada de pontă a unor pești din apele românești ale acestei mări. Una dintre cele mai importante lucrări ale sale este „Révision systématique et distribution géographique des Gobiidae de la mer Noire, particulièrement des eaux roumaines” (Iași, 1934).

Director al Revistei „Annales scientifiques de l'Université de Iassy”, co-director și colaborator al Revistei științifice „V. Adamachi”, director al muzeului de istorie naturală din Iași ale cărui colecții le-a îmbogățit prin expozate noi, Borcea are marile merite de a fi înființat Stațiunea zoologică marină de la Agigea (1926), centru științific de valoare mondială.

Borcea și-a ales ca așezare pentru stațiune acest ungher retras și liniștit al Dobrogei cu rămășițele adînc grăitoare ale civilizațiilor ei milenare suprapuse, și unde vara te îmbată mireasma sulfinei mîritate cu aroma algelor marine.

În acest colț romantic de pe coasta Pontului Euxin la Agigea, i-a venit și lui Borcea ultimul ceas, în urma unei septicemii contractate la masa lui de lucru, și cu care s-a luptat un ritan pînă a fost doborît în ziua de 30 iulie 1936, ora 6 după-amiază, la Spitalul „Sion” din Constanța.

Meritele lui Borcea ne apar cu atît mai evidente cu cît și greutățile întîmpinate erau adesea foarte mari. Activitatea sa științifică cunoscută în întreaga lume i-a adus și satisfacții. A fost membru corespondent al Academiei Române, membru titular și fondator al Academiei de Științe, corespondent al Institutului de istorie naturală din Paris și al celui de New York. A fost de asemenea, membru și președinte al Societății zoologice a Franței și doctor honoris causa al Universității din Montpellier (1936).

Un merit al lui Borcea este de a fi atras pe unii cercetători străini ca să studieze fauna Mării Negre.

Elevii săi — între care și autorul acestui articol — I. Gh. Botez, Sergiu Cărăușu ș.a. care s-au perindat la direcția Stațiunii de la Agigea s-au străduit după cît i-au ajutat puterile și mijloacele să continue opera marelui lor înaintaș.

Prof. Dr. C. MOTĂȘ.
Om de știință emerit

contribuții la asaltul abisurilor

În clădirea impunătoare a Universității „Lomonosov”, timp de 10 zile, peste 2.000 de delegați din 60 de țări ale lumii, au participat la cel de al doilea Congres Internațional de oceanografie, fiind organizată pe grupe de teme și specialități ca „interacțiunea dintre ocean și atmosferă”, „răspîndirea animalelor marine”, „oceanul și viața”, „geologia mării”, etc. În afara acestor dezbateri pe secții, în ședințele plenare s-au ținut 22 de conferințe privind problemele actuale cu interes general. Conferința intitulată „Răspîndirea animalelor marine și factorii care condiționează aglomerările unor grupe”, susținut de prof.

dr. Mihai Băcescu, membru corespondent al Academiei R. S. România, conducătorul delegației române, a fost considerată drept una dintre cele mai interesante și valoroase contribuții. Printre cele 510 comunicări susținute în secții, delegația noastră a prezentat trei. Lucrarea „Considerații asupra pătrunderii apelor mediteraneene în bazinul Mării Negre” (ing. Gh. Șerpoianu) a expus rezultatele cercetărilor românești cu privire la schimbul de ape ce are loc între Marea Neagră și Marea Marmara prin Strîmtoarea Bosfor. În secția de geologie marină V. Panin a prezentat comunicarea „Structura depozitelor

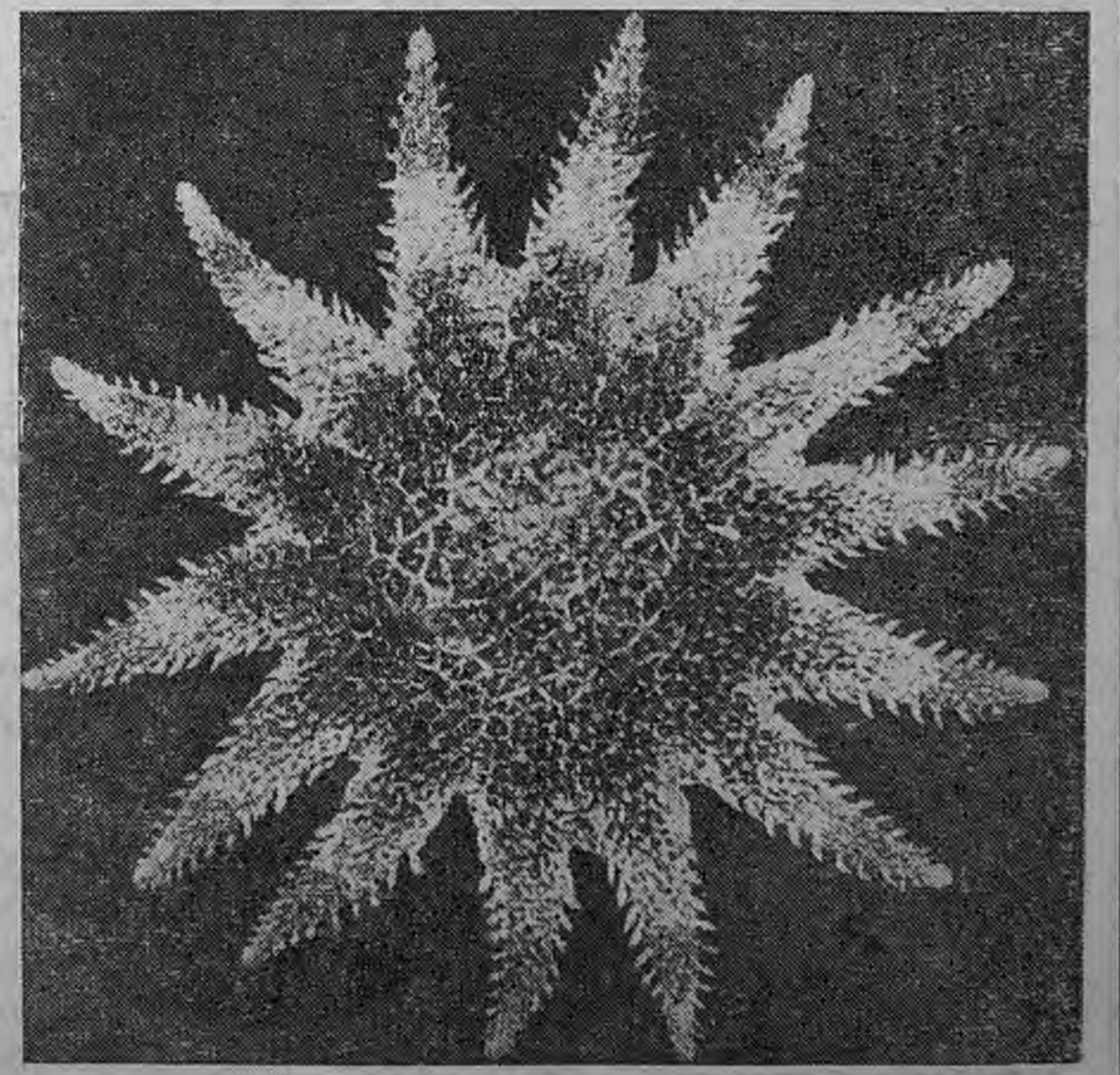
de plajă din zona litorală a Mării Negre”. Prin comunicarea pe care au prezentat-o în secția biologiei marine a Congresului, „Elemente pentru caracterizarea zonei bătute de valuri a plajelor românești ale Mării Negre” (autori: M. Băcescu, M. Gomoiu, A. Petraru, E. Dumitrescu), delegația noastră și-a adus contribuția la studiul uneia dintre problemele de mare actualitate ale cinematografeiei biologice, anume condițiile de viață din nisipurile marine și răspîndirea animalelor care populează acest mediu de viață. Toate comunicările noastre s-au bucurat de o apreciere unanimă, dovedind că școala oceanografică româ-

nească se află pe drumul cel bun.

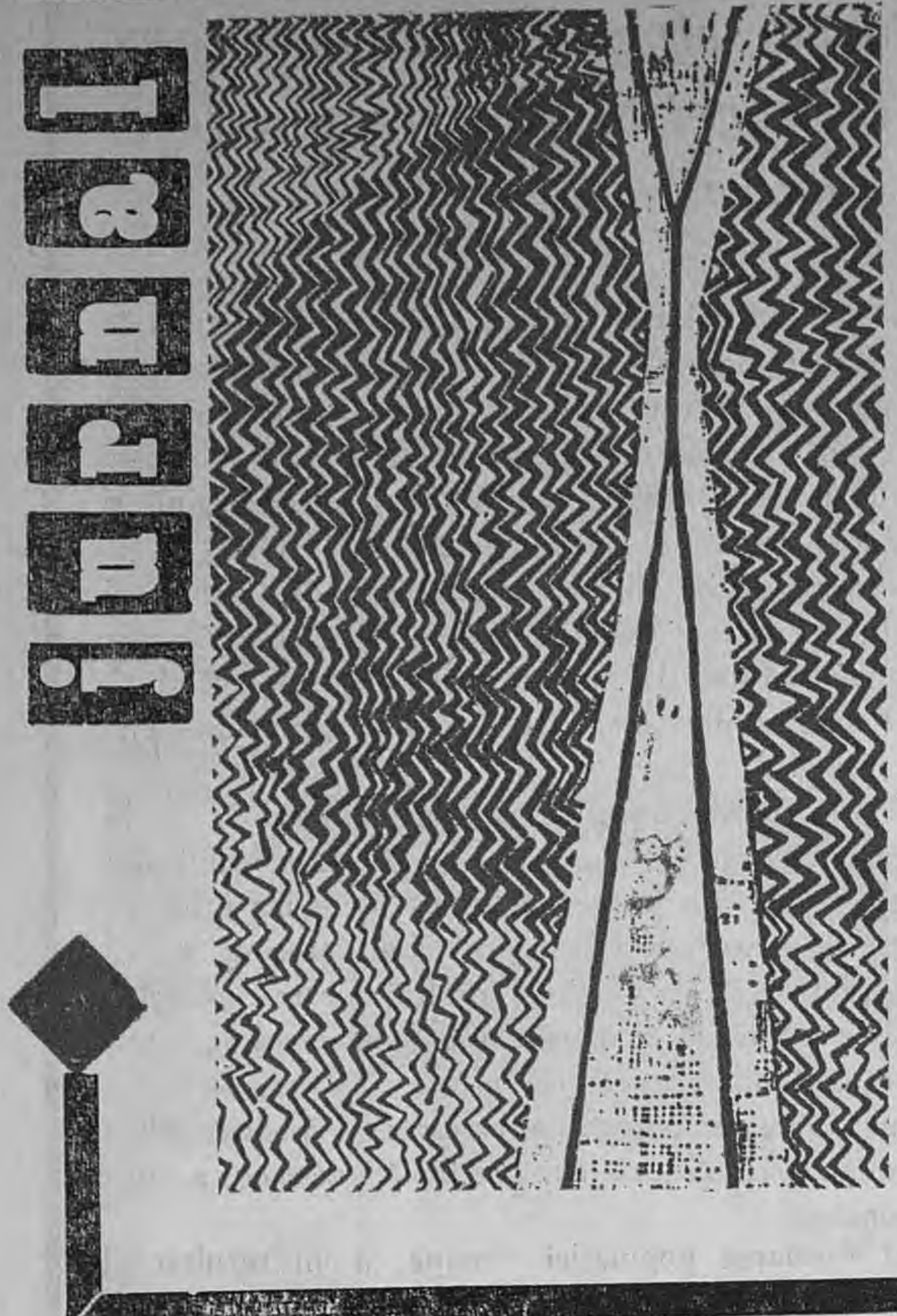
Prin numărul mare de specialiști prezenți, Congresul a prilejuit un larg schimb de experiență și opinii, oferînd totodată posibilitatea ca cercetătorii de aceeași specialitate să stabilească contacte utile și relații de colaborare pentru viitor.

Desfășurat sub lozincă „Studiul oceanelor în interesul umanității”, Congresul a trasat liniile directoare ale programelor viitoare de cercetare pe plan internațional, programe care urmăresc punerea în valoare cît mai largă și cît mai rațională a resurselor oceanice.

ADRIANA PETRARU

3' TĂCERE

Aparatele emit, receptează într-un clocot electric ne...

Ceasul din perete arată ora patru și jumătate. La noi...

La cifra 3 și 9, la minutul 15 și 45, ceasul din perete...

In aceste războaie de solidaritate mută de la fără un...

CONSTANTIN ȚOIU

10 FEBRUARIE: Așadar, voi descoperi India! Apro...

11 FEBRUARIE: O după-amiază frumoasă, în ciuda...

12 FEBRUARIE: Dimineața. Bosforul. De-a lungul...

14 FEBRUARIE: Am lăsat în urmă M. Marmara, Dardanelele...

16 FEBRUARIE: Marea Roșie. Căldură infernală.

penru că valurile mari mi-au cam dat de furcă...

17 FEBRUARIE: Primesc al doilea botez; primul...

18 FEBRUARIE: Vânt și valuri mari. Ca în fiecare...

19 FEBRUARIE: Vânt și valuri mari. Ca în fiecare...

Până departe ne însoțesc virfurile crenelate ale mun...

17 FEBRUARIE: Primesc al doilea botez; primul...

18 FEBRUARIE: Vânt și valuri mari. Ca în fiecare...

19 FEBRUARIE: Vânt și valuri mari. Ca în fiecare...

bord, Little Hanish și Great Uanish, deasupra că...

19 FEBRUARIE: Aden. De departe se văd munți roșiați...

20 FEBRUARIE: În sfârșit, Oceanul Indian. Îi simt...

26 FEBRUARIE: La amiază, Minicoy, insula leproșilor...

3 MARTIE: Ne îndreptăm spre delta Gangelui...

28 FEBRUARIE: Coasta de sud-vest a Ceylonului...

1 MARTIE: Ora 18. Așadar, India. Indieni cu tur...

3 MARTIE: Ne îndreptăm spre delta Gangelui...

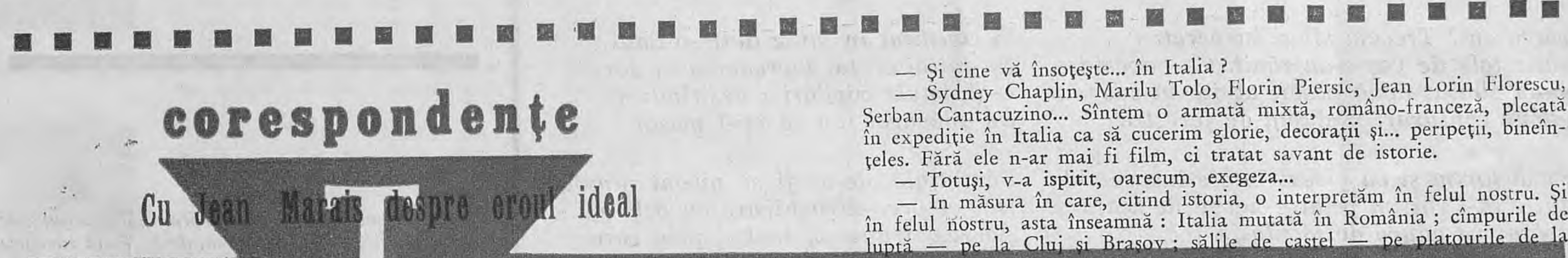
3 MARTIE: Ne îndreptăm spre delta Gangelui...

tăm spre delta Gangelui. De-a lungul fluviului de un...

7 MARTIE: Calcutta. Ancorăm la dana petrolieră...

Din jurnalul medicului de bord Eugen A-casandrei, retranscris de CONST. NOVAC

CONSTANȚA-CALCUTTA

corespondențe

Cu Jean Marais despre eroul ideal

în exclusivitate pentru revista Tomis

Aeroportul Băncăsa. Foarte puținele clipe în care am putut să-i adre...

— Și cine vă însoțește... în Italia? — Sydney Chaplin, Marilu Tolo, Florin Piersic...

în căutarea peștelui

Dr. K. H. LULING de la Institutul de cercetări zoologice „A-Koenig” din Bonn...

PAICHE

...Stau pe Malecon, cheiul Iquitosului și templu Amazonul. Caut gran...

este momentul când harponul trebuie aruncat cu forță, precizie și repeziciune...

toate pânzele sus

La debutul său, Vasile Terzea dovedește pe lângă unele virtuți comune tinerei generații de poeți, o sensibilitate de excepție, creatoare a unor stări lirice, care-i individualizează poezia. El vine dintr-o lume feerică a adolescenței, cu impresii și atitudini contradictorii, cu nostalgii și sentimente de mare perspectivă, dar și cu simțirea încă nesigură a ritmicității. Este evident că versurile sale se sprijină pe unele ecouri literare, pe o anumită răsădită a limbajului figurat, dar acestea sînt trepte pe care poetul trebuie să le depășească în căutarea timpului propriu.

timp de plecare

Să vă spun c-am auzit aseară-n lună cum treceau cocorii-n lung și-n lat; aveau ger sub aripi și-aveau brumă apăsînd în zborul deformat.

Incerca-vor aripi să-și anine în pădurea ochilor, întorși. Totul e să nu-i primești în tine cînd întîrziată rămîn geroși.

Totul e să înțelegi că-n vreme vor rămîne doar punctați pe cer Fără glas, îndepărtate steme ale anotimpului cu ger.

Apoi să-nțelegi că doar plecarea timpurie, sau tîrzie, -ades definește-n noi temperatura drumului pe care l-am ales.

VASILE TERZEA

zbor

Pasărea cui a trecut azi noapte prin geam? În brațele noastre lumea părea săgetată... Auzeam aripi mușcînd în răstimpul de timp Din liniștea ta vertebrală, de fată.

Pasărea cui? Trecem sfioși în pereți Mîinile tale de var s-au rănit. Ce poveste... Iată-au zburat două păsări albite în sus Ca două contururi prelunghi de ferestre.

Ne mai lovim și cu glasul întors înspre zid Totul e să-l rostim printre nervii de seară. Scăpărat va aduce desfăcută în foc Dragostea noastră rămasă-n afară.

pămîntule

Pămîntule, am așteptat o fată Dintr-o copilărie cu pași triști, Cînd nu știam că-n ne-implinite doruri Atît de aspru și sever există.

Și conturat în mine dintr-o dată Nu mi-ai cruțat încrederea în dor, L-ai smuls copilăriei deșirîndu-l Cu adevărul tău să mi-l măsoar.

Pămîntule, de-ar fi să nu-mi rămînă Din el vreo-ntruchipare cu ochi vii Aceeași frunte-oi înălța, prin care Răspunsul tău prelung se va roti.

M A N U S C R I T E

IOSIF A. ȘERB: Versificați lejer, fără adîncime și fără emoție. Se simt unele „dibăcii”, procurate din lectura poezilor tineri, neconcludente însă: „și m-a cutremurat infinitul”, „miroase a timp și a lumină” etc., etc. Mai implinită ni se pare poezia „Ultima cursă”. „Luați-mă, luați-mă cu voi / Căci am atîtea lucruri să vă spun...” Rămîne să ne convingeți.

D. STANCU: Avem revelația unui talent. În curînd, cu „Toate pânzele sus...” **DUMITRU BĂRBULESCU**: Multe generalități, multe lucruri comune, topite într-un lirism de suprafață, care nu lasă să se vadă, deocamdată, un drum poetic aparte. „Am fost și eu la Auschwitz”, „Lui Eminescu” conțin intenții onorabile dar „spuse” și nu „scrise”. Fiți atenți la lucrurile care vă înconjoară și... reveniți.

IONESCU JEAN: „Marea jos așteaptă-n cale, / unditul de izvoare împreună să se ție / pe al drumului de ape...” și așa mai departe.

RADU CINJAU: Sînt bune semne de poezie în grupajul pe care l-am primit. Vă lipsește însă îndrăzneala imaginii care ar putea să vă deosebească de confracți. Mai trimiteți.

PETRU VALUREANU: Sîntem nevoiți să despărțim lucrurile frumoase de restul poemelor neimplinite în întregime. Vă lăsați furat de cuvinte și metafore bizare. Uneori exagerații în spiritul unor experiențe poetice desuete. Cînd sintetizați ponderat, izbutiți: „Giorchinii lincezes în ape verzi, / respirînd lîngă trestii. / Rotindu-se, soarele / desenează în apă / un nud străveziu de pește”. („Icre”) Este interesantă preocuparea dumneavoastră pentru concizie, dar să aveți în vedere că poemul într-un vers nu are legi mai puțin severe.

MIHAI S. RĂȘICĂ: Nu aflăm aproape nimic din versurile dumneavoastră plate care eșuează într-un discurs înzorzonat cu tropi dizgrațioși: „bumerangurile de științe scuiate de vipera cu mai multe capete”, sau „am intrat / în iubire / înți pînă la glezne, apoi pînă la bărbie...” Adresați-vă unui ce-naclu de inițiere.

Dr. ION FRĂȚILA: „In pas de alinare / Soldații triști păseau / Il duc la-nmormîntare / Pe-acela ce-l iubeau / „Tum... Tum” sună-n tăcere / In tot orchestra lor / Că-l duc fără putere / Pe vechiul luptător...” Sperăm că nu există nici-o legătură între „talentul” dumneavoastră poetic și meșteșugul de medic.

T.

George Topîrceanu

S-au scurs, abia cîțiva ani de la o altă prezentare, cu unele merite, cu destule lacune (Al. Săndulescu, avînd la dispoziție material documentar biobibliografic destul de dispart, nu a dat o imagine exactă și completă a omului și a operei. De asemenea, numeroasele interpretări sociologizante au împiedicat uneori abo darea criteriului estetic). Fenomenul literar veritabil impune, însă, mai ales în prezent, noi interpretări și adînciri.

— Este ceea ce autorul noii monografii împlinește, cu o solidă bază documentară, cu o împlinire de rar echilibru între datele propriu-zis biografice și operă, cu un ton de caldă și plastică evocare, dezvoltînd două trăsături esențiale ale monografiei. Const. Ciopraga redescoperă, cu dragoste și obiectivitate, scriitorul și opera sa.

În avertismentul introductiv, capitolul „Perspective”, autorul sesizează dificultățile ce trebuie învinse la cercetare, ca și direcțiile principale ale operei lui G. Topîrceanu, jaloane pentru monografia de față. Primele capitole, concepute analitic, susținute de noi surse documentare, evidențiază mediul istoric, social, natural și cultural, în care s-a dezvoltat scriitorul. Un prim portret al unui tînar de mare mobilitate intelectuală, reflexiv și totodată spontan, trăind deliciul descoperirii naturii silvane și montane, dar și pe cel al lecturilor și al seducției scenei se îmbogățește și se completează treptat, prin noi note: începuturile literare (o vremelnică influență romantică eminesciană, mai ales în motive, dar și tonicul sentiment al naturii și al tradiției populare), colaborarea la revistele bucureștene, în general minore,

„Știri despre populația românească a Dobrogei în hărți medievale și moderne”

Colecția „Pagini din istoria Dobrogei”, editată de Muzeul regional de arheologie, vine să împlinească un gol resimțit cam de mult, acela al unei literaturi de popularizare a descoperirilor sau a unor probleme de însemnătate majoră pentru înțelegerea originii și evoluției populației dintre Dunăre și Mare.

Datorată unuia dintre cercetătorii de seamă ai trecutului patriei noastre, lucrarea lui C. C. Giurescu completează un gol în cercetarea istorică a Dobrogei: evul mediu (mai ales tîrziu) și epoca modernă — pînă la 1878.

Cît privește documentele pe care autorul le ia în cercetare, hărțile, necunoscute pînă acum publicului larg, prezintă un interes cu totul particular prin dorința de exactitate a celor ce le-au întocmit și mai ales prin aceea că numirile localităților trecute acolo au fost aflate de la o populație românească în întregime sau în marea ei majoritate.

Felul în care autorul a cercetat și a sistematizat acest material denotă o foarte bună înțelegere a două fenomene:

- formarea populației române ca un rezultat al amestecului dintre românii băștinași, munteni, moldoveni și transilvăneni (așa cum nicăieri în țară nu s-a întîmplat la scara aceasta), dezvoltat în mod organic pe aceeași rădăcină strămoșească daco-romană și
- specificul (nu numai geografic) al zonelor do-

RECENZII

găsirea timbrului propriu, prin „Răspunsul micilor funcționari”, perioada ieșană, de la Viața românească, cea mai rodnică, experiența participării la război, extinderea colaborării, după război, la noi reviste, ultimii ani de creație.

Acest itinerar nu ocultează nici direcțiile secundare: Topîrceanu — omul de teatru, redactorul la Viața românească și la Însemnări literare, spiritul cercetător, polemistul.

Cu un fin simț al asocierilor de idei, Const. Ciopraga face prețioase observații cu privire la geneza unor motive topîrceanene, descifrînd pentru întreaga viață a operei scriitorului, acele permanențe care alcătuiesc fizionomia și caracterul operei și omului.

Aici pare a fi și suprema calitate a monografiei. Deși autorul, însușindu-și clasicul rigori metodologic, prezintă detaliat și argumentat ambianța de viață a omului și a artiștilor, tradiționalul diptic viață-operă se contopește, lumina căzînd, prin numeroase prizme, asupra valorii operei. Se rețin, desigur, și date strict biografice, anii apariției volumelor, titluri de poezii sau schițe, dar, deasupra acestor informații rămîn firele roșii de ansamblu: umanismul, caracterul luminos și optimist, perfecțiunea clasică a operei lui G. Topîrceanu.

Analizele depășesc de multe ori conținutul concret al poeziei sau schiței, urcînd, spre surprinderea atmosferei poetice mai largi, astfel încît e' devin veritabile instrumente de lucru pentru orice cititor al lui G. Topîrceanu. Autorul monografiei nu evită dezvoltarea unor probleme cruciale care au reținut atenția și altor cercetători (Șt. Munteanu — Însemnări despre stilul lui G. Topîrceanu, Ov. S. Crohmălniceanu — Umorel lui Topîrceanu). Este vorba de umorul poetului, rezultat al sensibilității și inteligenței, al atitudinii de viață a unui umanist și a unui sentimental cenzurat. Față de cercetările anterioare intervine o nuanțare și, pe linia criticii totale, o prezentare a mijloacelor stilistice și lingvistice.

I. FLOREA

ALEX. POPEEA.

TOMIS

Revistă lunară editată de Comitetele de Cultură și Artă ale Regiunii Dobrogea și orașului Constanța

Comitetul de redacție: **VASILE CANARACHE, TRAIAN COȘOVEI, GHEORGHE DUMITRAȘCU, MARIAN GOMOIU, GEORGE MIHAESCU**, (redactor șef), **NICOLAE MOTOC** (redactor șef adjuncț), **VICTOR ONCESCU, FLORENTINA POSTOLACHE, CORNEL REGMAN, VLADIMIR ROBU, PETRE TOMOȘOGA**

Prezentarea artistică: V. BURLACU

Ilustrația grafică: GH. FIRICĂ

Redacția și administrația: Str. Costache Burcă nr. 87. Tel. 34.16
Abonamentele se fac la oficiile poștale și difuzorii voluntari din întreprinderi și instituții. Costul abonamentelor: 3 luni — 9 lei, 6 luni — 18 lei, 1 an — 36 lei

Tiparul executat de I. P. „Dobrogea”

— semnează un ciclu de versuri care se impune în primul rînd prin seriozitatea temelor și prin gravitatea dezbaterilor. Poeta, depășind stadiul ușor festiv al unor poezii anterioare, se conturează în sine spre întrebările esențiale ale existenței. „Ce vreau să spun? Ce merită să spun? / Ce e destul de dureros să țip?” Cîteva poeme, „Torquato Tasso”, „Carantina”, „Părinții” obligă la meditații adînci.

■ Uimitor în opera poetică a lui Vasko Popa este: „surprinderea sentimentului în momentul implotiei”, „o subtilă dezagregare a simbolului, o încorporare a lui în materie, comparată cu fisurarea în stea a geamului mat, străbătută de o piatră transparentă”, „imaginea inversă a tensiunii” și mai ales faptul că „Circuitele acestei opere sînt

deschise, dar arcurile de cerc trasate fac posibilă, încă de pe acum, configurarea viitoarelor arii cuprinse”.

Acestea sînt uimitoare în opera lui Vasko Popa, dar mai ales în „Cuvîntul înainte” propus de Nichita Stănescu la o traducere a sa mult mai elocventă decît ciudatele însemnări.

■ În stația de autobuz (plouă), la ferometal (aveți broaște zeiss?) etc., etc. se vorbește despre Țibuleac. Cine e Țibuleac?

Vrea să fie prozator, vrea să fie poet, vrea să fie dramaturg, vrea să fie regizor, vrea să fie...

Ca prozator scrie note obscure, ca poet scrie proză clară, ca dramaturg hamletizează în jurul propriilor sale producții..., ca regizor, se învîrtește în culisele însemnărilor în doi peri.

Critică orice și pe oricine, laudă la întîmplare dar... nu întîmplător și apare cu o frecvență de invidiat în „Gazeta literară”.

TRIDENT

■ Inițiativa revistei „Luceafărul” de a prezenta cea mai tinără generație de poeți prin grupaje cit mai consistente se vedește deosebit de utilă pentru evidențierea înviorării pe care lirica noastră o înregistrează în ultima vreme. La numărul din 2 iulie a.c., Ana Blandiana — o poezie destul de așteptată de public

APĂRAREA DRUMULUI SPRE VICTORIE

Încă din primele zile după întoarcerea armelor împotriva Germaniei fasciste, acțiuni deosebit de importante pentru desfășurarea ulterioară a operațiilor au avut loc în întreaga cîmpie a Dunării, dar mai ales în porturile Cernavoda, Călărași, Giurgiu, Zimnicea și Turnu Severin. Îndeplinind măsurile ordonate de Marele Stat Major prin Directiva operativă nr. 1 din 23 august 1944, trupele române staționate în această parte a țării au reușit să lichideze obiectivele hitleriste locale și să dezarmeze coloanele inamice aflate în retragere, împiedicându-le să fuzioneze cu cele din Bulgaria și Iugoslavia, în vederea unui atac cu forțe unite; totodată, ele au zădărnicit orice tentativă a forțelor hitleriste din sudul Dunării de a veni în sprijinul celor aflate pe teritoriul nostru.

Divizia a IX-a infanterie dislocată în Dobrogea a luat măsuri operative chiar în prima oră după aflarea știrii despre declanșarea insurecției armate. În această zonă se aflau unități germane de țărâra a circa două divizii, printre care și o puternică formațiune de artilerie antiaeriană la Cernavoda. Se impunea lichidarea cât mai rapidă a acestora, evitarea pierderilor proprii, salvarea orașului și portului Constanța, precum și asigurarea trecerilor de la Hirsova și Cernavoda. Acționînd în acest scop, comandamentul Diviziei a IX-a era conștient de greutatea ce se putea ivi pe parcursul îndeplinirii misiunii. Pe lângă faptul că dispunea de o superioritate numerică evidentă, hitleriștii aveau și posibilitatea de a aduce noi forțe din Bulgaria. Ostașii români erau însă animați de hotărîrea neștrămutată de a îndeplini cu orice preț misiunile de luptă încredințate.

O deosebită importanță pentru desfășurarea acțiunilor militare ulterioare o prezenta apărarea podului Fetești—Cernavoda împotriva aviației, navelor și trupelor terestre hitleriste, menținîndu-se cu orice preț deschisă, pentru forțele proprii, importanta comunicație Fetești—Cernavoda—Medgidia. De aceea, comandantul Diviziei a IX-a infanterie a trecut de urgență la constituirea detașamentului Cernavoda—Fetești. Din componența acestuia au făcut parte trei batalioane de recruți din Regimentul 2 grăniceri, o baterie a.a. de 75 mm, o altă baterie a.a. de 22 mm, amîndouă aparținînd Divizionului 32 din Regimentul 8 artilerie antiaeriană, precum și o companie din Regimentul de pontonieri, care s-a deplasat special de la Călărași la Fetești.

Măsurile luate pentru constituirea detașamentului, punerea în stare de alarmă și intrarea lui în dispozitiv s-au dovedit eficiente. Încă în noaptea de 23/24 august, batalionul de instrucție al Regimentului 2 grăniceri, care staționase pînă atunci în localitățile Cochirleni și Ivrinezu Mare, s-a deplasat în zona Cernavoda—Fetești, ocupînd, împreună cu celelalte subunități, poziții cheie, de o parte și de alta a podului. Subunitățile au fost astfel dispuse, încît să asigure controlul tuturor căilor de acces spre Cernavoda.

A doua zi, o grupare specială, formată din ostași ai Regimentului 2 grăniceri, a trecut prin surprindere la lichidarea trupelor germane aflate în garnizoana Cernavoda. Cum s-a procedat? Dimineața, pe la ora 10, grupuri înarmate, comandate de ofițeri, s-au îndreptat pe trasee diferite spre clădirile unde erau cantonați hitleriștii. Între timp, se aflase că generalul Tschammer von Osten, comandantul trupelor germane din Dobrogea, convocase de urgență în sala popotei pe toți ofițerii hitleriști din garnizoană. De aceea, unul din grupuri s-a deplasat cu maximum de rapiditate la această clădire, surprinzîndu-i pe ofițerii hitleriști tocmai în timpul ședinței. Lupați fără veste, aceștia s-au predat fără să schițeze nici cea mai mică împotrivire. Rămase fără comandanți și strînse ca într-un clește de trupele române, subunitățile germane din Cernavoda s-au văzut nevoite să se predea.

Acest succes a avut o însemnătate deosebită. Trupele noastre și-au consolidat pozițiile, în vederea interzicerii accesului trupelor germane pe podul de peste Dunăre, creîndu-se totodată condiții prielnice pentru ducerea luptelor împotriva navelor hitleriste încărcate cu trupe și cu material de război, care ar fi încercat să se retragă în amonte, dinspre Brăila spre Porțile de Fier. Relativînd acesteia, trebuie să subliniem și efectul moral al succesului de la 25 august, concretizat în creșterea spiritului de luptă al ostașilor. „Acest lucru prezenta o deosebită însemnătate — arăta locotenent-colonelul Florin Navasar, ajutorul comandantului Regimentului 2 grăniceri — mai ales dacă ținem seama de faptul că majoritatea soldaților ce compuneau unitățile respective erau recruți care nu primiseră încă botezul focului și nu aveau experiența necesară ducerii luptei”.

Lichidînd trupele hitleriste din garnizoana Cernavoda, detașamentul Cernavoda—Fetești a primit o nouă misiune: să împiedice retragerea inamicului pe Dunăre și să respingă o eventuală încercare de debarcare a acestuia. În acest scop, subunitățile detașamentului au ocupat poziții de luptă pe malul Dunării, de la poalele dealului Hinog pînă la capătul ostrovului Găzaru-Abator. Cu excepția unor ciocniri neînsemnate, restul zilei de 25 august s-a scurs în liniște, dar, spre seară, și-au făcut apariția 12 vase de război germane, ce navigau în amonte. Bateriile antiaeriene le-au întîmpinat cu foc viu, dezlănțuit prin surprindere, silindu-le să se întoarcă și, bineînțeles, nu fără pierderi. Chiar din primele lovituri, tunurile bateriei 74 artilerie antiaeriană au reușit să scufunde 3 nave germane. Noaptea, firziu, aceleași vase au încercat din nou să forțeze calea spre Călărași, dar și de data aceasta, grănicerii și artileriștii antiaerieni au fost la datorie.

În după-amiaza zilei de 26 august, patrulele de recunoaștere au raportat că numeroase vase de război germane își făcuseră apariția în dreptul satului Dunărea. Erau pline cu trupe și material de război și, așa cum s-a aflat ulterior, intenționau să arunce în aer podul de peste Dunăre, realizare a remarcabilului constructor român de renume mondial, inginerul Anghel Saligny. Hitleriștii încărcaseră ultima navă din convoi cu o mare cantitate de exploziv, și, potrivit planului, atunci cînd aceasta ar fi așut sub pod, s-ar fi declanșat și explozia.

În dimineața zilei de 27 august, navele inamice au intrat în raza de acțiune a bateriilor antiaeriene și a armelor automate ale grănicerilor. Hitleriștii au refuzat să se oprească la semnalele de avertisment și au deschis focul cu armamentul de bord asupra pozițiilor românești de pe malul drept al Dunării. Li s-a dat însă o ripostă imediată. O adevărată plozie de gloanțe și proiectile s-a abătut atunci asupra navelor dușmane. Nu a trecut mult timp și, lovită în plin, nava din capul convoiului s-a învîrtit cîteva clipe în voia valurilor, apoi s-a izbit de mal. O altă navă a fost cuprinsă de flăcări și, încet-încet, au înghițit-o valurile. O soartă asemănătoare a avut-o și a treia navă.

Navele rămase în stare de luptă s-au întors. Era însă limpede că hitleriștii aveau să aștepte seara, pentru a încerca din nou să se strecoare în amonte, pe fluviu.

Și, într-adevăr, în jurul orei 18, venind dinspre Hirsova, și-a făcut apariția un nou convoi german, împărțit în 7 grupe, fiecare a cîte 5—6 vase. Era de așteptat o luptă grea. De data aceasta însă, puterea de foc a ostașilor români sporise considerabil, deoarece comandamentul Diviziei a IX-a trimisese ca întărire două baterii de artilerie.

Ajunse în apropierea portului, navele fasciste au deschis asupra pozițiilor noastre un foc năpraznic. Grănicerii, infanteriștii și artileriștii trăgeau fără întrerupere, cu tot armamentul, provocînd grele pierderi dușmanului. Dar, acesta continua să înainteze în direcția podului. În clipele acestea de supremă încordare, doi grăniceri au cerut comandantului lor permisiunea de a se deplasa

pînă la cel mai apropiat punct de navele dușmane. Unul din ei era sergentul major Marin Firulescu, iar celălalt, caporalul Ioachim Ionașcu. Cu toate că nu făceau parte din subunitățile luptătoare — amîndoi lucrau în biroul adjutantului regimentului — ei nu se gîndiseră nici un moment să stea la adăpost, în vreme ce tovarășii lor se aflau încăleștați în luptă aprigă cu dușmanul. Ajunși aproape de navele germane, au ocupat o poziție de tragere pe terasamentul liniei ferate înguste ce deservea fabrica de ciment. În dreapta lor, se aflau alți ostași grăniceri. Ei trăgeau calm, cu precizie, căuțînd ca fiecare glonț să-și atingă ținta. Nu după multă vreme, tunurile de pe navele cele mai apropiate au amuțit pentru totdeauna. Servanții lor căzuseră secerăți de gloanțele grănicerilor. Cîrînd însă, hitleriștii i-au descoperit și și-au concentrat focul asupra poziției lor de tragere. Caporalul Ionașcu a fost rănit grav de schielele unui proiectil. Sfidînd ploaia de gloanțe, sergentul major Firulescu l-a dus în spate pînă la postul de prim-ajutor. Dar, intervenția medicală s-a dovedit de prisos, viteazul caporal de grăniceri s-a stins din viață, cu conștiința datoriei împlinite, chiar în noaptea aceea.

Duelul de foc n-a mai durat mult. Primind și sprijinul aviației, prin Grupul 7 bombardament ușor, ostașii noștri au respins cu succes atacul hitlerist. Intenția inamicului de a arunca în aer podul de peste Dunăre și de a se retrage cu întregul efectiv în direcția Călărași, a fost definitiv spulberat.

În afara aviației, în sprijinul Detașamentului Fetești — Cernavoda a acționat și o grupare de monitoare aparținînd Comandamentului forțelor fluviale. Acestea au capturat și dezarmat între Hirsova și Cernavoda, un număr de 14 remorcher, 2 șalupe și 60 de șleपुरi, precum și un convoi sanitar, compus dintr-un remorcher, 2 șleपुरi și o barjă cu rănii. De asemenea, un pluton din Regimentul de geniu marină, în cooperare cu alie subunități, a capturat, în cursul luptelor amintite mai sus, 3 remorcher germane și 4 șleपुरi.

Trebuie să menționăm și ajutorul deosebit de prețios pe care Detașamentul Cernavoda—Fetești l-a primit din partea populației civile din zonă. Mulți cetățeni au furnizat informații extrem de prețioase ori s-au oferit să însoțească patrulele noastre în diferite misiuni de cercetare. Un exemplu găitor îl constituie Tudor Răducanu, căruia, fiind de meserie barcagiu, oamenii îi spuneau „Barcagiul”. Tot timpul cît au durat luptele de la Cernavoda, el s-a aflat la dispoziția unei subunități de grăniceri. La 25 august, „Barcagiul” a depistat într-o pădure de pe malul Dunării, nu departe de satul Seimenii Mari, o subunitate hitleristă comandată de un ofițer. Călăuzit prin locuri știute numai de el, un mic grup de grăniceri a încercuit prin surprindere pe inamic și l-a constrîns să se predea. În zilele următoare, Tudor Răducanu a furnizat grănicerilor informații prețioase asupra mișcării convoaielor germane pe Dunăre și a dus cu barca muniții bateriilor antiaeriene. La un moment dat, a fost prins de hitleriști, însă, dovedind multă abilitate, a izbutit să se reîntoarcă în liniile noastre.

Prin modul cum a acționat asupra trupelor hitleriste, se poate aprecia cu toată certitudinea că Detașamentul Fetești—Cernavoda și-a făcut pe deplin datoria. Acționînd cu hotărîre și abnegație, el a zădărnicit planurile inamicului de a cuceri și distruge podul de la Cernavoda, singura legătură de cale ferată dintre Dobrogea și restul țării, dînd totodată posibilitatea unităților Diviziei a IX-a infanterie din Dobrogea să se deplaseze de urgență peste Dunăre, în zonele de acțiune ordonate de Marele Stat Major al Armatei române.

Portul deosebit al Detașamentului Cernavoda—Fetești la curățirea teritoriului țării de trupele germane rezultă și din marile pierderi provocate acestora. Astfel, unitățile luptătoare ale Detașamentului au luat pînă la 29 august peste 6.000 de prizonieri și au scufundat, avariat sau capturat zeci de nave hitleriste și o mare cantitate de armament și tehnică de luptă.

Faptele de arme săvîrșite de grăniceri, de artileriștii antiaerieni și de ceilalți apărători ai podului de la Cernavoda vor rămîne pe veci înscrise în cartea glorioaselor tradiții de luptă ale poporului nostru. Așa cum se sublinia și într-un ordin al comandantului Diviziei a IX-a infanterie dat la 29 august 1944, aceștia s-au arătat vrednici de ceasul pe care-l trăiau atunci, în zilele istoricelor evenimente ale lui august 1944.

Maior CONSTANTIN TATU

NICOLAE

FĂTU

Stampe de August

Întoarcerea armelor

Ne-am săturat de cît putusem mărșăului lângă moarte,
Acoperindu-i fuga înfricoșată de război
Cu brațele noastre făcute să-nvie pămîntul și fetele cînd le-ating...
Ce viernănoase priviri duc în ochi,
Aceste cizme-nvătate să calce pe suflute ca pe drum,
Aceste miini prelungite-n spinzurători și morminte!
Cum de-ai putut împărți tranșeaua cu ele
Suflute care ocolești cuibul păsării, vara la coasă?
Plîng apele noastre sub aripa morilor subrezite,
Plînge pămîntul neadunat înspre pine de plug,
Ard femele după ceasuri de dragoste,
Țințesc ferestrele astupate cu negru după mușcate și cer,
Și numai graiul puștilor noastre poate aduce lumină în așteptări,
Numai baioneta înfiptă în rinjetul strîmb,
Devorator de cîntece și surșuri.
Crapă noaptea în gurile bateriilor
Lumina ne va afla cum am vrut:
Fără hotar de-ndoieli între suflute și rafale.

mesajul cifrat

Trecea ca o umbră pe cîmp cu mesajul cusut în manta,
Să afle orașul carpatic că se lățește o mlaștină verde spre el.
Cînd l-a ajuns glonțul, era atît de-nvîțat să rămînă tăcut,
Încît numai frunza porumbului l-a simțit cîntîndu-se...
Dar pămîntul vorbea aceeași limbă cu el și-a-nțeles,
Deasupra orașului cu apărut păsări cu aer țîpînd în aripi
Și frunza salcîmilor adiată de vînt a bătut,
Ca o mie de clopote de alarmă în liniște.

Înaintea atacului

Mirosea a pădure în stea fără păduri
Și cu întoarcerile tăiate de șanțuri în două...
Am ațipit pe-o frîntură de liniște și-am visat
Că umblăm pe sub mestecenii despletii,
Ca părul frumos al fetelor de acasă.
Dimineața, cînd ne-a plouat atacul cu flăcări pe ochi,
Mestecenii aveau brațele adunate în cruce și așteptau...
A fost prima dată cînd ne-am temut de mesteceni,
De mestecenii tunși chilug,
Goii de cîntece, mutilați ca soldații
De una și-aceeași viforniță.

volumul de lenau

Am desfăcut ranița oberleutenentului împușcat
Cînd se-nfipsea un pînten de ziuă în noapte
Un volum al lui Lenau cu scoarțele negre de atîta purtam
Se odihnea între-albumul de front și cartușele meticuloase saramjate.
O clipă mi s-a părut că săpaseam un gol inovat
Între inimă și acele cuvinte meșteșugite
Și mi-am săgetat carabina prima oară cu alte priviri,
Mai puțin bucuroase că nu-și greșiseră țintele niciodată
Dar, după ce gîndurile s-au ros între ele și s-au limpezit
M-am bucurat că despărțisem cuvîntul de ucigașul acel, lucis
Mai înainte de-a-și strînge miinile pe trîgaci înc-o dată,
Fiindcă nu eu jîndisem cîmpiile lui
Și nu citisem nicidecum încălzit de mormane de versuri carbonizate,
Și nu-mi făcusem semne de carte din păr de femeie.
M-am aplecat... și-am trecut volumul din ranița lui într-a mea,
Liniștit, ca și cînd aș fi ales din mocirla tulbure un izvor.

